

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΗ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, 1. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1981 | ΑΡΙΘ. 12

Τ Ε Κ Ν Ο Γ Ο Ν Ι Α

ΤΟ ΜΕΓΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΝΕΟΜΑΛΘΟΥΣΙΑΝΙΣΜΟΥ

1. Ἡ θεωρία τοῦ διαβοήτου Μάλοου περὶ τῆς ὁποίας ὠμιλήσαμεν εἰς τὸ προηγουμένον ἄρθρον, εὔρε καὶ ὀπαδούς, ἀλλὰ καὶ ἀρνητὰς καὶ φανατικούς πολεμίους. Διότι ἡ θεωρία ἐξεκίνει ἐκ μόνης τῆς οἰκονομικῆς καὶ στατικῆς κοινωνιολογικῆς ἀπόψεως, μὴ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ αὐξήσιν καὶ τῆς παραγωγικότητος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιτυγχανομένην ἐπιστημονικὴν πρόοδον καὶ ἐφευρετικότητα εἰς ἀνακάλυψιν μεθόδων αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν.

2. Ἐκατὸν τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἔτη παρήλθον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαβοήτου Μάλοου καὶ ἐπέπρωτο ἡ ἄκρατος καὶ καθαρὰ ἐγωιστικὴ τοῦ θεωρία νὰ ἐμφανισθῇ ὑπὸ νέαν ἔξαρσιν, λόγῳ τῆς ἀσυδότη ἀναζητήσεως ὑπὸ τοῦ τεχνοκρατουμένου συγχρόνου ἀνθρώπου τῶν ἀκορέστων ὑλικῶν ἀπολαύσεων δι' ἀποφυγῆς παντὸς ἀνασταλτικοῦ, ἀποτρεπτικοῦ ἢ ἀνατρεπτικοῦ μέσου τῆς Μάλοουσιανῆς θεωρίας, ἥτοι τῆς ἀπολαύσεως ὅσον πλείστων ὑλικῶν ἀγαθῶν ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν εὐτυχίαν νὰ χαίρεται τὴν

ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου! Καὶ ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον· καλούμεθα νὰ ἀνατρέψωμεν ὅλας τὰς ἠθικὰς ἀξίας καὶ ἀρχάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδράζεται τὸ κοινωνικὸν σύστημα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀποφυγὴ διὰ παντὸς μέσου τῆς αὐξήσεως τῶν γεννήσεων. Ἡ ἀγαμία προτιμητέα τοῦ γάμου. Ἀλλὰ καὶ ἡ γαμικὴ κοινωνία ἔστω πρὸς κορεσμόν τῶν «σεξουαλικῶν» ὀρέξεων καὶ οὐχὶ πρὸς τεκνογονίαν. Τεκνογονία καὶ τεκνοτροφία ἀποτελοῦν ὄργανα καὶ μέσα αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἄρα μειώσεως τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐμπόδια εὐδαιμονισμοῦ τῶν ἐπιζώντων!

3. Ἡ ἀγαμία λοιπὸν προτιμητέα τοῦ ἐγγάμου βίου! Ἡ σύζευξις δὲ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς διὰ τὴν ἰσότημον καὶ ἰσόνομον ἀπολαυσιν τῶν ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς, ὡς σκοπὸν πρέπει νὰ ἔχη ὄχι τὴν τεκνοποιίαν, ἀλλὰ τὸν παρεμποδισμόν τῆς συλλήψεως! Νομιμοποίησις λοιπὸν τῶν ἐκτρώσεων! Νομιμοποίησις τῶν ἀντισυλληπτικῶν φαρμάκων καὶ τῶν ἄλλων μέσων παρεμποδισμοῦ τῶν γεννήσεων! Ἐλευθερία καὶ ἀσυδοσία εἰς τὰ «σεξουαλικά» διὰ προσωπικὴν καὶ μόνον ἀ-

πόλαυσιν! Ἡ δικαιοσύνη τότε εἶναι ἀγαθόν, κατὰ τὴν Μαλθουσιανὴν ἀντίληψιν, ὅταν ἀσκειῖται οὐχὶ διὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ διὰ τὸ συμφέρον, τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν! Εἰς μάτην οἱ βιολογικοὶ νόμοι τὰ ἐντελῶς ἀντίθετα διδάσκουν. Εἰς μάτην αἱ παραδεδομένα ἀρχαὶ ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς, φιλοσοφικῆς καὶ χριστιανικῆς διδασχῆς ἀντιτίθενται εἰς τὴν ἀσυδοσίαν τῶν Μαλθουσιανῶν κηρυγμάτων πάσης μορφῆς χεραφετήσεως τοῦ ἀνθρώπου - πολιτικῆς, κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς, ἠθικῆς, ἀκόμη καὶ θρησκευτικῆς!

4. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἐποχὴν ὡς ὀρθῶς χαρακτηρίζεται τοῦ «παραλόγου», ὁ Μαλθουσιανισμὸς συζητεῖται εὐρύτατα ὡς δῆθεν μέγα πρόβλημα. Ἐμφανίζεται δὲ καὶ ὡς ἐπιστημονικοφανὲς σπουδαῖον πρόβλημα, ἐγγίζον τὰ ὄρια ἀνατροπῆς τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς τάξεως καὶ δομῆς, ἀκόμη δυστυχῶς καὶ παρ' ἡμῖν. Τύπος, μέσα ἐνημερώσεως, ἐντυπα, συζητήσεις στοργυλῆς τραπέζης, διαλέξεις, ποικίλα μέσα διαδόσεως ἐν κρυπτῷ παντὸς εἴδους ναρκωτικῶν ἀντιθρησκευτικὰ καὶ ἀντιχριστιανικὰ κηρύγματα ἀποτελοῦν τὸν ἀνατρεπτικὸν ὄρμαθὸν τῆς κραιπάλης τοῦ εὐδαιμονισμοῦ τοῦ ἐκτραχειλισθέντος σημερινοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐκ τῆς Νεομαλθουσιανῆς θεωρίας παρασυρθέντος!

5. Ἄλλ' ἐὰν διὰ τὰ πλούσια ἢ καὶ πολυάνθρωπα ἔθνη τὰ φληναφήματα ταῦτα γίνονται ἀνεκτὰ καὶ συζητήσιμα, διὰ τὴν μικρὰν μας Πατρίδα, τὴν δικαίως ὑπερηφανευομένην διὰ τὸ μέγα ἱστορικὸν της παρελθὸν καὶ τὸν Ἀρχαιοελληνικὸν καὶ Χριστιανικὸν της Πολιτισμὸν, αἱ ἰδέαι αὐταὶ δύνανται νὰ ἀποτελέσουν θρυαλλίδα καταστροφῆς παντὸς ὅ,τι ὑπέροχον εἰς ἀξίαν πνευματικὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν ἐδημιούργησε καὶ παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς ἡ δημιουργὸς Ἑλληνικὴ φυλὴ! Τὸ

δὲ χεῖριστον πάντων, ὡς ἐπακόλουθον τῶν Μαλθουσιανικῶν ἀντιλήψεων, θὰ εἶναι ἡ αὐξουσα συνεχῶς ὑπογεννητικὸς ἐν τῇ Χώρα μας, ἀπειλοῦσα αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ἔθνους. Καὶ ἐπειδὴ προβάλλεται καὶ παρ' ἡμῖν — ἀν καὶ κάπως δειλὰ — τὸ πρόβλημα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ ὡς ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀνάγκη νὰ ὀμιλήσωμεν δι' ὀλίγων καὶ περὶ τοῦ ἐν λόγῳ προβλήματος καὶ τῆς σημασίας του ἰδιαίτερος διὰ τὴν Χώραν ἡμῶν.

9. Δυστυχῶς ἡ τοῦ «παραλόγου» ἐποχὴ μας, ἡ ἀδιακόπως προβληματιζομένη καὶ ἀκαταπαύστως ἀναμοχλεύουσα θέματα ἀνατροπῆς παραδεδομένων ἀρχῶν καὶ ἀξιῶν, μάλιστα ὑπὸ τὸν μανδῦαν τῆς προοδευτικότητος, ἤρχισε νὰ μολύνῃ εὐρέως τὴν ἱστορικὴν αἴγλην τοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων οὕτως, ὥστε οἱ νέοι κυρίως καὶ οἱ ἀδαεῖς νὰ γίνονται θύματα τῶν ἀνατρεπτικῶν τούτων ἰδεολογημάτων. Ὅθεν Ἐκκλησία, Πολιτεία, Οἰκογένεια, Παιδεία καὶ Πνευματικὴ Ἠγεσία ὀφείλουν νὰ ἐπισημάνουν τοὺς κινδύνους τούτους καὶ νὰ προτείνουν εὐεργετικὰ ἀνασταλτικὰ μέτρα καὶ μέσα νομοθετικὰ προφυλάξεως καὶ καταπολεμήσεως τῆς ὑπογεννητικότητος παρ' ἡμῖν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀδηγοῦν ἀναποφεύκτως πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἐπισημανθεῖσαι Νεομαλθουσιανικαὶ θεωρίαι, ὑπὸ τὴν ψευδεπίπλαστον μορφήν τῆς δῆθεν προοδευτικότητος! Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἄμεσον σύνδεσιν πρὸς τὴν καινοφανῆ ταύτην θεωρίαν ἔχον πρόβλημα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ ἀφορᾷ ἰδιαίτερος εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν, ἀνάγκη νὰ ὀμιλήσωμεν καὶ περὶ τοῦ προβλήματος τούτου γενικώτερον ἐν τοῖς ἐπομένοις.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

'Ακαδημαϊκός

'Ομότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ο ΕΥΒΟΕΥΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΖΙΓΑΒΗΝΟΣ

(1835 - 1910)*

13. Κρίσις ἐπὶ τοῦ φυλλαδίου Ἐπιστολαὶ ἢ Σκέψεις περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπὸ Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ Προϊσταμένου τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἐν Μασσαλίᾳ 1902.

Ὁ σκοπὸς τῆς συγγραφῆς τῆς «Κρίσεως» ταύτης ἀναφέρεται ἐν ἀρχῇ διὰ τῶν ἐξῆς:

«Πρὸ πολλοῦ ἐστάλη εἰς ἡμᾶς φυλλάδιον, πληροῦν τεσσαράκοντα καὶ δύο σελίδας, καὶ γαλλιστὶ γεγραμμένον ὑπὸ σοφοῦ καθολικοῦ συγγραφέως καὶ λίαν φιλέλληνος, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ φυλλαδίου δεικνύεται. Ἐπιγράφεται δὲ τοῦτο «Ἐπιστολαὶ περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν» (Lettres sur la Réunion des Églises), καὶ πραγματεύεται περὶ ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς τε Λατινικῆς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς. Ὁφείλομεν κατ' ἀρχὰς νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ ἑτεροδόξος οὗτος συγγραφεὺς ἐμπνέεται ὑπὸ ζοηροῦ πόθου ὑπὲρ τῆς ποθητῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως, καὶ ἐλπίζει, ὅτι διὰ τοῦ νέου τρόπου τῶν ὑποδεικνυμένων ἐνεργειῶν, ὡς αὐτὸς διαβεβαίωσι, δύναται νὰ φθάσῃ εἰς αἰσιον ἀποτελεσμα. Πρὸ τινων δὲ ἡμερῶν ἐλάβομεν καὶ Ἑλληνικὴν τοῦ φυλλαδίου τούτου μετάφρασιν, ἐκδεδομένην ἐν Ἀθήναις μετὰ συντόμου τινὸς Προλόγου. Ἀντὶ δὲ τῆς ἐπιγραφῆς «Ἐπιστολαὶ...», τοῦτο φέρει «Σκέψεις περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν».

Ἐπειδὴ δὲ ἀμφοτέρω τὰ φυλλάδια ἐστάλησαν ἡμῖν, καὶ ὡς λέγεται ἐν τῷ Προλόγῳ, μετεφράσθη Ἑλληνιστὶ «πρὸς εὐρύτεραν τῶν ἐν αὐτῷ σκέψεων διάδοσιν ἢ καὶ δημόσιον ἔλεγχον», ὡς δ' ὀρθότατα παρετήρησεν ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως «πάντα τὰ ἐν τῷ φυλλαδίῳ δὲν εἶναι ἀσπαστὰ ἐκ μέρους τοῦ ὀρθοδόξου ἀναγνώστου», ἐκρίνομεν ὀρθὸν καὶ ὠφέλιμον διὰ τὸν ὀρθόδοξον ἀναγνώστην νὰ ὑποδείξωμεν αὐτῷ «τὰ μὴ ἀσπαστὰ» ἢτοι τὰ ἀπαράδεκτα ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ. Οὐχ ἦττον καὶ διὰ τὸν θεοσεβῆ συγγραφέα, ἵνα μετὰ τῶν

ἀναγκαίων ἡμῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ, φανερώσωμεν εἰς αὐτὸν πλατύτερον τὸ φρόνημα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τελειότεραν αὐτοῦ πληροφορίαν χάριν τοῦ προτιθεμένου ἱεροῦ σκοποῦ.

Τὸ φυλλάδιον διαιρεῖται εἰς δύο μέρη· καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον ἐκτίθενται «Τὰ παράπονα τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς», εἰς δὲ τὸ δεύτερον, ὅπερ ἐστὶ καὶ τὸ σπουδαιότερον, προβάλλονται «Τὰ νικηφόρα ἐπιχειρήματα καὶ αἱ ἀναγκαῖαι παραχωρήσεις». Γράφων δὲ ὁ καθολικὸς συγγραφεὺς, ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ρωμαϊοκαθολικοὺς καὶ πρὸς τὸν λατινικὸν κλήρον, πλαγίως δὲ ἐνίοτε ἀναφέρει τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς, ὡς ἐξάγεται πάλιν ἐκ τοῦ φυλλαδίου, διέτριψεν ἱκανὸν καιρὸν ἐν Ἀνατολῇ μετὰ τῶν ὀρθοδόξων, συναναστράφη καὶ ἐγνώρισεν ἀνώτερα τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου πρόσωπα, ἔμαθε τὰ δίκαια παράπονα αὐτῶν ἐναντίον τοῦ λατινικοῦ κλήρου καὶ τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐγνώρισε δὲ πρὸ πάντων τὰς ἀναπτυσσομένας πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν ὀρθοδόξων ἐνεργείας τῆς τε λατινικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ρωμαϊκῆς Προπαγάνδας, διὸ καὶ δικαίως ἐλέγχει αὐτὰς ὡς οὐδεὶς ποτε ἄλλος καθολικὸς συγγραφεὺς, καὶ ἐκφράζει τὴν ἀλήθειαν μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐκρινείας. Ὡσαύτως ἐκ τῶν γραφομένων αὐτοῦ δεικνύει πολλὴν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὑπερασπίζεται τὸ Βυζαντινὸν κράτος, καὶ σέβεται τὴν ὀρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Περιορίζων δὲ εἰς ἐλάχιστα τὰ σημεῖα τῆς διαφορᾶς τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, θεωρεῖ τὴν ἑνωσιν πιθανήν. Ἐν τούτοις παρακολουθήσωμεν τὰς ἰδέας τοῦ καθολικοῦ συγγραφέως διὰ νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν οὐσίαν τῶν σκέψεων αὐτοῦ⁷¹.

Ἡ ὕλη τῆς «Κρίσεως» καταχωρίζεται εἰς τρία μέρη, καὶ δὴ:

Μέρος πρῶτον (Α' - Ε'), (σελ. 3 - 14). Εἰς τὸ μέρος τοῦτο γίνεται κριτικὴ ἀπάντησις τοῦ Γρηγορίου ἐπὶ τοῦ φυλλαδίου «Περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλη-

71) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ, «Κρίσις ἐπὶ τοῦ φυλλαδίου Ἐπιστολαὶ ἢ Σκέψεις περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν», Μασσαλίς 1902, σελ. 3-5.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 232 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

σιών» του καθολικού συγγραφέως, και συγκεκριμένως ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους αὐτοῦ τοῦ ἐπιγραφομένου «Τὰ παράπονα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς».

Μέρος δεύτερον (Α' - Ε'), (σελ. 15 - 94). Εἰς αὐτὸ γίνεται ὡσαύτως κριτικὴ ἐπὶ τῶν ἀπόψεων τοῦ συγγραφέως τοῦ φυλλαδίου, καὶ ἀκριβέστερον ἐπὶ τοῦ δευτέρου μέρους αὐτοῦ τοῦ τιτλοφορουμένου «Τὰ νικηφόρα ἐπιχειρήματα καὶ αἱ ἀναγκαῖαι παραχωρήσεις».

Μέρος τρίτον (Α' - Ε'), (σελ. 95 - 128). Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος τῆς, ὡς τὴν ὀνομάζει ὁ Γρηγόριος, «ἀνασκευαστικῆς Κρίσεως», ἀναπτύσσει τὸ θέμα ἐπὶ τοῦ, «ἴσως τις ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων ἢ καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἤθελεν ἐξαγάγει ὡς τελικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐπιθυμεῖ ποσῶς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐπιμένει νὰ διατελῇ κεχωρισμένη».

Εἰς τὴν «Κρίσιν» ἐλέγχονται ἐπισταμένως καὶ ἀνασκευάζονται μὲ πλοῦτον σκέψεων, μὲ ἀκράτητον μαχητικότητα καὶ μὲ ἀκατάβλητον ἐπιχειρηματολογία ἀπὸψεις τοῦ συγγραφέως τοῦ φυλλαδίου καὶ ἀνατρέπονται τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καινοτομιῶν τῆς παλικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τονίζεται ὅτι ἡ ἔνωσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δὲν πρέπει νὰ γίνῃ «ὀυνιτικῆ τῆ μεθόδῳ καὶ τῷ τρόπῳ»⁷². Ἡ ἔνωσις, κατὰ πάντα ποθητὴ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ γίνῃ ὑπὸ τὰς ἐξῆς ἐπὶ λέξει προϋποθέσεις: «Καὶ λοιπὸν εἰς τὸ ὑπέρτατον τοῦτο κριτήριον, εἰς τὸ θεῖον τοῦτο κύρος ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι ἐνατενίζουσαι μετὰ τοῦ ὀφειλομένου αὐτῷ σεβασμοῦ, ὀφείλουσι νὰ ζητήσωσι εὐαγγελικῶς οὐχὶ δόξαν ἐλίγειν, ἀλλὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ὄφείλουσι ἀμφότεραι νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν, ἐπανερχόμεναι μέχρι τῆς ἐβδόμης ἀγίας οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ λησμονήσασαι τὴν χιλιετὴ αὐτῶν μετὰ τὸν χωρισμὸν πορείαν, νὰ συνέλθωσιν ἐν τῷ ἐνδόξῳ ἐκείνῳ σημείῳ (787), ὅτε Ἀδριανὸς ὁ Α' ὁ εὐσεβέστατος Πάπας Ρώμης καὶ ὁ ἅγιος Ταράσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπετέλεσαν ὀρθοδόξως καὶ εὐσεβῶς τὸν θρίαμβον τῆς ὀρθοδοξίας, οὗτος μὲν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐναντίον τῆς ἀθέσμου εἰκονομαχίας, ἐκεῖνος δὲ ἐν τῇ Δύσει, κηρύξας πρὸς τοὺς Φράγγους ἐπισκόπους τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄρου τῆς ἐβδόμης οἰκουμενικῆς Συνόδου. Εἰς τὸ χρονικὸν τοῦτο σημεῖον ἐπανακάμψασαι ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου ἐκείνου ἰστάμεναι νὰ καταθέσωσιν ὡς κοινὴν βάσιν καὶ κοινὸν κανόνα πίστεως καὶ εὐσεβείας καὶ εὐαγγελικῆς ἀληθείας πᾶν ὅ,τι ἀρχῆς ἕως τότε ἐπιστεῦετο, πᾶν ὅ,τι ὀμολογεῖτο καὶ ἐσεβάζετο πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάσης τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, πᾶν ὅ,τι ἴσχυεν ὡς πρὸς τὸ δόγμα, ὡς πρὸς τὴν πίστιν, ὡς πρὸς τὴν εὐσεβείαν καὶ

τὴν ἠθικὴν, ὡς πρὸς τὸν ὀργανισμὸν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς πρὸς τὰ θεῖα μυστήρια. Ἰδοὺ ἡ κοινὴ ἔγκυρος βάσις, ἰδοὺ ὁ κοινὸς ἱερὸς κανὼν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ἐκεῖ λοιπὸν ἐπανελθοῦσαι ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης, ἐν πνεύματι ταπεινοφροσύνης καὶ ἐκκλησιαστικῆς συμπονοίας καὶ συμφιλιώσεως, ἐν πνεύματι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πίστεως καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μυστικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖ πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἔπαινον τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, πρὸς χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν καὶ αὐτῶν τῶν Ἀγγέλων ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐκεῖ λέγω ἑκατέρω τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ παραβάλλῃ ἐν φόβῳ Θεοῦ, εὐσυνειδήτως καὶ εἰλικρινῶς τὴν χιλιετὴ αὐτῆς μετὰ τὸν χωρισμὸν πορείαν πρὸς τὸν προειρημένον κοινὸν καὶ ἱερὸν κανόνα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐσεβείας. Καὶ ἐὰν ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὸν χωρισμὸν ἀφῆρεσεν ἢ μετέβαλέ τι ἐκ τοῦ κοινοῦ ἐκείνου καὶ ἱεροῦ κανόνος καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τῇ σημερινῇ πίστει καὶ διδασκαλίᾳ αὐτῆς, νὰ εἶναι ὑπόχρεως νὰ προσθέσῃ ἢ νὰ μεταβάλλῃ αὐτὸ συμφώνως πρὸς τὸν κοινὸν τῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας κανόνα. Ἐὰν δὲ προσέθηκεν ἢ μετέβαλέ τι ἐκ τοῦ κοινοῦ καὶ ἱεροῦ ἐκείνου κανόνος, καὶ ὑπάρχει ἐν τῇ σημερινῇ πίστει καὶ διδασκαλίᾳ αὐτῆς, νὰ ἢ ὑπόχρεως νὰ ἀφαιρέσῃ ἢ νὰ μεταβάλλῃ αὐτὸ οἰκιοθελῶς καὶ ἄνευ τινὸς δικαιολογίας ἢ ἀντιρρήσεως. Ὁσαῦτως δὲ νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ ἡ ρωμαιοκαθολικὴ τῆς Δύσεως Ἐκκλησία. Καὶ αὕτη ἐὰν ἀφῆρεσέ τι ἢ μετέβαλεν ἐκ τοῦ κοινοῦ ἐκείνου καὶ ἱεροῦ κανόνος καὶ δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ σημερινῇ πίστει καὶ διδασκαλίᾳ αὐτῆς, νὰ εἶναι ὑπόχρεως νὰ προσθέσῃ ἢ νὰ μεταβάλλῃ αὐτὸ συμφώνως πρὸς τὸν κοινὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας κανόνα. Ἐὰν δὲ προσέθηκεν ἢ μετέβαλέ τι ἐκ τοῦ κοινοῦ ἐκείνου καὶ ἱεροῦ κανόνος, καὶ ὑπάρχει ἐν τῇ σημερινῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς, νὰ εἶναι ὑπόχρεως νὰ ἀφαιρέσῃ ἢ νὰ μεταβάλλῃ αὐτὸ οἰκιοθελῶς καὶ ἄνευ τινὸς δικαιολογίας καὶ ἀντιρρήσεως. Παραδ. χάριν. Ἄν ἐν τῇ ἀνὰ τὴν Δύσιν καὶ τὴν Ἀνατολὴν μιᾶ καὶ ἀδιαιρέτῳ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἀνεγνωρίζοντο καὶ ἐδιδάσκοντο ὡς δόγματα πίστεως ὑπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ ὑπὸ τῶν ἐπτὰ ἀγίων οἰκουμενικῶν Συνόδων, τὸ νὰ μὴ μεταδίδηται εἰς τοὺς πιστοὺς ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ νὰ τελῆται τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας δι' ἀζύμου ὄστιος καὶ οὐχὶ δι' ἐνζύμου ἄρτου, τὸ νὰ τελῆται τὸ ἅγιον Βάπτισμα διὰ ραντισμοῦ (πλὴν κατ' ἀναπόφευκτον ἀνάγκην) καὶ οὐχὶ διὰ τῆς τριττῆς καταδύσεως καὶ ἀναδύσεως ἐν τῷ ὕδατι εἰς τύπον τῆς τριήμερου ταφῆς καὶ ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, τὸ νὰ ἀναγινώσκῃται τὸ σύμβολον τῆς πίστεως μετὰ τῆς προσθήκης «καὶ ἐκ τοῦ Ἰησοῦ», τὸ νὰ πιστεύηται ὡς δόγμα ἢ ἄνευ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος σύλληψης τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὸ νὰ διδάσκῃται ὡς δόγμα τὸ ἀλάθητον, ἢ ὑπερτάτη ψῆφος καὶ ἐξουσία τοῦ Πάπα, καὶ ἐν γένει ὄλον τὸ σύστημα τοῦ Παπισμοῦ, τὸ διδασκόμενον σήμερον ὡς

72) Ἀρχιμ. Γρηγορίου Ζιγανόου, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 29 καὶ σελ. 47-50.

δόγμα θεμελιώδες, εάν, λέγω, ταῦτα πάντα καὶ ἔτι πλείονα τούτων ὑπῆρχον ἐν τῇ μιᾷ, ἁγία, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἀνὰ τὴν Δύσιν καὶ τὴν Ἀνατολήν, καὶ ταῦτα συνιστῶντο καὶ ἐδιδάσκοντο ὡς δόγματα πίστεως ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων, τότε καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς μὴ κατέχουσα ταῦτα, ὀφείλει νὰ παραδεχθῆ αὐτά, ὡς κατέχει αὐτὰ καλῶς ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία· εἰ δὲ ταῦτα οὐτε ὑπῆρχον, οὐτε συνιστῶντο, οὐτε ἐδιδάσκοντο, ἀλλ' ἔθεσπίσθησαν εἰς μεταγενεστέρους χρόνους, τότε ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία ὀφείλει ἀνυπερθέτως νὰ ἀπορρίψῃ αὐτά, ὡς διδασκαλίαν ἐναντίαν εἰς τὸ νόημα τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ἱερὸν καθεστῶς τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἀκραιφνοῦς Χριστιανισμοῦ⁷³.

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Γρηγορίου εἶναι παράλληλον πρὸς τὸ προαναφερθὲν ἔργον αὐτοῦ «Ἀπάντησις εἰς τὴν Ἐγκύκλιον Ἐπιστολῆν Λέοντος Π' Πάπα Ρώμης Περί Ἐνώσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Δυτικῆς» καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς συνέχεια ἐκείνου, καθ' ὅσον εἶναι καταφανές ὅτι, ὁ παπικὸς συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου «Ἐπιστολαὶ περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν» ἢ «Σκέψεις περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν» ἠθέλησε διὰ τοῦ φυλλαδίου του νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν «Ἀπάντησιν» τοῦ Γρηγορίου⁷⁴.

(Συνεχίζεται)

† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

73) Ἀ ρ χ ι μ. Γ ρ η γ ο ρ ί ο υ Ζ : γ α β η ν ο θ, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 102-105.

74) Σημειωτέον ὅτι ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν «Κρίσιν» του χαρακτηροποιεῖ λεξιλόγιον ὁμοίον πρὸς ἐκεῖνο τῆς «Ἀπαντήσεως» του καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐραυνης, ἐλέγχου καὶ ἀνατροπῆς τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ συγγραφέως τοῦ φυλλαδίου. Εἶναι καὶ εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο ζηλωτῆς τῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς ὁποίας πλέκει πολλὰχρὸς τὸ ἐγκώμιον καὶ τὴν ὀνομάζει: «σεβασμιωτάτην καὶ ἁγιωτάτην καὶ ἀποστολικὴν μεγάλωνυμον Ὀρθοδοξίαν» («Κρίσις», σελ. 90). Εὐγενῆς τὸν χαρακτηρεῖ, κλισθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ σημειώσῃ τὰ ἑξῆς: «Τοιαύτη εἶναι ἡ ταπεινὴ ἡμῶν γνώμη καὶ κρίσις περὶ τοῦ ἀποστολέντος μοι φυλλαδίου γαλλιστοῦ καὶ ἑλληνιστοῦ γεγραμμένου, καὶ «Ἐπιστολαί, ἢ Σκέψεις περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιγραφόμενον». Καθὼς δὲ ἐν ἀρχῇ, οὕτως καὶ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τῆς Κρίσεως ἡμῶν, θεωροῦμεν καθήκον νὰ ἐκφράσωμεν τῷ θεοσεβᾷ αὐτοῦ συγγραφεῖ εὐκρινῆ ἐθγνωμοσύνην διὰ τὸν ὅπ' αὐτοῦ ἐνδεικνύμενον σεβασμὸν πρὸς τὴν ἁγίαν, ὀρθόδοξον καθολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν γένος, πρὸς ὃ πολλάκις ἐκδηλοῖ τὰ φίλα αὐτοῦ κλισθήματα. Παρακαλοῦμεν δὲ αὐτὸν νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν τὴν εὐμενῆ αὐτοῦ συγγνώμην διὰ τὰς ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ λόγου πικρὰς ἐνίοτε ἐκφράσεις ἡμῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς ἣν ἀνήκει, καὶ πρὸς τοὺς ἀρχηγούς αὐτῆς καὶ Πάπας τῆς Ρώμης,

καὶ ἰδίως πρὸς τὸν νῦν ἐκλεωῶς τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐπισκοπεύοντα ἁγιώτατον Λέοντα Π', καθότι ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ πολλάκις εὐρέθημεν ἐν ἀναποφεύκτῳ ἀνάγκῃ ἐνώπιον τῶν νικηφόρων ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ καὶ εἰς θέσιν ἀμύνης καὶ κανονικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὀρθοδόξου καὶ κανονικοῦ καθεστῶτος τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ δὴ καὶ τῆς σαφούς παραστάσεως καὶ ἐκθέσεως τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν φρονήματος πρὸς τὰ ὑποδεικνύμενα ὑπὸ τοῦ θεοσεβοῦς συγγραφέως σημεία, νὰ ἐκφρασθῶμεν σφοδρότερον τοῦ πρέποντος. Ὁφείλομεν πρὸς τούτους νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς, ὡς ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐξάγεται, τρέφει ἔνθερμον καὶ σφοδρὸν πόθον ὑπὲρ ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς ὀρθοδόξου ὀηλονότι καὶ τῆς λατινικῆς. Δέον πρὸς τούτους νὰ σημειώσωμεν, ὅτι πολὺ ἀπλοποιεῖ τὰ σημεία τῆς διαστάσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἐλπίζει νὰ ἐπιφέρῃ συμβιβασμὸν τινα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν προσερχόμενον. Ἀλλ' ὡς ἐνθυμηθῆ ἐν τῷ ἐνθερμῷ αὐτοῦ ζήλῳ, ὅτι συμβιβαστικὴ ἐνωσις εἰς τὰ τῆς πίστεως εἶναι ἀδύνατος παρὰ τε τῶν Λατίνων καὶ τῶν ὀρθοδόξων, ἐφ' ὅσον ἐπιγράφεται ἐπὶ τῆς δῆθεν εἰρηνικῆς καὶ φιλικῆς ἀναπετανομένης σημαίας τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας τὸ ἑξῆς: ὑποταγὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν Παπισμόν. (Ἀ ρ χ ι μ. Γ ρ η γ ο ρ ί ο υ Ζ : γ α β η ν ο θ, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 93-94).

Χάριν τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς κτανόνησιν τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Γρηγόριος ἐναντι τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ὁποίαν θέσιν ἔχει χαρακτηρηθῆ ὡς ἀντιρρητικὸς κατὰ τῶν διδασκαλιῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, καταχωρίζονται ἐντὰθθα τὰ ἑξῆς κείμενα ἐκ τοῦ ἔργου του τούτου «Κρίσις»:

«Ναί, ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία διδάσκει δυστυχῶς, ὅτι εἶναι ἁμαρτήματα, καὶ ἀπαγορευθεὶς ρητῶς, ἵνα ἱερεὺς καθολικὸς προσευχηθῆ ἢ θάψῃ ὀρθόδοξον. Τοῦτο συνέβη εἰς ὀρθόδοξον, ἀποθανόντα ἐν Λυών, ὅπου προσεκληθῆ ὁ καθολικὸς ἱερεὺς, ἵνα θάψῃ αὐτὸν καὶ ἠρνήθῃ, ἐκτός, ὡς ἔλεγεν, ἂν ὁ ἀποθανὼν εἶχε πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀναγνωρίσει τὸν Πάπαν! Ἐγὼ δὲ προσκληθεὶς, ἀπῆλθον τῇ ἐπαύριον καὶ ἔθαψα αὐτόν. Ἀπῆλθον εἰς Montpellier νὰ θάψω ὀρθόδοξον σπουδαστὴν καὶ παρεκάλεσα νὰ μοι ἐπιτραπῆ νὰ ἀναγνώσω τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ κοιμητηρίου· μοι εἶπον δέ, ὅτι ὁ ἀποθανὼν ἦτο σχισματικὸς καὶ ἦτο ἀπηγορευμένον ἀνέγνων δὲ τὴν ἀκολουθίαν ἐν ὑπαίθρῳ πρὸ τοῦ παρεκκλησίου ὑπὸ ραχδαίων βροχῆν, ὁ δὲ πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Παπᾶς εἶπε λογίδριόν τι ἐν μέσῳ τοῦ ὄρμου, ἐμοῦ ὄντος ἐν τῇ ἀμάξῃ. Τί δὲ εἰς ταῦτα ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία; Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως τιμωρεῖ δι' ἐπιτιμίον τοὺς ἱερεῖς, οἵτινες προσκληθέντες νὰ θάψωσι: Καθολικόν ἢ Προτεσταντὴν ἢ ἄλλον χριστιανόν, καὶ ἤθελον ἀρνηθῆ. («Κρίσις», σελ. 10-11).

Παράβαλε καὶ κατωτέρω, ἔνθα καταχωρίζονται τὰ ὑπὸ τοῦ γάλλου ἀββᾶ καὶ ἐπειτα Ἐπισκόπου Em. Bougaud διδασκόμενα ὅτι: «Ἐάν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι πράγματι παρὼν ἐν τῇ θεῇ Εὐαγγελίᾳ, εἶναι ἀρὰ γε ἐντελῶς ἐν αὐτῇ παρὼν; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι πράγματι ἐν αὐτῇ παρὼν, ἀλλ' εἶναι ἄλλος, δὲν ὁμιλεῖ. Πλησιάζω τὸ ἀρποφόριον ἐπὶ τοῦ ἁγίου θουαστηρίου, ἀλλ' ὅσον προσηλώνω τὰ βλέμματά μου εἰς τὴν καθηγιασμένην ὄστίαν, τόσον μοι φαίνεται, ὅτι ὑπάρχει εἰς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅστις δὲν εἶναι ἐκεῖ, ἄλλο τὸ ἦμισυ αὐτοῦ λείπει, καὶ μάλιστα δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι λείπει τὸ μάλ-

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ (DETECTIVES) ΑΠΟ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΕΠΟΨΕΩΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΝ*

B'

Κατὰ δεύτερον λόγον τὸ ἔργον τῶν μυστικῶν ἐρευνητῶν (DETECTIVES) ἐξετάζεται καὶ ἀπὸ ποιμαντικῆς ἐπόψεως, ἐπειδὴ ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία οὐδένα ἀπολύτως δύναται νὰ παρίδη, καλοῦσα πάντας τοὺς ἀνθρώπους εἰς σωτηρίαν· «*τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν*»⁸. Αὕτη ἐργαζομένη διὰ τῆς ἀγιαστικῆς Χάριτος τὴν κατὰ Θεὸν οἰκοδομὴν καὶ πρόδον ἐν ὄλαις ταῖς χριστιανικαῖς ἀρεταῖς τῶν πιστῶν μελῶν αὐτῆς, παρακολουθεῖ μετ' ἀμερίστου μητρικοῦ διαφέροντος τὴν ὅλην αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ζῶν καὶ πολιτείαν, προφυλάσσουσα ταῦτα ἀπὸ πάσης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς πτώσεως. Εἰς τὸ σωτηριῶδες ταύτης σχέδιον περιλαμβάνονται πάντες, οὐδεὶς ἐξαιρεῖται τῶν εὐεργετικῶν ταύτης ἐπιδράσεων. Οὕτως ἐναρμονίζεται ἡ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τελομένη οἰαδῆποτε ἐργασία πρὸς τὰ θεῖα παραγγέλματα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, οὕτως ὥστε νὰ ἐπιτελῆται τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀποφεύγηται ἡ διάπραξις τοῦ κακοῦ. Αὕτη ἀναζητοῦσα ὅπουδῆποτε τὰ ἀπολωλότα λογικὰ πρόβατα,

ἐπιδιώκει τὴν διόρθωσιν καὶ τὸν σωφρονισμόν τῶν πονηρῶν καὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων. Ἡ συμβολὴ ταύτης εἰς ὅσα ὑπὸ τῆς Πολιτείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελοῦνται, εἶναι λίαν ἀξιόλογος.

Κατὰ συνέπειαν καὶ πρὸς τοὺς μυστικούς ἐρευνητὰς ἐπεκτείνει τὰ σωτηριῶδη ταύτης δίκτυα, καὶ ἐκείνων τὴν ζῶν ἐπιδιώκει νὰ ἐναρμονίσῃ πρὸς τὸν τέλειον Ἠθικὸν Νόμον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Διὰ τῶν εὐεργετικῶν ταύτης διδασκαλιῶν ἐπιζητεῖται ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς συνειδήσεως ἀπὸ παντὸς πονηροῦ σχεδίου, ὁ καθαρισμὸς τῆς καρδίας ἀπὸ παντὸς πάθους καὶ κακίας, ἡ διαρκὴς στροφὴ τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως πρὸς τὸ ἀγαθόν. Εἰς τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ὑποβοηθεῖται τὰ μέγιστα διὰ τοῦ χρηστοῦ παραδείγματος τῶν θεοσεβῶν χριστιανῶν, τῶν ὁποίων ἀναμφιβόλως ἡ ἐνάρετος ζῶν καὶ κατὰ Θεὸν πολιτεία ἐπηρεάζει κατὰ πολὺ τοὺς μετ' αὐτῶν ἀναστρεφόμενους καὶ συναλλασσομένους ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνθρώπων. Περὶ αὐτῶν ὁ Κύριος εἶπεν· «*ὕμεις ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῆ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθῆναι εἶξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,*

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 235 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

8. Α' Τιμ. 2, 3-4.

λον ἀναγκαῖον. Καὶ πράγματι· τὸ ἄλλο ἡμῖς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐρίσκειται· ἄλλαχού· ἄλλαχού ἐν τῇ Βατικανῷ, εὐρίσκειται ἐν τῇ Πάπᾳ. Ὁ Πάπας εἶναι ὁ δεύτερος τρόπος τῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρὼν ἐν τῇ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ δύναται· μόνον νὰ ὑποστηρίξῃ ψυχὴν τινα. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρὼν ἐν τῇ Βατικανῷ, δύναται· μόνον νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἰδοὺ τὸ μυστήριον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἰδοὺ τὸ θαῦμα τῆς πραγματικῆς παρουσίας, τῆς διηγεοῦς καὶ καθολικῆς ἐναρκαρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὸ δύο καλύμματα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἔθηκεν ὑπὸ τὸ ἐν κάλυμμα, τὸ ἔθηκε ὑπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ δὲν κατέχει τις τέλειον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εἰ μὴ ὅταν ὑπάγῃ ἐκ τῆς θείας Εὐχαριστίας εἰς τὸν Πάπαν, καὶ ἐκ τοῦ Πάπα εἰς τὴν θείαν Εὐχαριστίαν...». («Κρίσις», σελ. 55-56).

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, ὁ Γρηγόριος γράφει· χαρακτηριστικῶς ταῦτα: «Ταῦτα ὄλα, φρονεῖ ὁ ἡμέτερος

συγγραφεὺς, ὅτι πρέπει νὰ μένωσι καὶ νὰ βασιλεύωσιν ἐν τῇ ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι γινώσκοντες ταῦτα, νὰ ἔλθωμεν μετ' αὐτῆς εἰς ἔνωσιν καὶ κοινωνίαν; Ἄς ἐπιτρέψῃ ἡμῖν ὁ θεοσεβὴς συγγραφεὺς νὰ εἰπώμεν, ὅτι τοιαύτη φλωρεντινὴ ἔνωσις καὶ κοινωνία εἶναι προφανῆς παραλογισμὸς ἐκ μέρους ἡμῶν. Διὰ τοῦτο διακηρύττομεν, ὅτι οὐδέποτε θὰ παραχαράξωμεν ἰδίαις χερσίν ἢ θὰ ἀθετήσωμεν ἢ θὰ διαφθείρωμεν τὰ θεοπαράδοτα δόγματα καὶ τὰ ἱερὰ λόγια τοῦ θεοῦ Εὐαγγελίου. Τοῦναντίον μάλιστα· πειθαρχοῦντες Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις, θὰ τηρήσωμεν μέχρι θανάτου, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἵματος, τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν πίστιν καὶ εὐσέδειαν ἀσάλευτον τε καὶ ἀναλλοίωτον, σὺν αὐτῇ καὶ τοῖς ἱεροῦς συνοδικοῦς θεσμοῦς καὶ τὰ θεῖα μυστήρια ἀκαιοτόμητα καὶ ἀπράκρωτα, ἵνα μὴ κατασταθῶμεν ἔνοχοι τοῦ ἀναθέματος, τοῦ ἐκφωνομένου ὑπὸ τῶν ἁγίων οἰκουμένων Συνόδων». («Κρίσις», σελ. 85-86).

καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. οὕτω λαμπάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὥπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς»⁹.

Ἔτι μᾶλλον ἐφ' ὅσον καὶ οἱ ἐπαγγελομένοι τὸ ἔργον τοῦ μυστικοῦ ἐρευνητοῦ (DETECTIVE) εἶναι χριστιανοί, διαφωτίζονται πλήρως περὶ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς αὐτῶν, ἀποφεύγοντες παντελῶς πᾶν ὅ,τι ἀπάδει πρὸς τὴν Χριστιανικὴν Ἠθικὴν καὶ ἀποβαίνει λίαν ἐπιζήμιον εἰς τὸν πλησίον αὐτῶν. Ἐὰν πράγματι θέλουν νὰ ἐργασθῶν ἐπιμελῶς εἰς τὴν κοινωνίαν οὗτοι, ἔχουν τομεῖς ἐργασίας καὶ δράσεως λίαν ἐξυτηρητικούς, ὡς εἶναι λόγου χάριν ἢ ἀνεύρεσις κακοποιῶν ἀνθρώπων, κλεπτῶν, ληστῶν, ἐγκληματιῶν κ.λπ., λαμβανομένου μάλιστα σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τοὺς συγχρόνους καιροὺς, τοσοῦτον ἐπληθύνθησαν εἰς τὴν κοινωνίαν οἱ ἐργαζόμενοι τὸ κακόν, ὥστε πανταχόθεν ἐκδηλοῦνται ἀνησυχία καὶ φόβοι καὶ ἐπιζητοῦνται τρόποι ἀσφαλείας τῆς ζωῆς καὶ περιουσίας τῶν πολιτῶν, ἀναστολῆς δὲ καὶ μειώσεως τῶν παντὸς εἶδους ἐγκλημάτων. Καὶ ναὶ μὲν τὸ ἔργον τοῦτο ὑπάγεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς Ἀστυνομικὰς Ἀρχάς, πλὴν ἐφ' ὅσον θὰ ἐπεζητεῖτο καὶ ἡ συμπαράστασις αὐτῶν εἰς αὐτό, θὰ ἠδύνατο οἱ μυστικοὶ ἐρευνηταὶ νὰ προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν, συνεννοούμενοι συγχρόνως καὶ μετὰ τῶν ὑποστάντων τὰς ζημίας ἢ καταστάντων καθ' οἰονδήποτε τρόπον θύματα τῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς θὰ ἠδύνατο, ἐκτιμώμενον τὸ ἔργον αὐτῶν, νὰ τύχῃ τῆς ὁμοθύμου ὑποστηρίξεως οὐ μόνον τῶν ἀρμοδίων πολιτικῶν καὶ δημοσίων ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας. Ἀναμφιβόλως εὐρύτατον εἶναι τὸ πεδῖον τῆς κοινωφελοῦς δράσεως τῶν ἐντίμων ἀνθρώπων.

Κατ' ἐξοχὴν ὁμως εἰς τὸν προσανατολισμὸν τῶν DETECTIVES πρὸς τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν τήρησιν τῶν κανόνων τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῶν συμβάλλουν οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἱερατικῆς τούτων θέσεως ἐν αὐτῇ, ἐπωμίζονται τὸ καθῆκον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύνην ἔναντι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σωτήρος Χριστοῦ, εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ὁποίου ἐτάχθησαν γεωργοὶ καὶ σωτήρες ψυχῶν. Εἰδικώτερον δὲ οἱ ἱερεῖς τῶν ἐνοριῶν ἐν αἷς ὑφίστανται γραφεῖα τῶν μυστικῶν ἐρευνητῶν ὑποχρεοῦνται, ὅπως ἐνδιαφέρονται περισσώτερον περὶ αὐτῶν καὶ τῆς ἐργασίας αὐτῶν. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ν' ἀγνοοῦν τὴν ποιότητα τῶν χαρακτῆρων τῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις αὐτῶν κατοικούντων καὶ ἐργαζομένων χριστιανῶν. Τὰ πάντα πρέπει νὰ γνωρίζουν καλῶς καὶ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ὀφείλουν νὰ στρέφουν τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ἐργαζόμενοι τὰ καλά καὶ σωτήρια, ὡς ποιμένες τῶν λογικῶν προβάτων τῆς ποιμνῆς τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ. Μηδόλως ἀρκοῦμενοι

εἰς τὴν τέλεσιν μόνον τῶν τελετουργικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἢ εἰς τοὺς ἐκκλησιαζομένους τακτικῶς πιστοὺς, ἀναπτύσσουν κοινωνικὴν δράσιν πρὸς ὅλους τοὺς τομεῖς. Ἐσκέφθησαν ἄρα γε ποτὲ τί εἶναι οἱ DETECTIVES, εἰς τί εἶδους ἐργασίας ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τί οὗτοι ἀποβλέπουν; Ἐπεκοινωνήσαν ἄρα γε μετὰ τινῶν ἐξ αὐτῶν κατ' ἴδιαν, διὰ ν' ἀντιληφθοῦν καλύτερον τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ διαπιστώσουν κατὰ πόσον τοῦτο ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς ἄλλα τυχόν κοινωνικὰ προβλήματα, ἐνδιαφέροντα αὐτοὺς ὡς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας, ὡς εἶναι λόγου χάριν τὰ διαζύγια καὶ ὅσα ἄλλα κλονίζουν τὸν θεοσύστατον θεσμόν τοῦ γάμου καὶ τῆς οικογενείας;

Πάντα τὰ ἐρωτήματα ταῦτα πρέπει νὰ ἐμβάλλουν εἰς σοβαρὰς σκέψεις καὶ νὰ προβληματίζονται τοὺς ἱερεῖς ἰδίᾳ ἐκείνους, εἰς τὰς ἐνορίας τῶν ὁποίων συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ DETECTIVES. Ἐπειτα τίς δὲν ἀναγινώσκει ἐφημερίδας καὶ δὲν παρατηρεῖ δημοσιεύσεις ἀγγελιῶν περὶ αὐτῶν; Καὶ μόνον ἐξ αὐτῶν προκαλεῖται ἢ προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον παντὸς ἐπὶ μέρους ποιμένου τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἐπεκτάσεως τῆς ποιμαντικῆς αὐτοῦ φροντίδος καὶ πρὸς τὴν τάξιν αὐτῶν.

Ἀλλὰ τί συγκεκριμένως δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ παρ' ἐκάστου ποιμένου τῆς Ἐκκλησίας χάριν αὐτῶν, ἐκθέτομεν ἐφεξῆς.

α) Κατ' ἀρχὴν ἐνδείκνυται ἄμεσος μετ' αὐτῶν γνωριμία καὶ ἐπικοινωνία, ὅτε σχηματίζεται ἀντίληψις περὶ τῶν προσώπων καὶ τῆς ἐργασίας αὐτῶν. Τοῦτο δὲ εἶναι ἀπαραίτητον πρὸ πάσης πρὸς αὐτοὺς ἀναπτύξεως οἰασδήποτε θρησκευτικῆς διδασκαλίας.

β) Διὰ τῆς ἐπικοινωνίας ταύτης πληροφοροῦνται οἱ ἱερεῖς, κατὰ πόσον οἱ DETECTIVES ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν, ὁπότε ἔχουν μεγαλύτεραν εὐχέριαν, ὅπως παρέχωσιν εἰς αὐτοὺς τὰς πατρικὰς αὐτῶν ὑποθήκας, διαφωτίζοντες τούτους καλῶς περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν ὡς πιστῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἀποσπάσουν τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην αὐτῶν πρὸς τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ἐπαγωγικῶς τῷ τρόπῳ διδάσκουν εἰς αὐτοὺς ὅσα περισσώτερον εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν χριστιανικὴν τούτων διαφώτισιν καὶ μόρφωσιν, ἐπιφυλασσόμενοι ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ καὶ ἐν ἄλλαις δοθησομέναις αὐτοῖς περιστάσεσιν, ὅπως ἐκθέσωσι πρὸς αὐτοὺς ἐκτενέστερον τὰ ἀφορῶντα εἰς πάντα χριστιανὸν θρησκευτικὰ καθήκοντα. «Ταῦτα διδάσκει καὶ παρακάλει, εἴ τις ἕτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεως καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόρος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι

9. Ματθ. 5, 13-17.

πονηραί, παραδιατριβαί διεφθαρμένων ανθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων»¹⁰.

γ) Παρέχεται εἰς τοὺς ἱερεῖς ἢ εὐχέρεια, ὅπως χρησιμοποιοῦν καὶ ἐξ αὐτῶν ἀνθρώπους συνεργοὺς εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, μέλη διαφόρων ἐπιτροπῶν τῶν ἐνοριακῶν ναῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῆς φιλανθρωπικῆς κινήσεως, ἐστιάσεως γερόντων καὶ γραιῶν, συλλογῆς ἐράνων ὑπὲρ ἀνεγέρσεως, ἀποπερατώσεως ἢ ἀγιογραφῆσεως ναῶν κ.λπ. Οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ συναισθάνονται, ὅτι ἀποβαίνουν χρήσιμοι καὶ ἐξυπηρετικοὶ εἰς τὰ κοινωφελῆ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν παραγνωρίζονται, οὐδὲ ὑποτιμῶνται. Φρονοῦμεν, ὅτι εἰς ἔργα κοινῆς ὠφελείας οὗτοι δύνανται νὰ προσφέρουν πολλά.

δ) Ὅμοίως ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν εἰς πνευματικὰς ἐξορμήσεις τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς κύκλους τῆς νεότητος καὶ μάλιστα τῆς μακρὰν ταύτης ζωῆς, ἀποβαίνει πολῦτιμος, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔχουν ἀποκτήσει ἐμπειρίαν τινὰ ἐπὶ τῶν θεμάτων τῶν ἀπασχολούντων τὴν σύγχρονον νεότητα, μάλιστα δὲ τὴν παρειρρεπομένην ἠθικῶς τοιαύτην. Σχετικῶς περὶ αὐτῶν ἠσχολήθημεν ἄλλοτε, δημοσιεύσαντες εἰδικὰς μελέτας, εἰς ἃς καὶ παραπέμπομεν¹¹.

ε) Ἐνδείκνυται ἡ συνεργασία τῶν ἐπὶ μέρους ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν DETECTIVES διὰ τὴν πρόληψιν τῶν διασυγίων καὶ ἀναχαίτισιν τῆς ἐκ διαφόρων αἰτιῶν προκαλουμένης διαλύσεως τοῦ γάμου. Οὕτως ἀντιστρέφονται τὰ κίνητρα καὶ οἱ DETECTIVES ἐννοοῦν καλύτερον πόσον πολῦτιμον εἶναι τὸ σωτηριῶδες ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν ἐναντία περιπτώσει θὰ μένουσιν μετὰ τὴν ἐσφαλμένην ἐντύπωσιν, ὅτι καλῶς ἐνεργοῦν, μὴ ὑπολο-

γίζοντες ὅμως τὰς ἐπερχομένας δυσარέστους συνεπείας τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν. Ὁ ἀγαθὸς καὶ σωτήριος σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας ἐννοούμενος καλῶς παρὰ πάντων, εὐρίσκει συμπαραστάτας οὐκ ὀλίγους εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀρκεῖ οἱ ποιμένες νὰ διαφωτίζον καταλλήλως καὶ ἐπαρκῶς τοὺς ἀνθρώπους οἰασδήποτε ἐπαγγελματικῆς καὶ κοινωνικῆς τάξεως περὶ τῆς ὠφελιμότητος τῶν ἱερῶν θεσμιῶν τοῦ Χριστιανικοῦ Ἐδαγγελίου.

στ) Σὺν τούτοις χάριν τῆς χριστιανικῆς αὐτῶν διαφωτίσεως χρησιμοποιοῦν οἱ ποιμένες καὶ τὸ γραπτὸν κήρυγμα, προσφέροντες αὐτοῖς διάφορα ψυχοφελῆ βιβλία, περιέχοντα θέματα ἐνδιαφέροντα αὐτοὺς. Ὅσονδήποτε ἀπασχολημένοι οὗτοι καὶ ἂν εἶναι, κάποτε θὰ εἴρωσι χρόνον ν' ἀναγνώσουν αὐτὰ καὶ νὰ ἐκτιμῆσουν τὴν ἀνυπέροχον ἀξίαν τοῦ Θεοῦ λόγου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

ζ) Ἐπιπροσθέτως ἐνδείκνυται ἡ συνεργασία μετ' ἀλλήλων τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ τῶν ἐνοριῶν ἐκείνων, τῶν ἐχουσῶν DETECTIVES. Συνεργαζόμενοι μεταξὺ τῶν, ἀνταλλάσσουν τὰς ἐπόψεις αὐτῶν, συζητοῦν καὶ μελετοῦν ἀπὸ κοινῆς τοὺς καλύτερους καὶ ἀποτελεσματικότερους τρόπους ἐπιδράσεως ἐπ' αὐτῶν. Ἡ ποιμαντικὴ πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας συνιστᾷ τὴν ἄμεσον συνεργασίαν μετ' ἀλλήλων τῶν ἱερῶν, ἀφ' οὗ ὅλοι ἐργάζονται ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τε τὴν καλὴν καλλιέργειαν καὶ ἀγαθὴν ἀπόδοσιν ἐν αὐτῷ. Ἄλλ' εἶναι τοῦτο ἐφικτόν; Ἀσφαλῶς ναί, ἐφ' ὅσον κατανοοῦνται ὑπ' αὐτῶν καλῶς τὰ ὑφιστάμενα ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ προβλήματα καὶ ἐπιζητεῖται ἐκ μέρους τῶν ἢ ἄμεσος καὶ θετικὴ ἀπὸ κοινῆς ἀντιμετώπισις αὐτῶν. Ἡ ὑφισταμένη σύγχρονος ἠθικὴ κρίσις ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ἀπαιτεῖ σύσφιγξιν τῶν πνευματικῶν σχέσεων μετ' ἀλλήλων τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ προβολὴν δι' αὐτῶν τοῦ σωτηριώδους ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Ἴδου λοιπὸν καὶ εἰς κοινωνικὸς τομεὺς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας, ἐνδιαφέρον τὰ μέγιστα τοὺς ἱερεῖς. Πάντα ταῦτα ὅμως ἀπαιτοῦν πλήρη κατανόησιν τῶν κρίσιμων περιστάσεων, τὰς ὁποίας διέρχεται ὁ κόσμος, ὡς καὶ ἐπίγνωσιν τῆς σπουδαιότητος τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐφ' ὅσον ἔχομεν ζηλωτὰς καὶ δραστηρίους ποιμένας, ἀσφαλῶς θὰ ἐπέρχονται λίαν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα εἰς τοιαύτης φύσεως πνευματικὰς ἐξορμήσεις.

Ὅχι ἦντον εἰς τὴν ὅλην ὑπὲρ τῶν μυστικῶν ἐρευνητῶν (DETECTIVES) ποιμαντικὴν μέριμναν δύναται νὰ συμβάλῃ καὶ ἡ διοικούσα Ἐκκλησία, προβαίνουσα εἰς τὰς ἐξῆς καθ' ἡμᾶς ἐνεργείας. α) Σὺστασιν κύκλου ὁμιλιῶν κοινωνικοῦ περιεχομένου πρὸς ὄρισμένους ἱερεῖς μεγάλων ἀστικῶν κέντρων, διὰ τῶν ὁποίων παρέχεται εἰδικὴ ἐπιμόρφωσις ἐφ' ὅλων τῶν προβλημάτων τῆς κοινωνίας. Εἰς τὰς ὁμιλίας

10. Α' Τιμ. 6, 3-6.

11. Τίτου Ἐμμ. Μκτθ α: ἀκ η. Μητροπολίτου πρ. Παρναμπόζης, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου. α) Τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν νεότητα. Ἀθήναι, 1975. β) Οἱ προβληματισμοὶ τῆς συγχρόνου νεανίας. Θεσσαλονίκη, 1976. γ) Ἡ μόρφωσις τῆς γυναικός. Ἀθήναι, 1978. δ) Ἡ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετώπισις τῆς διαδόσεως τῶν ναρκωτικῶν. Ἀθήναι, 1978. ε) Ἡ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετώπισις τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλικῶν. Ἀθήναι, 1979.

αυτάς, τὰς ἐν εἴδει διαλέξεων πραγματοποιούμενας κατὰ χρονικὰς περιόδους παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ, γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς πρὸς τοὺς μυστικούς ἐρευνητὰς (DETECTIVES) ποιμαντικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειτα κατὰ τὰς ἱερατικὰς ταύτας συνάξεις παρέχεται ἡ εὐχέρεια εἰς τοὺς ἐπὶ μέρους ποιμένας, ὅπως ἐκθέσωσι τὰς ἐπόψεις αὐτῶν ἐφ' ὅλων τῶν σοβαρῶν θεμάτων τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καθὼς καὶ τὰς τυχόν δυσκολίας τὰς ὁποίας οὗτοι συναντῶσιν ἐν αὐτῇ. Οὕτως ἐνημεροῦνται ἡ διοικήσεις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν φλεγόντων κοινωνικῶν προβλημάτων, τῶν ὁποίων τὴν ἐξέλιξιν παρακολουθεῖ διὰ τῶν ποιμένων αὐτῆς. Εἰς τὴν εἰδικὴν ταύτην ἐπιμόρφωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου συμβάλλουν οὐ μόνον θεολόγοι καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ὡς λόγου χάριν τῆς Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας, Ψυχιατρικῆς, Παιδαγωγικῆς, Ἑγκληματολογίας κ.λπ. Ἐπι δε πλέον τούτων ἐνδείκνυται ἡ ἀνάθεσις ὀρισμένων ὁμιλιῶν εἰς ἐμπείρους ἀνωτέρους ἀστυνομικούς, δυναμένους νὰ ἐκθέσωσιν οὐκ ὀλίγα στοιχεῖα, ἀπαραίτητα ὅμως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς κοινωνικῆς μορφώσεως τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐφ' ὅσον δ' οὗτοι θ' ἀνελάμβανον τὴν ἀνάπτυξιν εἰς αὐτοὺς τοιούτων ὁμιλιῶν, ἀσφαλῶς θὰ ἐπεξετείνοντο καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰς τοὺς DETECTIVES, ἰδιωτικούς καὶ μὴ, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι πλήρως ἐνημερωμένοι ὅσοι ἱερεῖς θὰ εἶχον τὴν διάθεσιν καὶ τὸν ζῆλον νὰ ἐργασθῶσι ποιμαντικῶς καὶ πρὸς αὐτούς.

6) Πρὸς κλησιν καὶ σύναξιν παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ χρονικὰς περιόδους τῶν μυστικῶν ἐρευνητῶν (DETECTIVES), πρὸς τοὺς ὁποίους ἀναπτύσσονται συνοπτικὰ ἰθροσκευτικὰ ὁμιλία ἀναλόγου κοινωνικοῦ περιεχομένου παρ' ἱεροκηρῶν καὶ ἄλλων καλῶς κατηρτισμένων ἱερέων, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν ἀποκτησάντων εἰδικὴν ἐπιμόρφωσιν, ὡς προείπομεν. Τοὺς μυστικούς ἐρευνητὰς, ἰδιώτας καὶ μὴ, ἀνευρίσκομεν εὐκόλως, ἐφ' ὅσον ἀδεῖα τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐξασκοῦσι τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μέσῳ τῶν δημοσιευομένων εἰς τὸν ἡμερήσιον Τύπον ἀγγελιῶν περὶ αὐτῶν ἢ καὶ τῶν ἱερέων εἰς τὰς ἐνορίας τῶν ὁποίων οὗτοι διατηροῦν γραφεῖα αὐτῶν ἢ καὶ παρὰ τῶν κατὰ τόπους Ἀστυνομικῶν Ἀρχῶν. Τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τοιαύτας συνάξεις ἀναμφιβόλως θὰ ἐκτιμήσουν οἱ DETECTIVES καὶ θὰ θελήσουν νὰ προσαρμοσθῶν πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν. Ἐὰν τοιαῦται συνάξεις μᾶς ἐκάστης ἐπαγγελματικῆς τάξεως τῆς κοινωνίας ἐπραγματοποιῶντο ἰδίᾳ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῆς χώρας ἡμῶν, ἔστω καὶ κατὰ περιοχὰς αὐτῶν, ἀναντιρρήτως μεγάλη ψυχικὴ ὠφέλεια θὰ ἐπῆρχετο εἰς τοὺς συμμετέχοντας εἰς αὐτάς. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία παρακολουθοῦσα ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν κοινωνικὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, ἀποδεικνύει ἐμπράκτως τὸ ἀμέριστον ταύτης διαφέρον ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἀσφαλῶς τοὺς ἐπικρίνοντας ἀδίκως τὸ ποιμαντικὸν ἔργον αὐτῆς. Ἐπιπροσθέτως καὶ σχετικὰ

θρησκευτικὰ φυλλάδια διανέμονται εἰς αὐτούς, ἵνα καταρτίζωνται καλύτερον καὶ ἀποφεύγουν πᾶν ὅτι ἀντίκειται πρὸς τὸν τέλειον Ἡθικὸν Νόμον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

γ) Ἀλλ' ἡ ποιμαντικὴ μερίμνα τῆς Ἐκκλησίας ἐπεκτείνεται καὶ πρὸς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς, τοὺς ὁποίους διαφωτίζομεν καταλλήλως, ὅπως ἀποφεύγουν ἐπισφαλεῖς λύσεις εἰς θέματα καὶ προβλήματα τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτῶν βίου καὶ μάλιστα τοῦ ἐγγάμου τοιούτου. Κατὰ τί λόγῳ χάριν πρόκειται νὰ ὠφελῆσῃ ἡ χρησιμοποίησις ἑνὸς DETECTIVE πρὸς διαπίστωσιν τυχόν κλονισμοῦ τῆς συζυγικῆς πίστεως ἢ ἐπ' αὐτοφώρου συλλήψεως τοῦ μοιχευομένου προσώπου; Θὰ ἐπέλθῃ ἀρὰ γε διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἀποκατάστασις τῆς ἀρμονικῆς συμβιώσεως καὶ θὰ προληφθῇ ἡ διάζευξις ἑνὸς ἀνδρογύνου ἢ θὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ διάλυσις τοῦ γάμου αὐτῶν; Ἀντιθέτως ἡ καταφυγὴ τῶν ἐχόντων τοιαῦτα προβλήματα εἰς τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοὺς Πνευματικούς Πατέρας αὐτῆς ἐγγυᾶται πλείονα ἀγαθὰ ἀποτελέσματα εἰς τοὺς διαπληκτιζομένους ἢ ἐν διαστάσει ὄντας συζύγους. Εἶναι περιττόν, ὅπως ἐπεκταθῶμεν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἱκανὰ περὶ αὐτοῦ περελάβομεν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ παρόντος ἄρθρου.

Ὅσα ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία ἐνεργεῖ σχετικῶς πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ θεοσυστάτου Μυστηρίου τοῦ Γάμου καὶ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτὸ θεμάτων, εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὰ καὶ ἐξ ὅσων αὐτὴ ἐξαγγέλλει προσφάτως ἐξ ἀφορμῆς τῶν προτεινομένων ὑπὸ τῆς Πολιτείας μέτρων τροποποιήσεως ἰσχυροῦν διατάξεων τινῶν τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου. Εὐχάριστον δὲ εἶναι, ὅτι ὅλαι αἱ ἐνεργεῖαι τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς ἱερολογίας τοῦ Γάμου καὶ τῆς προασπίσεως τοῦ θεομοῦ τῆς οἰκογενείας, εὐρίσκουν καλὴν ἀπήχησιν εἰς τὴν πλειονότητα τοῦ πληρώματος αὐτῆς. Αὕτη ἐμμένουσα εἰς τὰς ἱεράς παραδόσεις καὶ ὑπεραμνομένη τῶν ἱερῶν θεσμῶν τοῦ Γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, ἀναμφιβόλως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διατήρησιν αὐτῶν καὶ τὴν προφύλαξιν τῶν πιστῶν ἀπὸ πάσης ξένης καὶ ἀντιορθοδόξου ἐπιδράσεως. Εὐτυχῶς ὅτι καὶ ψυχωφελῆ φυλλάδια καὶ βιβλία ἀναπτύσσονται τὰ θέματα ταῦτα ἐκδίδονται καὶ κυκλοφοροῦν, διαφωτίζοντα ἐπαρκῶς τοὺς πιστούς.

Ταῦτα ἐν συνόψει ἐκθέσαντες, εὐελπιστοῦμεν, ὅτι θὰ τύχῃσι τῆς δεούσης προσοχῆς ἐκ μέρους τοῦ εὐλαβεστάτου Ἱεροῦ ἡμῶν Κλήρου, τοῦ ἐν μέσῳ ποικίλων δυσχερειῶν, λόγῳ τῆς ἀνομοιογενείας τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ τῶν ἐπικρατουσῶν συγχρόνων ἀντιθέσεων τῶν ἰδεῶν, διεξάγοντος τὸ σωτηριῶδες ποιμαντικὸν αὐτοῦ ἔργον.

ΤΙΤΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ

Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν
καὶ Γηρομερίου.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Τò ιδιαίτερον τῆς εποχῆς μας θὰ ἡδυνάμεθα νὰ τὸ συνοψίσωμεν εἰς ὀλίγα μόνον ἐντυπωσιακὰ χαρακτηριστικά.

α) Ἡ καταναλωτικὴ κοινωγία μετὴν ἀφθονίαν, τὴν γενικὴν εὐημερίαν καὶ τὸ ὑψηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδόν τῆς τείνει νὰ φέρῃ τὸν «ἐπίγειον παράδεισον» καὶ νὰ διαγράψῃ τελείως ἀπὸ τὰς προσωπικὰς τῶν ἀνθρώπων τὸν «οὐράνιον παράδεισον».

β) Ἡ πολιτικοποίησις καὶ ἡ δραστηριότης κατὰ ὄργανωσις τῶν διαφόρων ἰδεολογιῶν σκοπεῖ νὰ ἐγκαταστήσῃ τὰ «βασίλεια τῆς γῆς» καὶ νὰ ὑποσκελίσῃ τὴν «Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν», «τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», διὰ νὰ γίνῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον «ἡ βασιλεία τοῦ ἀνθρώπου» ἀποκλειστικὴ καὶ μοναδική.

γ) Ἡ τεχνολογία, ὡς ἔμπρακτος ἐφαρμογὴ τῆς προηγμένης ἐπιστήμης, μετὰ καταπληκτικὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἔρχεται νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὸν θαυμαστὸν κόσμον τοῦ ὑπερφυσικοῦ μετὰ «τὰ τέρατα καὶ τὰ σημεῖα» τὰ ἰδικὰ τῆς.

Μετὴν ἐπέμβασιν τῆς ἐπιστήμης πραγματοποιοῦνται ἐπιτεύγματα, τὰ ὁποῖα παραλληλίζονται μετὰ τὰ θρησκευτικὰ θαύματα.

δ) Τέλος ὁ οἰκουμενισμὸς ἡ χρησιμοποιοῦντας ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα ἐν ὀνόματι τῆς «ἐνότητος» τῶν ἀνθρώπων, τῆς «εἰρήνης» καὶ τῆς «ἀγάπης», ἔρχεται νὰ θυσιάσῃ τὴν Ἀλήθειαν καὶ νὰ τονίσῃ ὅτι αὐτὴ δὲν ὑπάρχει ἀποκλειστικῶς καὶ μοναδικῶς εἰς κανένα, ἀλλὰ ὁ καθεὶς ἔχει «σπέρματα» ἀληθείας καὶ ἐπομένως ἡ ἀλήθεια ἀθροιστικῶς μᾶς δίδεται εἰς τὴν «ἐνότητα» ὅλων. Οὕτως ἐπιτυγχάνεται πλήρης σύγχυσις καὶ ἐπιστημοποίησις τῆς πλάνης καὶ τοῦ ψεύδους, ἐνῶ εἰς τὴν δῆθεν «ἐνότητα» θυσιάζεται ἡ ἀλήθεια.

Μετὰ τὰ τέσσερα αὐτὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα φαινομενικῶς καὶ ἐξωτερικῶς παρουσιάζονται ὡς θετικά, συμπορεύονται καὶ ὠρισμένα ἄλλα, τὰ ὁποῖα εἶναι καθημερινὴ ἐμπερία τῶν κακῶν μας.

Προσφάτως ἐγράφησαν αἱ ἀκόλουθοι κρίσεις μετὰ ἀφορμὴν τὸ πόρισμα μιᾶς ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποίαν ἀπετέλεσαν 18 ἡγέτες τοῦ κόσμου, ἔχοντες ἐπικεφαλῆς τὸν πρῶτον καγκελλάριον τῆς Δυτ. Γερμανίας Μπράντ.

«Κραυγὴ ἀπελπισίας γιὰ τὸ μέλλον τὴν ἀνθρωπότητος. Τῆ φράσιν αὐτὴ ἡ ἀπαισιοδοξία δὲν προέρχεται μόνον ἀπὸ τὸν ἄφροντα ἀνταγωνισμὸ τῶν ἐξοπλισμῶν τῶν Μεγάλων, ποῦ ἀπειλεῖ μετὰ πλήρη καταστροφὴ τὸν κόσμον. Ἡ ἀπειλὴ προέρχεται καὶ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἀπὸ τὴν ἐξαντλητικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τοῦ κόσμου. Ἡ κατα-

νάλωσις ἐνεργείας θάινει συνεχῶς αὐξανόμενη, γεγονός ποῦ δημιουργεῖ ὄχι ἀσήμαντο πρόβλημα, ἐνῶ, μετὰ τὴν σημερινὸν ρυθμὸ τῆς κοπῆς τῶν δασῶν, θὰ αὐξάνεται συνεχῶς τὸ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος, μετὰ κίνδυνον νὰ δηλητηριασθῇ ἡ ἀτμόσφαιρα ἐπικίνδυνα.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ παγκόσμια οἰκονομία ὅλο καὶ καταρρέει. Ἡ ἀνεργία ἤδη μαστιεῖ πολλὰς χώρας. Ὑπάρχουν 13 ἑκατομμύρια ἀνεργοὶ μόνον στὴ Δύση. Οἱ φτωχοὶ ἔφτασαν πᾶσι τὰ 800 ἑκατομμύρια καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶς συνέχεια μεγαλώνει. Ὁ ὑποσιτισμὸς στὶς ὑπανάπτυκτες χώρας ἀπειλεῖ καὶ ἄλλους πληθυσμούς. Σὲ 34 χώρας πᾶνω ἀπὸ 80 στοὺς 100 κάτοικοι εἶναι ἀναλφάβητοι. Στὶς πῶ φτωχὰς χώρας ἕνα παιδί στατὰ τέσσερα πεθαίνει πρὶν κλείσῃ τὰ 5 τοῦ χρόνιου. Καὶ ὅμως. Ἄν ἐπικρατοῦσε ἄλλο πνεῦμα στὸν κόσμον, ἂν ἡ νοοτροπία τῶν λεγομένων πολιτισμένων ἀνθρώπων ἦταν ἡ σωστὴ, τὰ πράγματα θὰ ἦσαν διαφορετικά. 80 δραχμὲς θὰ ἀκοῦσαν, γιὰ νὰ ἀνοσοποιηθῇ τὸ κάθε νεογέννητο τοῦ τρίτου κόσμου ἀπὸ τίς πῶ κοινὰς ἀρρώστειαι. Μετὰ τὸ κόστος ἐνδὸς καὶ μόνον τάνη θὰ μπορούσαν νὰ κτισθοῦν χιλιάδες αἰθουσὰς διδασκαλίας. Μετὰ ἐκεῖνο ἐνδὸς μαχητικοῦ ἀερισκᾶφους θὰ ἦταν δυνατόν νὰ λειτουργήσουν σαράντα χιλιάδες ἀγροτικὰ ἰατροφαρμακεία. Ἐκρηκτικὴ πραγματικότης. Ἡ ἐπιδίωξις τῆς ἀνθρωπότητος φαίνεται προβληματικὴ. Πόσοι ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν καταναλωτικῶν κοινωνιῶν ἀντικαμῶνται τὴν κρισιμότητα τοῦ προβλήματος; Παρὰ τὸ ὑψηλὸ πολιτιστικὸ τοῦ ἐπίπεδο καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦς, ὠρμησαν αὐτοὶ ἀκάθεκτοι στὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν, ποῦ τοὺς παρέχει ἄφθονα ἡ τεχνικὴ πρόοδος. Καὶ νόμισαν ὅτι κατέκτησαν τὸν ἐπίγειον παράδεισον, ἐνῶ βαδίζουσι πρὸς τὴν ἀπώλειαν. Ἡ ἐπιτροπὴ Μπράντ, καθὼς καὶ ἄλλοι μελετηταὶ τοῦ συγχρόνου αὐτοῦ φαινομένου, κρούουν δυνατὰ τὸν κώδωνα τοῦ ἐπιχειρημαμένου κινδύνου» («Ζωή», 16.10.80, σελ. 281).

Νομίζω ὅτι ὁ μικρὸς αὐτὸς σχολιασμὸς εἶναι ἀρκετὰς, διὰ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀρχίζει νὰ γίνετα: «κοινὸς τόπος» πλέον.

Τὸ μεγάλο ἐρώτημα εἰς αὐτὴν τὴν κρισιμότητα τῶν καιρῶν μας εἶναι: Ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶχον αἰῶνας καταθέσει τὸ λυτρωτικὸν τῆς μήνυμα, τί ἔχει νὰ εἴπῃ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον μας; Σήμερον, ὅποτε ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι μαζικὴ καὶ ἐκτεταμένα τμήματα τῆς ὄδοι τοῦ εὐρισκονται ἐπιστήμως ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἀθεϊσμοῦ καὶ τῆς ἀντιχριστιανικῆς προπαγάνδας, τί ἔχει νὰ εἴπῃ ἡ Ἐκκλησία καὶ πῶς πρέπει νὰ ὁμιλήσῃ, διὰ νὰ γίνῃ κατανοητὸν καὶ ἀποδεκτὸν τὸ μήνημά τῆς;

Μήπως ὁ κόσμος ἀρχίζει νὰ ἀπολλύῃ οἰαυδήποτε ἐπαφῆν μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, νὰ ἀποχριστιανίζετα;

και να εδρίσκονται εις τσιαύτην πνευματικήν υποστονίαν, ή όποία να όδηγή πολλούς — και καλοπροαιρέτους συγχάκις ανθρώπους — να υποστηρίζουν ότι ο Χριστιανισμός ούδέν άλλο έχει: να προσφέρη, επειδή και αυτός «γέρασε» και έχει ήδη εκπληρώσει: τον προορισμόν του εις τον κόσμον και έχει: έλθει ή ώρα του να άποσυρθή από το προσκήμιον της Ιστορίας;

Επομένως το έρώτημα το όποιον τίθεται είναι: τί έχει να έπτη εις τον σύγχρονον άνθρωπον ή Εκκλησία;

Το έρώτημα όμως τούτο, το όποιον πολλοί θέτουν, είναι τεράστιον και ή άπάντησις δέν είναι και τόσο εύκολος, διότι εις τον σημερινόν άνθρωπον υπάρχει μία φοβερά σύγχυσις ως προς την έννοιαν της Εκκλησίας άλλοτε εξ άγνοίας και άλλοτε εκ σκοπίμου στάσεως.

Διά να μήν σπεύση κανείς εις θεδισμένας και προχείρους άπάντησεις, επιβάλλεται πρωτίστως να γίνουν μερικαί βασικαί διευκρινήσεις. "Όταν όμιλούμεν διά την Εκκλησίαν εις τον σύγχρονον κόσμο, τί έννοούμεν;

"Αν δέν περιορισθώ κανείς εις τας κρίσεις και επικρίσεις ιδιαιτέρως του τύπου, ο όποιος λαμβάνει άρνητικήν θέσιν έναντι της Εκκλησίας, αλλά σταθώ και εις τους καθημερινούς σχολιασμούς, οι όποιοι γίνονται διά τὰ πράγματα της Εκκλησίας και από θρησκευομένους άκόμη ανθρώπους, θα διαπιστώσῃ μία σύγχυσις, ή όποία όδηγεί εις μεγάλας παρεξηγήσεις.

"Η Εκκλησία δι' όλους αυτούς είναι εις θεσμός, όπως και τόσοι άλλοι, με πλέον έντονον χαρακτηριστικόν την Διοίκησιν Του, αυτό το όποιον εις την εκκλησιαστικήν γλώσσαν ονομάζεται: ποιμαίνουσα Εκκλησία. Και θεοαίως κανείς δέν είναι δυνατός να άρνηθώ το μέρος αυτό της Εκκλησίας. "Ο ίδιος ο Κύριος καθώρισε να υπάρχουν οι διάδοχοι των Άποστόλων, που θα διοικούν και θα ποιμαίνουν την Εκκλησίαν Του. Άποτελούν τι το ουσιώδες οι διοικούντες την Εκκλησίαν, αλλά δέν είναι ή Εκκλησία. Είναι, όπως όρθως έλέχθη, «ένα παιχνίδιο μιας εικόνας ή ένας σκελετός ενός σώματος. Άλλά ή σπονδυλική στήλη δέν είναι το πᾶν πρέπει να υπάρχει και ή σάρκα που θα την συμπληρώνη. Γι' αυτό εκτός από την λεγομένην Επίσημον Εκκλησίαν υπάρχει και ή ανεπίσημος Εκκλησία» («Χριστιανικόν συμπόσιον», 1967, σελ. 119).

Βεβαίως, αυτοί οι χαρακτηρισμοί δέν υπάρχουν και δέν πρέπει να υπάρχουν εις την πραγματικότητα. Άλλά διά λόγους πρακτικούς αναφέρονται.

Εις το δεύτερον, λοιπόν, αυτό μέρος, ως επαναλάθωμεν της ανεπίσημου Εκκλησίας, είναι όλοι εκείνοι οι άφανεις, οι σιωπηλοί, οι άσημοι και ίσως και οι περιφρονημένοι και «μωροί» και «σαλοί» διά Χριστόν. «Σε κάθε σελίδα του Εθαγγελίου θα τους βρούμε... έκάτονταρχος προσήλθε τῷ Ίησού... γυνή Χανααία έκράυγασεν αυτόν... έρχεται γυνή εκ της Σαμαρείας. Και παρακάτω συναντούμε τον τελώνη, τον Ζακχαίο, τον ληστή, την

πόρνη. Δέν είναι άπλως διακοσμητικά στοιχεία των Εθαγγελίων οι άνθρωποι αυτοί: είναι βασικές μορφές. Πολλοί από αυτούς συντελούν στην ανάπτυξη και στην εξέλιξη της Εκκλησίας. Στην εποχή των Άποστόλων οι περίφημοι συνεργοί του Παύλου, άνδρες και γυναίκες, Άκούες και Πρίσκιλλες, παίζουν σπουδαίους ρόλους και επιτελούν σημαντικά έργα. Είχαν ειδικά χαρίσματα και ποικίλα διακονήματα. Μερικοί έπροφήτευσαν, άλλοι έδίδασκαν, άλλοι έθαυματουργούσαν. Και οι άφανεις αυτοί χαρισματούχοι συνεχίζονται διά μέσου των αιώνων. "Εστω κι αν δέν κατέχου την πρώτη θέση στα μάτια των ανθρώπων, σαν Πατριάρχαι, Επίσκοποι κ.τ.λ. ασκούν όμως σημαντική επίδραση με το πάμφωτο παράδειγμά τους. Οι άγιοι, όπως ονομάσθησαν όλοι αυτοί οι άφανεις, άπετέλεσαν πάντοτε την δύναμη και το μυστικό της Εκκλησίας. Κανείς δέν μπορεί να τους άγνοήση. Άλλ' ούτε και πρέπει να σταματά κανείς μόνο σε εκείνους που φαίνονται ή κατέχουν τις επίσημες θέσεις. Μέσα στην ιστορία του Χριστιανισμού πρέπει να ψάχνη κανείς πάντοτε να βρω, αν μπορω, — γιατί είναι πολύ δύσκολη αυτή ή άνίχνευση — τους άγιους και χαρισματούχους κάθε εποχής, που μπορεί να είναι άσημοι και άγράμματοι, άνάπηροι και παράλυτοι» («Χριστ. συμπόσιον», 1967, σελ. 119-120).

Είναι δε λίαν παρήγορον και ένθαρρυντικόν το γεγονός ότι ποτέ δέν έλλειψαν από το σώμα της Εκκλησίας οι άγιοί της, από των όποιων την «διωτήν» την θαυμαστήν είναι γεμάτα τα συναξάρια και τα γεροντικά.

Άλλά και πάλιν ή Εκκλησία δέν εξαντλείται και δέν τερματίζεται εις αυτό το όποιον λέγομεν λαόν του Θεού, όλους εκείνους δηλαδή που με το βάπτισμά των έχουν ένκεντρισθώ και ένσωματωθώ εις το σώμα της Εκκλησίας. Η Εκκλησία δέν είναι μόνον αυτή ή στρατευομένη, ή παλαιούσα και άγωνιζομένη έντός των πλαισίων του «παρόντος αιώνος». Δέν είναι μόνον αυτό το όρατόν της μέρος, το όποιον και εύάλωτον είναι και υπόκειται εις κρίσεις και επικρίσεις, και εις ώρισμένας στιγμάς της Ιστορίας δύναται να «φαίνεται» ή μάλλον να «νομίζεται» ότι διέρχεται «κρίσιν», ότι έχει ανάγκην έπεμβάσεων ξένων, διά να «άποκαθαρθώ» και να «έξυγιανθώ».

Επιβάλλεται να γίνη συνείδησις όλων των πιστών ότι ή Εκκλησία, της όποιας είναι μέλη, είναι μία Θεανθρωπίνη κοινωνία. "Οτι άνήκουν εις ένα οργανισμόν Θεανθρώπινον. "Οχι συμβολικώς και ιδεαλιστικώς και χιμαρικώς, αλλά πραγματικώς, «που εγκαινίασεν ο Κύριος με τή σάρκωσή Του και που άναμένει το πλήρωμά της στην έσχάτη ήμέρα, όταν τα πάντα θα επιστρέψουν εις τον Θεόν Πατέρα διά του Χριστού εν Άγίῳ Πνεύματι» (π. Γεώργιος Καψάνης, «Κοινωνία», σελ. 97).

Όπως, ή Εκκλησία, ως Θεανθρωπίνη κοινωνία, ή όποία δέν φαίνεται εις τους σαρκικούς όφθαλμούς μας και δέν αναλύεται με τους ανθρώπινους διαλογισμούς, συνδέει τον Θεόν μετά του ανθρώπου. Τους ζώντας μετά των κεκοιμημένων. Τα όρατά μετά των άοράτων. Τα βλεπόμενα μετά των μη βλεπομένων (Β' Κορ. 4, 18).

Τὸ μέγα δυστύχημα εἶναι ὅτι καὶ μεταξύ τῶν πιστῶν πολλάκις «ἡ δίωξη τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας ὡς μυστηρίου θείας καὶ ἀνθρωπίνης, καθέτου καὶ ὀριζοντίας ἐν Χριστῷ κοινωνίας ἀτονεῖ σήμερον εἰς πολλὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντιλαμβάνομεθα τὴν Ἐκκλησίαν ὅχι τόσο ὡς σῶμα Χριστοῦ καὶ κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅσον ὡς «θρησκεία» ἢ ἴδρυμα ἱκανοποιήσεως τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν μερικῶν θρησκευομένων ἀνθρώπων ἢ ὡς ἐθνικοπολιτιστικὴν ὀργάνωσιν ἐξυπηρετοῦσαν κοινωνιολογικοὺς σκοποὺς» (π. Γεώργιος Καψάνης, «Κοινωνία», 1974, σελ. 98).

Δύναται γὰρ εἶναι δεδικοιολογημένη ἡ ἀποψις ἐκείνη ἢ ἠμιλοῦσα περὶ παρελθοντολογίας, ὅταν ἐκλαμβάνη τὴν Ἐκκλησίαν ὡς μίαν «θρησκείαν». Ὡς μίαν προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ θεοῦ καὶ μίαν ἱκανοποίησιν τῶν ἐμφύτων θρησκευτικῶν του ἀναγκῶν. Οὕτως εἶναι δυνατόν γὰρ «πληθαίνουν γύρω μας οἱ παράξενες ψυχές ποὺ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἱκανοποιήσῃ καὶ νὰ θεωρεῖται ὡς γηρασμένος καὶ ξεπερασμένος. Αὐτὸς ὁμῶς ὁ Χριστιανισμὸς τὸν ὅποιον προϋποθέτουν ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἓνα θλιβερὸ κακέκτυπο, μὴ παρεξηγημένη ἀντίληψη, γιὰ τὴν ὁποία ἴσως εὐθυνόμεθα ὅλοι ὅσοι θέλουμε ἐπίσημα νὰ τὸν ἐκπροσωποῦμε. Συζήτηση στὸ θέμα αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνῃ μόνο ἂν συμφωνήσουμε στὴ μοναδικὴ δάσῃ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι θρησκεία, δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὰ θρησκευτικὰ σχήματα ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπὸ κοινωνικὴ σκοπιμότητα ἢ ψυχολογικὴ προδιάθεση. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι Ἐκκλησία. Καὶ ὅταν λέμε Ἐκκλησία, δὲν ἐννοοῦμε φυσικὰ τὸ διοικητικὸ μηχανισμὸ ἢ τὰ κτίρια, ἀλλὰ τὸ μυστικὸ σῶμα τῶν πιστῶν, στὸ ὁποῖο πραγματοποιεῖται τὸ γεγονός τῆς ἀπολυτρώσεως, τῆς «καινῆς κτίσεως», μὴ καινούργια δημιουργία, μὲ ἀφετηρία τὸν νέο γενάρχη τῆς Χάριτος, τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ Χριστιανισμὸς - Ἐκκλησία εἶναι ἡ παρεμβολὴ τῆς αἰωνιότητος μέσα στὸ χρόνο, προσωπικὴ κοινωνία μὲ τὸν ζῶντα ἐν σαρκὶ Θεό, τὸν Ἰησοῦ Χριστόν, καὶ δοκιμασία τῆς υπέρβασεως στὸ χῶρο τῆς πάλης ἀμαρτίας καὶ Χάριτος, γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τελικὰ ἡ πραγματικότης τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου» (Χρ. Γιανναράς, «Ἐποχές», 1964, σελ. 47).

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι «κοινωνία θεώσεως» κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Πιλαμίαν. Εἶναι τὸ «σῶμα Χριστοῦ» τὸ ὁποῖον παρατείνεται εἰς τοὺς αἰῶνας κατὰ τὸν Ἱ. Αὐγουστίνον. Ἡ ζωὴ τῆς δὲν συνίσταται εἰς τὴν συνεχῆ καὶ οὐσιώδη σχέσιν καὶ ἐξάρτησιν καὶ ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν Κεφαλὴν, τὸν Χριστόν (Ἐφεσ. 4, 15). Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀνθρώπινον κατασκευασμα. Ἀσφαλῶς περιλαμβάνει τὸ ἀνθρώπινον καὶ κινεῖται καὶ δρᾷ «ἐν κόσμῳ», ἀλλὰ δὲν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου». Εἶναι τὸ μυστήριον τῆς θεανθρωπίνης κοινωνίας, ἡ ὁποία δὲν ὀρίζεται καὶ δὲν περιορίζεται μὲ ὀρόσημα καὶ σύνορα ἀνθρώπινα. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι οἱ Πατέρες δὲν μᾶς ἐλληροδόθησαν ἓνα ἀκριβὲ ὄρισμον τῆς φύσεως καὶ τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας. Μᾶς περιέγραψαν ἀπλῶς ἐξωτερικὰ γνωρίσματά της. Καὶ αὐτὸ εἶναι μία ἀπόδειξις ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὡς μυστήριον αὐτῆς τῆς θεανθρωπίνης κοινωνίας, εἶναι ἀδύνατον γὰρ περιορισθῆ

εἰς ἀνθρώπινα σχήματα καὶ νὰ διερευνηθῆ μὲ στοχασμοὺς καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρωπίνους μόνον. Ἀσφαλῶς, ἢ ἀναγνώρισις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν Καίσαρα, ἀπὸ τὴν ἐγκόσμιον ἐξουσίαν, ἦτο φυσικὸν γὰρ θέσῃ ἐγκόσμια ὄρια καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ κρίνηται μὲ κριτήρια ἐγκόσμια μέχρι σήμερον ἡ θεανθρωπίνη αὐτὴ κοινωνία. Ἀλλὰ ἀπὸ καμμίαν ἐποχὴν δὲν λείπουν οἱ ἄγιοι, οἱ ὅσιοι, οἱ μάρτυρες, οἱ χαρισματοῦχοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οἱ ὁποῖοι μᾶς υπερευθιμίζουν τὴν υπερβατικότητά τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως, ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ «μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον». Δὲν εἶναι κάτι φανερόν, κάτι τὸ ὁποῖον ζυγίζεται καὶ ἀποδεικνύεται. Εἶναι μέγα μυστικόν. Δὲν δύναται γὰρ καταγράφῃ εἰς ἓνα πλῆθος στατιστικῶν τοῦς ἀνθρώπους της, τὰς ἐπιρροὰς της, τὰ στάδια εἰς τὰ ὁποῖα κινεῖται. Εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον διαφεύγει τῶν χειρῶν σου, ἐὰν ἐπιχειρήσῃς νὰ τὸ κρατήσῃς. Δὲν δύναται μὲ τοὺς ἀνθρωπίνους ὀφθαλμοὺς νὰ τὸ συλλάβῃς, δὲν εἶναι δυνατόν μὲ τοὺς ἱστορικοὺς νόμους γὰρ διατυπώσῃς πάντοτε τὴν ἐπίδρασιν της, εἶναι ἀδύνατον μὲ ἀνθρώπινα κριτήρια νὰ τὴν κρίνῃς, ὅπως ἄλλα ρεύματα καὶ συστήματα πολιτικά, κοινωνικά, πολιτιστικά κ.τ.λ. Ὑπάγεται κατὰ τινα τρόπον καὶ εἰς αὐτὰ, ἀλλὰ δὲν ἐξαντλεῖται εἰς αὐτὰ. Θέλει μίαν ἄλλην θεώρησιν, θέλει μίαν ἀποκρυπτογράφησιν, ὅπως λέγει εἰς μέγας ἱστορικός, διότι εἶναι ἐν ἱερογλυφικῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Διὰ νὰ γνωρίσῃς αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, χρειάζεται νὰ ἔχῃς «πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας», ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν, εἰδικὴν «διάνοιαν», ὅπως προσθέτει ὁ Εὐαγγελιστῆς τῆς ἀγάπης (Ἁ' Ἰωάν. 5, 20). Ὅπως διὰ νὰ γνωρίσῃς τὸν Θεόν, πρέπει νὰ ἔχῃς τὴν εἰδικὴν διόπτραν τῆς πίστεως, οὕτω καὶ διὰ νὰ ἀνακαλύψῃς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ, πρέπει νὰ εἶσαι ἐφωτισμένος μὲ ἓνα παρόμοιον φακόν. Δὲν εἶναι δυνατόν μὲ τὴν συνήθη ἀριθμητικὴν καὶ τὴν εὐκλείδειον γεωμετρίαν τῶν ὀρισμένων σχημάτων νὰ διαπιστώσῃς τὴν παρουσίαν καὶ τὴν διείσδυσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζει μερικὰς μόνον πλευρὰς τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ὅσας δύναται νὰ συλλάβῃ ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορικὴ διόπτρα, ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὴν διοίκησιν, τὴν διαδοχὴν τῶν ἐπισκόπων, τὴν παρουσίαν της κ.λπ., τὰ ὁποῖα εἶναι πράγματα «χειροποιεστά». Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι μία ἐλαχίστη πλευρὰ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ κύριον μέρος τῆς πορείας της δὲν συλλαμβάνεται, δὲν καταγράφεται, δὲν δύναται νὰ γίνῃ διδόνον ἀντίστοιχον μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους («Χριστ. συμπόσιον», 1967, σελ. 120).

Πραγματικῶς, ἡ Ἐκκλησία εἶναι «μυστήριον κεκρυμμένον», μυστήριον μᾶς διαλεκτικῆς πορείας μὲ ἐμπόδια, μὲ πτώσεις, μὲ ἀντιφάσεις, ἂν θέλετε. Εἶναι δυνατόν νὰ εὐρίσκαται ὑπὸ διωγμὸν, εἰς περιφρόνησιν, εἰς ὑποτίμησιν, εἰς τὸ περιθωρίον. Δὲν παύει ὅμως καὶ δὲν θά παύσῃ νὰ παρέχῃ τὴν μαρτυρίαν της. Οἱ ἀπὸ μέρους ποικίλων ἐπικριτῶν ὀνειδισμοὶ της, οἱ ὁποῖοι κατὰ θάθος εἶναι ὁ «ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ» (Ἐβρ. 11, 26), δὲν ἀνακό-

που την πορεία της. Τὰ ἐνδεχόμενα «σκάνδαλα», τὰ ὅποια τόσον εὐκόλως διαφημίζονται καὶ προσβάλλονται ἰδιαίτερος σήμερον δι' ὄλων τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξεπατοῦν. Πολὺ ὀρθῶς γράφει ὁ Κ. Μπασιῆς εἰς τὸ βιβλίον του «ὁ Παπαδικιμάντης»: «Μονάχα καρπὸς συνειδητῆς ἢ ἀσυναίσθητης συγχύσεως εἶναι κάθε προσπάθεια νὰ χτυπηθεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἐπειδὴ κάποιοι κληρικοί εἶναι φορεῖς σκανδάλου. Κι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Ἐκκλησία παρὰ μονάχα, ὅταν πρόκειται νὰ ἐλέγξουν σκάνδαλα λειτουργῶν της. Ποτὲ δὲν καταπιέστησαν νὰ ἀναζητήσουν τοὺς ἁγίους της καὶ νὰ βοηθήσουν στὴν προβολή τους. Καὶ ὅμως πλῆθι στὰ σκάνδαλα ὑπάρχουν καὶ πλούσια φανερώματα ἁγιότητος. Τίς ἀναζητήσαν αὐτὲς τίς μορφές; Τίς πρόβαλαν; Καὶ γιατί τάχα ἔχουν τὴν προδιάθεση καὶ τὴν κλίση νὰ δλέπουν μόνο τὰ σκάνδαλα; Μήπως αὐτὰ εἶναι ἐπικρατέστερα ἢ μήπως μόνο τὸ σκάνδαλο ἐλευθεῖ τὴν ἔσφρηση καὶ τὴν ἔρασή τους; Καὶ πῶς αὐτοὶ σκανδαλίζονται τόσο ἀπ' τὰ ἔλλα καὶ δὲν σκανδαλίζονται ἐκεῖνοι ποὺ φύσει καὶ θέσει ἔχουν τὸ πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ ἀνάστημα νὰ ἐλέγξουν, νὰ κωτηρίσουν καὶ ν' ἀναθεματίσουν τοὺς φορεῖς τοῦ σκανδάλου; Γιατί ὑπάρχει μιὰ ἐνοχλητικὴ παραδοξότητα σὲ τοῦτο τὸ φαινόμενο. Οἱ νοσησιοκράτες, οἱ θεολόγοι τῶν σχολῶν καὶ μερικοὶ δημοσιογράφοι σκανδαλίζονται, ἐνῶ δὲν σκανδαλίζονται οἱ ἅγιοι. Οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ λιγότερο παραπονούμενοι καὶ διαμαρτυρούμενοι γιὰ τὰ κακῶς ἔχοντα τῆς Ἐκκλησίας. Οὔτε ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς καταπίεστηκε μὲ τέτοια σκάνδαλα, οὔτε ὁ Μακάριος Νουτάρης, οὔτε ὁ Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, οὔτε ὁ Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, οὔτε ὁ ἅγιος Νεκτάριος, οὔτε ὁ παπὰ - Νικόλαος Πλανᾶς. Αὐτοὶ ἦταν ὀλίγετα ἀφιερωμένοι στὰ ἔργα τῆς οἰκοδομῆς καὶ ὄχι: στὴν προβολὴ τῶν σκανδάλων καὶ μάλιστα μόνο τῶν σκανδάλων. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως μοιάζει καταπληκτικὰ μὲ τὸ πατρογονικὸ μας σπίτι. Καὶ στὰ πατρικά σπῆτια ὑπάρχουν πάντα σπασμένα ἐπιπλα, ραγιασμένα σκεύη, λεικασμένα τραπέζομάντηλα καὶ κοῦπες τοῦ γλυκοῦ ποῦ ἀδειάζουν μόνες τους (!) μέσα στὶς διπλοκλειδωμένες ντουλάπες. Αὐτὰ ὅμως τὰ μειονεκτικὰ καὶ κάπως δυσάρεστα δὲν ἀφαιροῦν τίποτα ἀπ' τὴν γοητευτικὴν συνέχεια καὶ τὴν στέρεη ἐνότητα τοῦ παρουσιάζει ἕνα πατρικὸ σπίτι» καταλήγει ὁ Κ. Μπασιῆς («Παπαδικιμάντης», σελ. 234-235).

Καὶ ἤδη καιρὸς νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ πρωταρχικόν μας ἐρώτημα. Τί ἔχει νὰ εἶπῃ μετὰ τούτους αἰῶνας ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον;

Ἡ Ἐκκλησία ὡς θεανθρωπίνῃ κοινωνίᾳ, ὡς αὐτὸ τὸ «Σῶμα τοῦ Χριστοῦ» «παρατεινόμενον εἰς τοὺς αἰῶνας», τῆς ὁποίας Κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι: «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13, 8), οὐδὲν τὸ νεώτερον ἔχει: νὰ καταθέσῃ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μὲ τὴν λιτότητα καὶ καθαρότητα μᾶς λέγει ὁ εὐαγγελικὸς λόγος: «Ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζῆσαι: καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός» (Λουκ. 19,10).

Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὸ ὄλον Ἀπολυτρωτικόν Του ἔργον ἦτο, ἀλλὰ καὶ εἶναι: καὶ θὰ εἶναι

εἰς τοὺς αἰῶνας μέχρι τῶν ἐσχάτων καιρῶν ἐν καὶ μοναδικόν: Νὰ σωθῇ ὁ ἄνθρωπος.

Βεβαίως, ἐδῶ προσβάλλεται ἐν νέον ἐρώτημα. Τί σημαίνει ἡ πρότασις αὐτή, «νὰ σωθῇ ὁ ἄνθρωπος»; Οἱ ἄνθρωποι εἶναι διαφορετικοὶ ἀπὸ ἐποχῆς εἰς ἐποχὴν. Ἐκάστη ἐποχὴ ἔχει τὰ ἰδικά της προβλήματα, τὰς ἰδικὰς της ἀνάγκας. Ἰδιαίτερος ἡ ἐποχὴ μας ἔχει τὰ καταπληκτικὰ της ἐπιτεύγματα, τὰ ὅποια τῆς προσδίδουν μίαν φυσιογνωμίαν, ἴσως μοναδικήν. Καὶ βεβαίως ἐκάστη ἐποχὴ ἢ μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι καθεμῆς ἐποχῆς ἀναζητοῦν νὰ σωθῶν ἀπὸ τὰ κακὰ ποὺ τοὺς ταλαιπωροῦν καὶ ἀπὸ τὴν κρίσιν ποὺ τοὺς ἀπειλεῖ. Ἀλλὰ, ὅπως εἶναι γνωστόν, οἱ ἄνθρωποι καθεμῆς ἐποχῆς ζητοῦν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὸ κακόν, τὸ ὅποιον δέρει τὴν ἐποχὴν των.

Ἄρα γε ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ σώσῃ ἐκάστην ἐποχὴν ἀπὸ τὰ ἰδικά της προβλήματα; Ἐνδεικτικῶς ἡ ἐποχὴ μας εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς ὕδρατος μας ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Κόνραντ Λόρεντζ (ὁραθεῖον Νόμπελ ἱατρικῆς 1973), ὁκτὼ θανάσιμα ἁμαρτήματα, τὰ ὅποια εἶναι: 1) ὁ ὑπερπληθυσμὸς καὶ ἡ ψευτικὴ ζωὴ τῶν μεγάλων πόλεων, 2) ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, 3) ὁ ξέφρενος ἀνταγωνισμὸς, 4) ὁ αὐτοματισμὸς καὶ ἡ ψυχικὴ ἀλλοτριότης λόγῳ τοῦ σφυροκοπήματος τῶν μαζικῶν μέσων, 5) ἡ ἔλλειψη κώδικος κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, 6) ἡ διακοπή ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ τίς ρίζες τοῦ παρελθόντος, 7) τὸ πάθος τοῦ δογματισμοῦ καὶ ἡ ἀποδοχὴ ἐτοιμῶν συνθημάτων, 8) οἱ πυρηνικοὶ ἐξοπλισμοὶ («Τὸ πολίτευμα τῶν Χριστιανῶν», Ἡλ. Μαστρογιαννοπούλου, σελ. 7).

Ἄν περιορισθῇ κανεὶς εἰς αὐτὰ μόνον, χωρὶς νὰ προεκταθῇ καὶ εἰς ἄλλα δυσεπίλυτα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, τί θὰ ἠδύνατο ἡ Ἐκκλησία νὰ εἶπῃ καὶ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σώσῃ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὸν τρόπον ἡμῶν ἀπὸ αὐτὰ τὰ δυσάρεστα τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον;

Ἐχει τὴν δυνατότητα ἡ Ἐκκλησία νὰ δώσῃ ἀμέσους λύσεις καὶ ἔχει λόγον νὰ εἶπῃ εἰς ὅλα τὰ κακὰ τὰ ὅποια καταπονοῦν τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς μας; Πολλοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀδικιοῦται νὰ ἀγνοήσῃ ἀπὸ τί ὁ κόσμος ὑποφέρει καὶ ἀπὸ τί ὁ κόσμος αὐτὸς ἐπιθυμεῖ νὰ σωθῇ. Ἐπομένως ἡ Ἐκκλησία ἐπιβάλλεται νὰ ἔχῃ λόγον δι' ὅλα τὰ θέματα (πόλεμος, πείνα, κοινωνικὴ ἀδικία, μόλυνσις περιβάλλοντος, ἀστυφιλία, ὑπερπληθυσμὸς, διάκρισις φύλων, θόρυβος, ἐξοπλισμοὶ κ.τ.λ.).

Ἄλλοι ὅμως ὑποστηρίζουν, καὶ ὀρθῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία πέραν αὐτῶν τῶν φαινομένων, τὰ ὅποια ὄντως ταλαιπωροῦν τὸν ἄνθρωπον τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, ἔχει νὰ εἶπῃ ἕνα λόγον, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποδλέπει βεβαίως ἀμέσως εἰς τὴν λύσιν αὐτῶν τῶν προβλημάτων, δημιουργεῖ ὅμως τὰς προϋποθέσεις διὰ σωστὴν ἀντιμετώπισιν καὶ ὀρθὴν ὑπέροδασιν των. Ἀσφαλῶς, δὲν ἔχει ἐτοιμοὺς ἀπαντήσεις, διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ φαινόμενα τὰ ὅποια τὸν καταπιέζουν σήμερον καὶ ζητοῦν ἐπαίγους ἐπίλυσιν των. Βλέπουσα ἡ Ἐκκλησία μακρύτερον καὶ ἀναμφισβητήτως ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς αἰωνιότητος, καὶ πιστεύουσα εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ ἐν-

σαρκωθέντος Θεοῦ καὶ Κυρίου ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας μας, καταθέτει τὴν μαρτυρίαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ σωθῆ πρωταρχικῶς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον. Ἡ γενεσιουργὸς αἰτία ὄλων ἐκείνων τῶν ὁποῖα φαινομενικῶς ταλαιπωροῦν τὸν ἄνθρωπον καθεμῆρας ἐποχῆς εὐρίσκεται εἰς τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα. Αὐτὰ ὑπῆρχαν, ὑπάρχουν καὶ θὰ ὑπάρχουν εἰς ἐκάστην ἐποχὴν καὶ ἡ μόνη ἀπὸ ἐποχῆς εἰς ἐποχὴν διαφοροποιήσις θὰ ἔγκειται, ἐὰν ἐπιτρέπεται ὁ χαρακτηρισμὸς, εἰς τὰ ἐπιφαινόμενα καὶ εἰς τὰ ἐποικοδομήματα.

Οὐδὲν δύναται νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἂν αὐτὸς δὲν ἀπελευθερωθῆ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἢ ὁποῖα ἔχει τὰς ρίζας τῆς ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, καὶ δὲν ὑπερβῆ τὸν θάνατον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ μεγάλη του ἀπόγνωσις. Ὅλα εἶναι αὐταπάται καὶ ψευδαισθήσεις, τὰς ὁποίας διαπιστώνει, ὅταν εὐρεθῆ μόνος «ἐνώπιος ἐνωπίῳ», ὅταν ἀντιμετωπίξῃ τὸν προσωπικὸν του πόνον καὶ ἰδιαιτέρως, ὅταν αἰσθάνεται νὰ ἔρχεται τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ἡ Ἐκκλησία, ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ θεοανθρωπίνη κοινωνία, σώζει καὶ ἀπελευθερώνει τὸν ὅλον ἄνθρωπον, αὐτὸ τοῦτο τὸ θαυτέρον εἶναι τῆς, καὶ τοῦ δίδει τὴν πραγματικὴν πορείαν τῆς ζωῆς του.

Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἂν ἀκόμη ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὸν πόλεμον, τὴν πείναν, τὴν ἀσθένειαν, τὴν κοινωνικὴν ἀδικίαν, τὴν ἀμάθειαν κ.τ.λ., δὲν σημαίνει πάντοτε ὅτι ἔχει οὐσιωδῶς σωθῆ.

Εἰς ξένον περιοδικὸν δημοσιεύθηκε μία συνέντευξις τοῦ ὑπαρξιστοῦ - ἀθεῖστοῦ Sartre, ὁ ὁποῖος προσφάτως ἀπέθανεν, εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται λόγος διὰ μίαν συζήτησιν του μὲ ἕνα σοβιετικὸν συγγραφέα, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρει. Ὁ τελευταῖος αὐτὸς φέρεται πῶς εἶπεν ὅτι τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κομμουνισμὸς θὰ ἔχη θριαμβώσῃ, ὅταν δηλαδὴ ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ εὐδαιμονία θὰ ἔχη πραγματοποιηθῆ δι' ὅλους, τότε πράγματι θ' ἀρχίσῃ ἡ τραγωδία τοῦ ἀνθρώπου, διότι τότε θὰ ἠμποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ σκεφθοῦν σοβαρῶς τὸ πρόβλημα τῆς ἀληθινῆς ἐννοίας τῆς ὑπάρξεως, τῆς ὁποίας τὸν τραγικὸν χαρακτήρα ἐλλείψει χρόνου καὶ ἀνέσεως πολλῆς μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς δὲν ἔχουν εἰς βάθος ἀναμετρήσει» («Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος», Σ. Ἀγουρίδη, σελ. 68-69).

Καὶ πράγματι ἡ καταναλωτικὴ κοινωνία, ἢ ὁποῖα ὁμιλεῖ διὰ τὸν «ἐπίγειον παράδεισον», καὶ ἡ πολιτικοποίησις, ἢ ὁποῖα ὀνειρεύεται τὸ «θασίλειον τοῦ ἀνθρώπου», σώζουν τὸν ἄνθρωπον ἢ ἀντιθέτως τὸν ὑποδουλοῦν καὶ τοῦ δημιουργοῦν ἄλλα θαυτέτερα καὶ οὐσιωδέστερα προβλήματα;

Τὸ ἄγχος, ὁ φόβος, ἡ ἀπόγνωσις, ὁ μηδενισμὸς, τὸ κενόν, ὁ ἀναρχισμὸς, αἱ ψυχασθένειαι καὶ τόσα ἄλλα κακὰ τῆς συγχρόνου ζωῆς μήπως εἶναι συνέπειαι τῆς ρίζης τοῦ κακοῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἐλευθερωθεῖ ὁ ἄνθρωπος;

Εἰς τὴν σημερινὴν σύγχυσιν ὁ Εὐαγγελικὸς λόγος καὶ πάλιν ἀκούεται: «ὁ κόσμος οὗτος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Α' Ἰωάν. 2, 17).

Γεγονὸς ἀναμφισβήτητος εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία «παρ' ὅλας τὰς μεταβολὰς στὸν οἰκονομικόν, τὸν τεχνικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν τομέα τῆς ζωῆς ἔχει νὰ κηρύξῃ πῶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ θέλημά Του παραμένουν κυρίαρχοι ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ὁ δὲ ἄνθρωπος παραμένει πάντοτε ἕνα δημιούργημα τοῦ Θεοῦ πεπτωκός, ἐστραμμένον δηλαδὴ κατὰ τοῦ προσρισμοῦ του, κατὰ τοῦ θεσικοῦ νόμου τῆς ὑπάρξεώς του, καὶ ἐπομένως ἔχει ἀνάγκη συγγνώμης, ἀγάπης, μετανοίας καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐνδυναμώσεως, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῶν ὀικονδηπότε νέων κοινωνικῶν συνθηκῶν» («Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος», σελ. 68).

Ἐξαπατώμεθα, ἐὰν νομίζωμεν ὅτι, ἐλευθερωνόμενοι ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ (πείναν, ἀσθένειαν, πόλεμον κ.τ.λ.), δημιουργοῦμεν καθημερινῶς τὸν ὕλικόν καὶ ἐπίγειον παράδεισόν μας. Αὐτὰ εἶναι δυνατόν νὰ φέρουν, καὶ δυστυχῶς ἔχουν φέρει, τὴν ἐπίγειον πνευματικὴν κόλασιν. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ ἀρνῆται τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς ὑποδουλώσεις (πείναν, ἀσθένειαν, πόλεμον κ.τ.λ.), ὑπενωμίζει ὅτι: «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντί ρήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ» (Ματθ. 4, 4).

Ὁ κορεσμὸς τῶν πεινῶντων, ἡ θεραπεία τῶν ἀρρώστων, ἡ κατάπαυσις τῶν πολέμων, ἡ ὕλικὴ εὐδαιμονία καὶ ἡ δημιουργία καθεστῶτων δικαίου, χωρὶς μετάνοιαν καὶ μεταμόρφωσιν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ χωρὶς προσετικὴν πέραν τοῦ θανάτου, δὲν λύουν τὸ ἀνθρωπίνον πρόβλημα. Ἀπλῶς ἐξωτερικῶς καὶ φαινομενικῶς ἐξοκατεῶν διὰ σωτηρίαν καὶ τελικῶς ὀδηγοῦν εἰς τραγικὰ ἀδιέξοδα.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας, «ἦλθε ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς» ὅχι μίαν ἐποχῆς, ἀλλὰ ἐκάστης ἐποχῆς μὲ τὰ ἰδιόμορφα προβλήματα τῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ πανανθρώπινον καὶ συνεχὲς πρόβλημα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.

Ἡ ὑπέρβασις τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου εἶναι ἀκριβῶς ἡ πρόγευσις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ «ἐντὸς ἡμῶν». Ἡ Ἐκκλησία μᾶς διακηγνύει ὅτι, ὅταν ζητοῦμε «πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ» (Ματθ. 6, 33), «καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν». Δηλαδὴ καὶ ἡ ὑπέρβασις ὄλων τῶν ἐξωτερικῶν ὑποδουλώσεων ἢ ἡ δυνατότης ὀρθῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν εἶναι δυνατόν νὰ γίνεταί καθημερινῶς πραγματικότης.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ*

Ἄλλ' οἱ ἀδελφοί, ἵνα ἔσκει ἀποτελεῖται τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὀφείλου καὶ οὗτοι νὰ ἀσκῶσιν ἐμπράκτως τὴν ἀγάπην πρὸς ἀλλήλους. Περὶ τοῦ καθήκοντος τούτου τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους ὁμιλεῖ ὁ Παῦλος ἐν Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,9: «Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὁμοίως θεοδίδακτοὶ ἔστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους». Οἱ Θεσσαλονικεῖς Χριστιανοὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχον γράψει εἰς τὸν Παῦλον ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐξήτουν ὁδηγίαν περὶ τῆς φιλαδελφίας, ἦτοι τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, καὶ οὐχὶ τῆς εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (354-407) περὶ φιλαδελφίας σημειοῖ: «Οὐ λέγει περὶ τῆς ἀγάπης, τῆς εἰς πάντας, ἀλλὰ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφούς»³³.

Ὁ Ἀπόστολος ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τῶν Χριστιανῶν τῆς Θεσσαλονικῆς τὸ ἔργον τῆς διακονίας Αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει των, ἕπερ χαρακτηρίζει ὡς καρποφόρον, τούτου δ' ἕνεκα δίδει ἐλευθέραν ἐκροήν εἰς τὰς διαχύσεις Αὐτοῦ³⁴. Πρὶν ὀρίσῃ δὲ ἀκριδῶς τὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου³⁵, διατυπῶσει ἄλλαν ἠθικῶν συστάσεων καὶ προτροπῶν, περὶ τῆς ἀγνότητος καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐργασίας.

Οἱ Χριστιανοὶ πάντες, «οἰοὶ τοῦ Θεοῦ»³⁶, μέλη τῆς αὐτῆς κοινότητος καὶ τῆς αὐτῆς πνευματικῆς οἰκογενείας, τῆς Ἐκκλησίας, Ἦτις κατὰ τὸν Ἀπόστολον Πέτρον ὀνομάζεται «οἶκος πνευματικός»³⁷, εἶναι ἠνωμένοι πρὸς ἀλλήλους διὰ τῶν δεσμῶν τῆς γνησίας ἀδελφότητος. Δὲν πρόκειται περὶ τινος εὐνοίας πλαστής, ἣν παρατηρεῖ τις παρὰ τοῖς εἰκονικοῖς γονεῦσιν ἢ ἐν ταῖς πολιτικαῖς φιλοφροσύναις³⁸, οὔτε προσέτι περὶ τινος τίτλου τιμῆς συγχάκις ἀπονεμομένου διὰ τῶν δι' ἐπιστολῶν προσφωνήσεων³⁹, ἀλλὰ περὶ πραγματικῆς κοινότητος συ-

σταθείσης καὶ θεμελιωθείσης διὰ τῶν δεσμῶν τοῦ αἵματος⁴⁰. Ἐν τῇ κοινότητι ταύτῃ οἱ πιστοὶ ὀφείλου πάντοτε νὰ εἶναι ἐν ἐγγρηγόρσει ἐπικαλούμενοι τὴν θεῖαν δοθήσαν, ἵνα δύνανται νὰ ἀπωθοῦν τὰς μηχανορραφίας τοῦ μισοκάλου Διαβόλου, ὅστις πᾶν μέσον μετέρχεται προκειμένου νὰ ἐπιτύχη τοῦ καταθρόνου σκαποῦ του.

Ὁ Χριστιανὸς ὄντως κατάγει νίκην περιφανῆ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας, ἐφ' ὅσον μένει ἐδραῖος καὶ ἀμετακίνητος ἐν τῇ εἰς Χριστὸν πίστει. Ἡ ζωσα καὶ θερμὴ εἰς Χριστὸν πίστις παραμυθεῖ ἅμα καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς Χριστιανούς, ἵνα ὑπομένωσιν ἀγογγύστως τὰς θλίψεις καὶ δοκιμασίας τῆς πολυστόνου ταύτης ζωῆς, ὡς ἔπραξαν, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, πάντες οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, οἵτινες ἀντέστησαν ἐρωμένως εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ Διαβόλου. Τὸ παράδειγμα τούτων ἔμφυχῳ τούτου τοὺς ἐπιγινομένους, ὥστε ἀνθίστανται ἀνεκδοτῶς κατὰ τοῦ σατανᾶ: «Ὡ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι»⁴¹.

Οὕτως, ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς διὰ τῆς ἀγάπης καὶ ἀφροσύνης του ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν Θεὸν ἀρύεται θάρος καὶ παραμυθίαν εἰς τὰς ταλαιπωρίας καὶ διωγμούς,

40. Πρβλ. Μενάνδρου, Μονόστιχα, 377, «ἀδελφοὺς τοὺς ἀληθινούς φίλους». Στοβαίου, «ὅτι κάλλιστον ἢ φιλαδελφία» (IV, 27, σελ. 656-675). Ἡροδότου, III, 149. Σοφοκλέους, Ἀντιγόνη 905 κ. ἐξ. Πλουτάρχου, Περὶ φιλαδελφίας, 2,13. Δ' Μακκαβαίων, 9,23: «μηδὲ ἐξομώσηθε... ἀδελφότητα». Αὐτόθι, 10,3: «οὐκ ἐξόμνημαι τὴν εὐγενῆ τῆς ἀδελφότητος συγγένειαν». Αὐτόθι, 10,15: «οὐκ ἀρνήσομαι τὴν εὐγενῆ ἀδελφότητα». Αὐτόθι, 13,19: «οὐκ ἀγνοεῖτε δὲ τὰ τῆς ἀδελφότητος φίλτρα, ἕπερ ἡ θεία καὶ πάνσοφος πρόνοια διὰ τῶν πατέρων τοῖς γενομένοις ἐμέρισε καὶ διὰ τῆς μητρῶας φυτεύσασα γαστέρα». Αὐτόθι, 13,27: «περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς συνηθείας καὶ τῶν τῆς ἀρετῆς ἡθῶν τὰ τῆς ἀδελφότητος αὐτοῖς φίλτρα συναυξόντων».

41. Α' Πέτρου, 5,9. Ἡ πρώτη Καθολικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου διακηρύσσει εἰς ὑψίστον βαθμὸν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀδελφότητος (Πρβλ. Α' Πέτρου, 1,22. 3,8. 4,8. 4,9. 4,10. 5,5). Βλ. Th. Spörri, Der Gemeindegedanke im ersten Petrusbrief, Gütersloh, 1925, σελ. 28,62-64. Τὴν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν πρωτοφανῆ ἀδελφότητα ὁμολογεῖ καὶ ὁ Ἑθνικὸς συγγραφεὺς Λουκιανὸς (120-200 μ.Χ.): «Ὁ νομοθέτης ὁ πρῶτος ἐπεισαν αὐτοὺς (δηλαδὴ τοὺς Χριστιανούς) ὡς ἀδελφοὶ πάντες εἶεν ἀλλήλων». (Λουκιανῶ, Περὶ τῆς Περεργίνου τελευτῆς § 13).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 238 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

33. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ἰπόμνημα εἰς τὴν Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς Ἐπιστολήν, Α' ὁμιλία Στ', Μ.Ρ.Ο., 62, 429.

34. Α' Θεσσαλονικεῖς, 2, 1-3, 13.

35. Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,13-5,11.

36. Ματθαίου, 5,9.

37. Α' Πέτρου, 2,5.

38. Α' Μακκαβαίων, 12,10: «τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι». Πρβλ. Α' Μακκαβαίων, 12,17.

39. P. Strash. XXXV, 16 (Ves), P. Oxy. I, 158,2. VI 943,1. P. Masp. 66,6. 67,1, 68,2. P. Gies. I, 57,2 (VIe-VIIe s). P. Apollōnos Aιδ. IX, 1. XI, 1,4. XII, 1. XV, 1. XVI, 1. XIX, 2, κ.λ.π.

εις ους συμμετέχει: μετά των αδελφών του⁴². Συνεπώς, ή προς άλλήλους αγάπη των Μαθητών του Χριστού λαμβάνει αναγκαιώς τον τύπον της φιλαδελφίας⁴³, ή κάλλιον ειπείν, της αδελφικής αγάπης. Οι Χριστιανοί, άνδρες και γυναίκες αγαπώνται μεταξύ των, ως οι άδελφοί και οι αδελφαιί. Βεβαίως, ουχι έν τή κοινή έννοία, ένθα τά μέλη της αὐτης Ἐκκλησίας αισθάνονται προς άλλήλα συγγενή ως ένόμενα διά της αὐτης πίστεως και τύχης και ζωής, άλλ' ως άπαιτεί ή αρχέγονος κλήσις των. Ἐπαξ καθαρισθείς και άφιερωθείς διά του Μυστηρίου του Βαπτίσματος εις τον Θεόν ό γνήσιος του Κυρίου Μαθητής, άφιερουται έργω έν τή ύψηλή διακονία της αδελφικής αγάπης. Η τοιαύτη κατάστασις του Χριστιανου προϋποθέτει, ως διδάσκει και ό Ἀπόστολος Πέτρος, ψυχγή άγνήν και καθάρην από πάσης κακής επιθυμίας και ροπής προς την άμαρτίαν, ύπακοής δε εις την άλλήθειαν και προσήλωσιν άπόλυτον εις τό αγαθόν: «Τάς ψυχάς ύμων ήγγικότες έν τή ύπακοή της άλλθειας εις φιλαδέλειαν άνυπόκριτον, έκ καρδιάς άλλήλους αγαπήσατε έκτενωδς⁴⁴. Οίκοθεν νοείται ότι ή άγνότης αὐτη της ψυχής⁴⁵ του Χριστιανου είναι άποτέλεσμα της έν Χριστώ άπολυτρώσεως. Η φιλαδελφία δύναται τις να ειπή είναι έν οργανικόν στοιχείον της ύπάρξεως του Χριστιανου⁴⁶.

42. Περὶ της σημασίας της φιλαδελφίας κατά τας δοκιμασίας και θλίψεις, Πρβλ. Πλουτάρχου, Περὶ φιλαδελφίας, 3,15.

43. Η λέξις φιλαδελφία άγνωστος έν τή Παλαιά Διαθήκη, τό πρώτον άπαντᾷ τον Δ' π.Χ. αιώνα παρά τῷ κομικῷ ποιητῇ Ἄλεξις (372-270) (έκδοσις Τ. Κοκκ, σελ. 334), ουχι όμως έν τή έννοία της πνευματικῆς αδελφότητος, έν η εὔρηται έν τή χριστιανική φιλολογία. Κατά τον Γ' π.Χ. αιώνα, έορτή προς τιμήν του Πτολεμαίου Φιλαδέλφου ώνομάσθη φιλαδέλφεια. (Inscript. Delos, 314B, 169).

44. Α' Πέτρου, 1,22. Ὁ άόριστος ήγαπήσατε ύποδηλοῦ τό ρητόν της διαταχῆς. Ἐπαξ καθαρισθείς και άγιασθείς ό νεόφυτος δεν άρκείται να διατηρή την καθάγιασιν ταύτην έν άπομονώσει, άλλ' υιοθετεί φιλόστοργον διάθεσιν έν τοις κόποις της χριστιανικής κοινότητος. Ἐν συμπεράσματι «φιλαδελφία δεν σημαίνει την αδελφικήν αγάπην έν γενεί, άλλ' ειδικώτερον την αγάπην της χριστιανικής αδελφότητος, την άμοιβαίαν αγάπην, ητις συνδέει όμοῦ τά τέκνα του Θεου έν μιᾷ και μόνη οικογενείᾳ». (F. W. Beare, The First Epistle of Peter, Oxford, 1946, σελ. 84).

45. Περὶ καθαρισμού τελεουργικου και ήθικοῦ Βλ. Ἐξέδου, 19,10: «Ἐίπε δε Κύριος προς Μωϋσῆν' καταβάς διαμαρτυραι τῷ λαῷ και άγισσον αυτούς σήμερα και αύριον, και πλυνάτωσαν τά ίμάτια». Ἰωάννου, 11,55: «ήν δε έγγός τό πάσχα των Ἰουδαίων, και άνέβησαν πολλοί εις Ἰερουσόλυμα έκ της χώρας προ του πάσχα να άγνίσωσιν έαυτούς». Ἰακώβου, 4,8: «καθαρίσατε χεῖρας άμαρτωλοῖ και άγνίσατε καρδιάς δίψυχοι». Α' Ἰωάννου, 3,3: «και πᾶς ό έχων την έλπίδα ταύτην επ' αὐτῷ άγνίζει έαυτόν, καθώς εκείνος άγνός έστιν».

46. Τό είδος τουτο της αγάπης συνδέεται προς την πίστιν, κατά την διδασκαλίαν του Ἀποστόλου Παύλου έν Ἐφεσίους, 5,23: «αγάπη μετά πίστεως», δεν δύναται δε να αύξηθῆ άνευ

Ἐν τή Παλαιά Διαθήκη, ως δηλοῦται έν τῷ διδλίῳ Δ' Μακκαβαίων, ή λέξις φιλαδελφία δηλοῦ την άμοιβαίαν αγάπην των εκ του αὐτου ζεύγους ανθρώπων γεννηθέντων αδελφών: «και διά των ἴσων άποτεχθέντες χρόνων και από των αὐτων γαλακτοποτοῦντες πηγῶν, άφ' ων συστρέφονται αναγκαλισμάτων φιλάδελφοι ψυχαί⁴⁷. Τοῦναντίον έν τή Καινή Διαθήκη σημαίνει την άμοιβαίαν αγάπην, την όποιαν σφυρηλατεί ή έν Χριστώ άναγέννησις μεταξύ τῶ χριστιανών. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εις την προς Ρωμαίους έπιστολήν διδάσκει: ότι ή αγάπη των Χριστιανών προς άλλήλους πρέπει να είναι αὐθόρμητος και έγκάρδιος, ουχι δε αναγκαστική: «τη φιλαδελφία εις άλλήλους φιλόστοργου⁴⁸.

Διά της θείας κλήσεως, ήν ό άνθρωπος έλευθέρως αποδέχεται, δυνάμενος και να άπορρίψη ταύτην, καθιζεται από της άμαρτίας προαγόμενος όσημέραι εις την κατά Χριστόν ζωήν. Ὁ άνθρωπος έφεξῆς άφιερουται εις τον Κύριον καθιστάμενος μέλος του λαου του Θεου, κατατάσσεται δε μεταξύ των αγαπητῶν Αὐτου τέκνων. Η άφιέρωσις του Χριστιανου εις τον Θεόν δεν είναι πρόσκαιρος και παροδική, άλλά διαρκής και μόνιμος, διότι έπετεύχθη διά πολλών κόπων και μάχθων και θυσιῶν, αἰτινες συνεχίζονται: και μετά την έν Χριστώ άναγέννησιν και δὴ έντινωτέρα, να δύναται: οὕτως ό άνθρωπος να άπωθῆ λυσιτελῶς τους σφοδρότερους πειρασμούς του Σατανᾶ.

Η αγάπη των Χριστιανών προς άλλήλους, ητις έμπνέεται υπό της κοινῆς πίστεως, έκφράζει την κοινήν αγάπην των αδελφών έν τή λατρεία του μόνου Κυρίου⁴⁹. Η αγάπη αὐτη των Χριστιανών προς άλλήλους ένέχει την γλυκύτητα και την πεποιθησιν της οικογενειακῆς στοργῆς και του άλλήλοσεδάσμου ως και παντός άλλου στοιχείου προσιδιάζοντος εις τον λίαν τιμητικόν τίτλον του αδελφου έν Χριστώ. Ἐλλά διά να καταστῶσιν οι Χριστιανοί έντως αδελφοί έν Χριστώ, άφείλουν έπως αγαπῶσιν άλλήλους και συζῶσιν ως αδελφοί, όσον δε προάγεται ή προς τον Θεόν αγάπη και άφοσίωσις των, τόσοσιν πρέπει να αύξάνη και ή προς άλλήλους αγάπη των, ώστε να καταστή αὐτη, ως διδάσκει και ό Ἀπόστολος

«ύπακοής εις την άλλήθειαν» (Α' Πέτρου, 1,22). Ὅθεν εάν ό χριστιανός είναι φιλάδελφος (Α' Πέτρου, 3,8), θα είναι τοιούτος ως ό Προφήτης Ἰερεμίας διά τους συμπατριώτας αὐτου: «...ό φιλάδελφος οὕτως έστιν ό πολλά προσευχόμενος περι του λαου και της άγίας πόλεως Ἰερουσίας ό του Θεου Προφήτης» (Β' Μακκαβαίων, 15,14). (Dittenberger, Or. I, 185. 329,6. Fr. Preisigke, Fr. Bilabel, Sammelbuck, III, 6234 6235, 6653. U. Wilekem, Grundzüge und Chrestomathie der Papyruskunde, Berlin, 1912, I, 1, 1, σελ. 99. I,2, σελ. 137 no 106).

47. Δ' Μακκαβαίων, 13,21. Πρβλ. Αὐτόθι, 13,23,26 και 14,1.

48. Ρωμαίους, 12,10. Πρβλ. Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,9. Ἐβραίους, 13,1. Β' Πέτρου, 1,7.

49. Πρβλ. Τίτου, 3,15: «Ἄσπασαι τους φιλοῦντας ήμᾶς έν πίστει».

Παῦλος, μόνιμος: «ἡ φιλαδελφία μενέτω»⁵⁰. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω χωρίον σημειοῖ: «Ὅρα πῶς τὰ παρόντα προστάττει φυλάττειν αὐτούς... Οὐ γὰρ εἶπε, γίνεσθε φιλάδελφοι, ἀλλὰ μενέτω ἡ φιλαδελφία»⁵¹. Ἀναμφιβόλως, τοιαύτη ἀγάπη δὲν δύναται ἢ νὰ εἶναι ἀμοιβαία ἀπευθυνομένη πρὸς ἐκείνους, οὗς ἐμψυχοῖ ἢ θεία Χάρις, πρὸς τούτους δέ, ἵνα ἡ ἀγάπη ἀναδειχθῇ πλήρης καὶ τελεία, ἀνάγκη ὅπως ἀπευθύνῃται πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν γραφικὴν ρῆσιν: «περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας»⁵².

Πάντες οἱ θεοαπεισιμένοι ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος κατηχούνται εἰς τὰς θεμελιώδεις ἀπαιτήσεις τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, τὴν φιλαδελφίαν καὶ τὴν ἀγάπην, αἵτινες συνιστοῦν βασικά ἄρθρα τῆς ἀρχικῆς κατηχήσεως. Ὁ Παῦλος συνιστᾷ τοῖς ἀναγνώσταις Αὐτοῦ ὑπακοὴν ἅμα καὶ συμμόρφωσιν εἰς τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν γνῶσιν καὶ πίστιν, γράφων ἐν Α' Θεσσαλονικεῖς 4, 9: «οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν», διότι ἦδη ὁ Ἀπόστολος διὰ ζώσης παρέδωκεν αὐτοῖς ὅτι παρέλαβεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου»⁵³. Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοῦ Χριστιανοῦ δὲν ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου, ὡς συμβαίνει περὶ τῆς διδασκῆς «περὶ

τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν»⁵⁴. Ἡ ἀρετὴ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης εἶναι ἀποκάλυψις αὐτοῦ τούτου τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ Αὐτοῦ, διὸ καὶ ὁ Παῦλος ἀποφαίνεται: «αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδιδασκτοὶ ἐστε»⁵⁵.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου περὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης εὐρηται ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ πρὸς τὴν τοῦ Κυρίου⁵⁶ τοιαύτην, ὃ δὲ Ἀπόστολος ἐκφράζει ταύτην διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων, αἵτινες ἐξελέγησαν καὶ καθιερώθησαν ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς προφορικῆς παραδόσεως: «εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους»⁵⁷.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ANTONIOS

54. Τὸ ἐπίθετον θεοδιδασκτοὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐπίθετον αὐτοδιδασκτος (Ὁμήρου Ὀδύσσεια χ 347-348: «Αὐτοδιδασκτος δ' εἰμί, Θεὸς δέ μοι ἐν φρεσὶν οἴμας | παντοίας ἐνέφυσεν...»). Πρβλ. T. I. Tambyah, Θεοδιδασκτοὶ, ἐν The Expository Times, XLIV, 1933, σελ. 527-528), παραβάλλεται πρὸς τὴν φράσιν «διδασκτοὶ Θεοῦ» (Ἰωάννου, 6,45), σημαίνει δὲ τὴν ἄμεσον ἐπακίδευσιν τῶν πιστῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Πρβλ. Ἡσαίου, 48,17. 50,4. 54,13. Ἰερεμίου, 9,19.31,34. 32,33. Ψαλμοῦ, 94,10. 71,17. Φίλωνος, De congr. erud. 36: «Θεοῦ γὰρ τὸ αὐτομαθὲς καὶ αὐτοδιδασκτον ἄνωθεν ἀπ' οὐρανοῦ καλὸν ἠμυβρήσαντος...». Ἐπίσης Πρβλ. τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν τῶν Ραββίνων (Strack-Billerbeck, μνημ. ἔργον III, σελ. 634) καὶ πρὸς τὴν φράσιν «διδασκτὸς ὑπὸ Θεοῦ» (Ps. Salom. XVII, 32). Ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ρητῆς θείας διδασκαλίας πρβλ. Α' Θεσσαλονικεῖς, 3,10. Φιλιπησίους, 1,23. Ἀναμφιβόλως ἡ πρόσκλησις αὕτη πρὸς ἔμπρακτον ἄσκησιν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης συχνάκις ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Προφητῶν (Α' Θεσσαλονικεῖς, 5,20).

55. Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,9.

56. Πρβλ. Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,2: «οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ἡμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ». Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,8: «τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεόν». «Ἡκιστα πιθανὸν φαίνεται ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος σκοπεῖ μετάδοσιν τινὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος («διδασκτοὶς πνεύματος» Α' Κορινθίους, 2,13. Πρβλ. Ἐβραίου, 8,10-11. Α' Ἰωάννου, 2,20,27), ἡ ἀγάπη ἐκκέχεται ἐν τῇ ψυχῇ τῶν Χριστιανῶν, ὡς φρονοῦν οἱ πλεῖστοι τῶν ἐρμηνευτῶν (Milligan, Plummer, Dobschütz Bury, Amiot). Θεοδιδασκτος δὲν εἶναι συνώνυμον πρὸς τὴν λέξιν θεόπνευστος. Ὁ τύπος εἶναι ἐν μέρει παράλληλος, ἀλλ' οὐσιαστικῶς λίαν διάφορος, σχετικὸς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν γνῶσιν τῶν πιστῶν, ἀλλ' ἐφ' ἑνὸς ἀντικειμένου περὶ τοῦ ὁποίου τὸ Εὐαγγέλιον οὐδένα λόγον ποιεῖται. (Α' Θεσσαλονικεῖς, 5,1-2. Πρβλ. Β' Κορινθίους, 9,1).

57. Ὁ αὐτὸς τύπος ἀπαντᾷ ἐν Ρωμαίους, 13,8. Α' Πέτρου, 1,22. (Πρβλ. Γαλάτας, 5,13. Ἐβραίου, 10,14). Τῷ ὄντι, ὁ τύπος οὗτος ἄγνωστος παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς, εὐρήται παρὰ τῷ Ἰωάννῃ τῷ Θεολόγῳ (Ἰωάννου, 13,34-35. 15,22-27. Πρβλ. Α' Ἰωάννου, 3,11,25. 4,7,11,12). Πρέπει ὅθεν νὰ συμπεράνωμεν ἢ ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἐνέπνευσε τὴν γλώσσαν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ἢ μάλλον ἢ παράδοσις τῆς ὁμιλίας μετὰ τὸν Μυ-

50. Ἐβραίου, 13,1. Πρβλ. Δ' Μακκαβαίων, 14,1: «Προσεῖτι καὶ ἐπὶ τὸν οἰκισμὸν ἐποτρύνοντες, ὡς μὴ μόνον τῶν ἀλγῆδόνων περιφρονῆσαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς τῶν ἀδελφῶν φιλαδελφείας παθῶν κρατῆσαι». Φίλων, De Jos. 218, «προσαχθέντες φιλάδελφον εὐνοίαν ἀπὸ γνησίου πάθους ἐπιδείκνυνται».

51. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ἐρμηνεῖα εἰς τὴν πρὸς Ἐβραίους Ἐπιστολήν, Ὁμιλία ΑΓ', Μ.Ρ.Γ., 63, 225.

52. Α' Θεσσαλονικεῖς, 3,12. Πρβλ. Β' Πέτρου, 1,7: «ἐν δὲ τῇ εὐσεβεῖ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην». Ἀνάλογον συνδυασμὸν εὐσεβείας καὶ φιλαδελφίας Βλ. ἐν Ἐπιπέτῳ, III, 24.

53. Α' Κορινθίους, 11,23. 15,3. Πρβλ. L. G. Champion, Benedictions and Doxologies in the Epistles of Paul, Oxford, 1934. P. Schubert, Form and Function of the Pauline Thanksgivings Berlin, 1939. Ὁμοίως οἱ κυνικοὶ καὶ στοικικοὶ ἱεροκήρυκες, παραθέτουν τὰς πατροπαράδοτους τοπικὰς ἀντιλήψεις πρὸς ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ἀναγνωστῶν, ὅτε οὐδεμία δυσχέρεια ἢ εἰδικὴ κατάσταση τῆς τοιαύτης κοινοτήτος δὲν ἤξιον ἀνάπτυξιν ἢ ἰδιαιτέραν ἐφαρμογήν. (Πρβλ. O. G. Bradley, The Topos as a Form in the Pauline paraenesis, ἐν Journal of Biblical Literature, 1953, σελ. 238-246). «Ὅθεν ἡ διδασκαλία περὶ τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς ἀγάπης συνιστᾷ τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς ἠθικῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὃ Ἀπόστολος Παῦλος δὲ στοιχῶν πρὸς τὴν βασικὴν ταύτην διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου παραινεῖ τοὺς Χριστιανούς, ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καινῆς διδασκαλίας καὶ ζῶσιν ἐφεξῆς συμφώνως πρὸς τὰ ὑψηλὰ ἠθικὰ παραγγέλματα ταύτης: «ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἕξω καὶ μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε». Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,9-12. Ρωμαίους, 13,8-10. Γαλάτας, 5,22. Πρβλ. Ἐφεσίους, 4, 26,31-32.

“ΕΙΣ ΕΡΓΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ,, (‘Εφεσ. δ’ 13)

‘Εκθεσις Πεπραγμένων τῆς «'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος»

(‘Από Αὐγ. 1977 ἕως Αὐγ. 1980). *

‘Υπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ 'Επισκόπου 'Ανδρούσης 'Αναστασίου
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν

VI

ΙΒ' ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ - ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΑΛΛΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

α) Καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους εἰς τὸν ναὸν τῆς 'Αγ. Βαρβάρας τελεῖται ἀνελλιπῶς τὰς Κυριακάς, τὰ Σάββατα καὶ τὰς μεγάλας ἑορτὰς ἡ θ. Λειτουργία μετὰ θ. κηρύγματος, τέσσαρας φορὰς δὲ μηνιαίως καὶ εἰς τὰ γειτονικὰ σχολεῖα ἐκ περιτροπῆς.

‘Εκάστην Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν ὁ προϊστάμενος τοῦ Προσκυνημάτων δέχεται δι' ἐξομολόγησιν. ‘Εκάστην Τρίτην γίνεται ἔρμηνεῖα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐκάστην Τετάρτην ἔρμηνεῖα τῶν Πράξεων τῶν 'Αποστόλων. Εἰς τὸ Προσκύνημα τῆς 'Αγ. Βαρβάρας λειτουργοῦν ἐπίσης κατηχητικὰ σχολεῖα. 'Ιδιαιτέρα προσπάθεια καταβάλλεται διὰ τὴν πνευτικὴν συμπαράστασιν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν Κ.Σ. κατὰ τὴν περίοδον τῶν νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Κατὰ τὸν διήμερον ἑορτασμὸν τῆς πανηγύρεως τῆς 'Αγ. Βαρβάρας τελοῦνται δύο ἢ τρεῖς θ. Λειτουργίαι καὶ πλήθι πιστῶν προσέρχονται εἰς τὰ ἄχραντα μυστήρια. 'Επίσης διανέμονται χιλιάδες ἀντιχλιαστικὰ φυλλάδια καὶ βιβλία ὀρθοδόξου οἰκοδομῆς.

Κήρυγμα «Φωνῆς Κυρίου» εἰς 'Ι. Ναὸν Χρυσοσπηλιωτίσσης. Κατ' ἔτος ἀπὸ 'Οκτωβρίου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 241 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

στικὸν Δεῖπνον εἶχεν ἡδὴ ὀρίσει τὴν ἰδέαν καὶ τὸ λεξιλόγιον τῆς 'Εκκλησίας. “Ὅπως ποτ' ἀν ἦ, πρόκειται περὶ τοιαύτης ἀγάπης, ὡς ἐκείνης ἥτις ἐξηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐν τῇ μνημειῶδει ἐπὶ τοῦ "Ὁρους 'Ομιλία Αὐτοῦ, οὐχὶ αἰσθηματικῆς ἀγάπης, ἀλλὰ πραγματικῆς ἀγαθοεργίας, τῆς ἀπόψεως ταύτης πλήρως εὐοδομένης καὶ ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ρήματος ποιεῖν (Α' Θεσσαλονικεῖς, 4,10). 'Εὰν ἡ 'Αγία Γραφή προτρέπει τοὺς Χριστιανούς, ἵνα ἐνθυμῶνται τὰ ἀγαθὰ καθήκοντα τῆς φιλοξενίας, ἐκλήσκει τοιαύτη, καὶ δὴ ἀναφερομένη λεπτομερῶς, περὶ τῆς ἐνασχέσεως τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων τῆς ἀγάπης ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινότητι παρέχεται ἐν Α' Θεσσαλονικεῖς, 5,14: «Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας». (Πρβλ. H. Sladeczek, 'Η Φιλαδελφία nach den Schriften des h. Apostels, ἐν Theologische Quartalschrift, 1894, σελ. 272-295.

μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, γίνονται ἐκάστην ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς, 6-7 μ.μ. ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς, εἰδικὰ κηρύγματα ὑπὸ διαφόρων συνεργατῶν τῆς Α.Δ., κληρικῶν τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν ὁμόρων Μητροπόλεων.

β) *Διακονία διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν φορέων.* 'Η Α.Δ. ὡς 'Οργανισμὸς ἔχει ἀναπτύξει ἥθος γενικῆς διακονίας, προσφέρουσα ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ ὅ,τι διαθέτει, κτίρια, ἀνθρώπους, ὀχήματα, μηχανήματα, εἰς τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένας ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας. Συγκεκριμένως, εἰς τὸ κεντρικὸν κτίριόν τῆς διαθέτει περίπου τὸ 77% τῶν χώρων τῆς διὰ τὴν στέγασιν τῆς Δ.Ι.Σ., τῶν Συνοδικῶν 'Επιτροπῶν, τοῦ ΟΔΕΠ, τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, τῶν περιοδικῶν «'Εκκλησία», «Θεολογία», «'Εφημέριος».

‘Επὶ πλέον διαθέτει: 1. Τὸ πλησίον τοῦ 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Βαρβάρας Πατησίων κτίριον αὐτῆς πρὸς στέγασιν τῆς Σχολῆς Νοσοκόμων «'Η 'Ολυμπίας». 2. Τὸ ἐν Τήνῳ κτίριον αὐτῆς προσφέρει πρὸς στέγασιν τοῦ Δημοσίου 'Εκκλησιαστικοῦ Λυκείου Τήνου. Προσέτι, δι' ἐπιδιορθώσεις τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ὡς ἄνω κτιρίου, ὡς καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ συσσιτίου τῶν μαθητῶν τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Λυκείου, προσέφερε τὸ 1978: 1.920.258 δρχ. καὶ τὸ 1979: 2.120.483 δρχ. Αἱ ὡς ἄνω παραχωρήσεις γίνονται μὲ σαφεῖς θυσίας, διότι ἡ Α.Δ. εὑρίσκειται οὕτως εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταβάλλῃ ἐνοίκια διὰ τὴν ἐκμίσθωσιν ἄλλων χώρων, τοὺς ὁποίους χρειάζεται διὰ τὰ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἐποπτεῖαν ἔργα, ὡς τοῦ Θεολογικοῦ Φοιτητικοῦ Οἰκοτροφείου, ἀποθηκεύσεως τῶν ἐκδόσεών τῆς κ.λπ.

‘Υπάλληλος τῆς Α.Δ. ἐτοιμάζει καὶ διεκπεραιώνει τὸ «'Ενημερωτικὸν Δελτίον Τύπου» — 'Αποκομμάτων ἡμερησίων ἐφημερίδων (εἰς 30 ἀντίτυπα)—, τὸ ὁποῖον διανέμεται σχεδὸν καθ' ἡμέραν εἰς τὰ μέλη τῆς 'Ι. Συνόδου καὶ τὰ στελέχη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν.

Αἱ ἕκτακτοι ἐγκύκλιοι τῆς Δ.Ι.Σ. διεκπεραιῶνται ὑπὸ τοῦ Τμήματος διαθέσεως τῆς Α.Δ. Οὕτως ἀπεστάλησαν:

κατὰ τὸ 1978: 30.000 φυλλάδια τῆς 'Ι. Συνόδου, «'Η 'Εκκλησία πρὸς τὸν 'Ορθόδοξον 'Ελληνικὸν λαόν» τὸ 1979: 356.000 ἀντίτυπα ἐγκυκλίων καὶ τὸ 1980: 200.000 ἀντίτυπα τοῦ φυλλαδίου «Πρὸς τὸν Λαόν» No 1 καὶ ἕτερα 200.000 ἀντίτυπα «Πρὸς τὸν Λαόν» No 2.

Είς πάσαν έκτακτον περίστασιν, έκδήλωσιν τῆς 'Ι. Συνόδου, Σύγκλησιν τῆς 'Ιεραρχίας, ὑποδοχὴν ἢ φιλοξενίαν ξένων, οἱ ὑπάλληλοι τῆς Α.Δ. προσφέρουν προθύμως τὰς ὑπηρεσίας των, ἐπὶ ἀναστολῇ τῶν δραστηριοτήτων τοῦ 'Οργανισμοῦ.

'Η Α.Δ., ἐντὸς τῶν περιορισμένων οἰκονομικῶν τῆς πλαισίων, διέθεσε δωρεάν σημαντικὸν ἀριθμὸν βιβλίων καὶ ἐντύπων εἰς 'Ιδρύματα, Κοινότητας, ἐξ ὧν πολλὰ τοῦ ἀποδήμου 'Ελληνισμοῦ, εἰς 'Οργανισμούς, Βιβλιοθήκας, Σχολεῖα, Δικαστήρια, Νοσοκομεῖα, εἰς Ναοὺς πληγέντας ἐκ τῶν σεισμῶν ἢ ἐκ πυρκαϊᾶς, εἰς ἐπισκέπτας κ.ά. 'Επίσης ἀποστέλλει εἰς τὰς 'Ι. Μητροπόλεις καὶ τὰ Πατριαρχεῖα ἀντίτυπα ἀπὸ τὰς νέας τῆς ἐκδόσεις.

Οὕτω κατὰ τὸ 1978 διετέθησαν 5.000 τόμοι βιβλίων, 15.000 μικρὰ βιβλία καὶ φυλλάδια, εἰκόνες, ἡμερολόγια, συνολικῆς ἀξίας 678.000 δρχ. κατὰ δὲ τὸ 1979 ἐντυπα ἀξίας περίπου 200.000 δρχ. Κατὰ τὸ ἐξεταζόμενον διάστημα διετέθησαν, ἐπίσης δωρεάν, 25.000 «'Ημερολόγια τοῦ 'Ελληνος Ναυτιλομένου» (ἀξίας περίπου 300.000 δρχ.) καὶ 1.500 ἀντίτυπα Κ. Διαθήκης (εἰς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τοῦ Φροντιστηρίου 'Υποψηφίων Κατηχητῶν, σπουδαστριάς τῆς ΑΣΚΕΔ, κ.τ.λ.).

43.000 φύλλα τῆς «Φωνῆς Κυρίου» ἀποστέλλονται δωρεάν εἰς πτωχὰς ἑλληνικὰς κοινότητες τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ — ἐκ τῶν ὁποίων μόνον αἱ 20.000 καλύπτονται ἀπὸ τὸ Ταμεῖον 'Εσωτερικῆς 'Ιεραποστολῆς, τὸ συντηρούμενον ἀπὸ εἰσφορὰς ἐνισχύσεως τῆς «Φωνῆς Κυρίου».

Τέλος, ὁ Γεν. Διευθυντής, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ 'Οργανισμοῦ μετέχουν ex officio εἰς τὰς συνεδριάσεις διαφόρων συμβουλίων καὶ ἐπιτροπῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ὀργάνων [π.χ. 'Ανωτάτου 'Υπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς 'Εκκλησίας; Α.Υ.Σ.Ε., τὸ 'Υπηρεσιακὸν Συμβούλιον 'Εκκλησιαστικῆς 'Εκπαιδεύσεως (Υ.Σ.Ε.Ε.)] καὶ ἐκπροσωποῦν πολλακίς τὴν 'Εκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος εἰς διεθνή συνέδρια.

ΙΓ' ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΙΣ - ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

α) 'Η Α.Δ. μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου τῆς καὶ τὰς δομικὰς ἀναπροσαρμογὰς, τὰς ἐπιβληθείσας ὑπὸ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν νόμων καὶ κανονισμῶν, ἀντιμετωπίζει ἀπὸ μακροῦ σοβαρὰ κενὰ εἰς τὰ νομοθετικὰ πλαίσια ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται. Τὰς ἐλλείψεις αὐτὰς προσεπαθήσαμεν νὰ καλύψωμεν διὰ τῆς συντάξεως καὶ προωθήσεως νέου Προεδρικοῦ Διατάγματος «Περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων, τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἐν γένει λειτουργίας τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ὡς καὶ τὰ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὰς Συνοδικὰς 'Επιτροπὰς». Τὸ βασικὸν Σχέδιον συνεζητήθη ὑπὸ ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς ὀρισθεῖσης ὑπὸ τῆς 'Ιεραρχίας (Σεβασμ. Μητροπολιτῶν 'Αλεξανδρουπόλεως κ. 'Ανθίμου, Σάμου καὶ 'Ικαρίας

κ. Παντελεῆμονος, Πειραιῶς κ. Καλλινίκου, καὶ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Α.Δ.), ἔτυχε δὲ ἀκολούθως μακρὰς ἐπεξεργασίας τῇ συμβολῇ ἐιδικῶν νομικῶν (Σπ. Τρωϊάνου, Καθηγ. Πανεπιστημίου, Τ. Κουνδούρου, Παρέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς 'Επικρατείας). Τὸ Σχέδιον ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Α.Δ. εἰς κοινήν σύσκεψιν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Α.Δ. καὶ τῆς 'Ιεράς Συνόδου (24.4.1980). 'Αργότερον ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ ἐβελτιώθη ὑπὸ τοῦ Α.Υ.Σ.Ε. Διὰ τοῦ ἐν λόγῳ Σχεδίου Π.Δ. ἀναπροσαρμόζεται ἡ ὀργανωτικὴ δομὴ τῆς Α.Δ., διὰ νὰ ἀναποκριθῇ εἰς τὰς νέας ἀνάγκας καὶ συνθήκας.

Συνιστῶνται δύο Τομεῖς: πρῶτον, 'Ιεραποστολικὸν καὶ μορφωτικὸν ἔργον καὶ δεύτερον, 'Εκδόσεων καὶ 'Οπτικοακουστικῶν μέσων. Εἰς τὸν πρῶτον ὑπάγονται αἱ Διευθύνσεις: 1. 'Επιμορφώσεως, περιλαμβάνουσα τὰ τμήματα θείου Κηρύγματος, 'Ιεράς 'Εξομολογήσεως καὶ Συνεργατῶν ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου. 2. Κατηχήσεως καὶ νεότητος, τὴν ὁποίαν συγκροτοῦν τὰ τμήματα: Προσχολικῆς ἡλικίας, Κατηχητικοῦ ἔργου καὶ Σπουδαστῶν 'Ανωτέρων καὶ 'Ανωτάτων Σχολῶν. 3. 'Ορθοδόξου Μαρτυρίας, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰ τμήματα: Συμπαραστάσεως νέων ὀρθοδόξων κοινοτήτων, 'Αντιμετωπίσεως ἑτεροδοξαστικῶν, Ξένων ἐπισκεπτῶν. 4. Κοινωνικῆς ἐργασίας καὶ ἐκτάκτων προγραμμάτων.

Εἰς τὸν δεύτερον Τομεᾶ ὑπάγονται αἱ Διευθύνσεις: 1. Προετοιμασίας ἐκδόσεων (Περιοδικῶν καὶ Βιβλίων). 2. 'Οπτικοακουστικῶν μέσων (Προετοιμασία καὶ Παραγωγή). 3. Τυπογραφείου (Στοιχειοθεσία, 'Εκτύπωσις καὶ Βιβλιοδεσία). 4. Διαθέσεως (Διεκπεραίωσις περιοδικῶν ἐκδόσεων, Διάδοσις καὶ Βιβλιοπωλεῖα).

Αἱ Γενικαὶ 'Υπηρεσίαι τοῦ 'Οργανισμοῦ ἀπαρτίζονται ἀπὸ: 1. Τὴν Διεύθυνσιν Διοικήσεως καὶ Οἰκονομικῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγονται τὰ τμήματα: Προσωπικῶν, Γραμματείας, Λογιστηρίου. 2. Τὰ αὐτοτελῆ γραφεῖα: Προγραμματισμοῦ-Μελετῶν, καὶ Δημοσίων Σχέσεων.

Μὲ τὸ Π.Δ. προβλέπεται ἐπίσης ὁ θεσμὸς τῶν ἐθελοντῶν «Συνεργατῶν» τῆς Α.Δ., ἡ συνεργασία μὲ 'Ι. Μονὰς, 'Ιεραποστολικὰς ὁμάδας καὶ ὀρθόδοξα κέντρα.

'Η ὡς ἄνω νέα ὀργανωσις θὰ ἐνεργοποιηθῇ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος περὶ Α.Δ., καὶ τοῦ σχετικοῦ Κανονισμοῦ τοῦ καθορίζοντος τὰς ἀναγκαῖας ὀργανικὰς θέσεις. Πρὸς τὸ παρὸν ἔχουν ἀναδιάρθρωθῆ αἱ ὑπηρεσίαι καὶ τὰ γραφεῖα τῆς Α.Δ. ἐκ τῶν ἐνόντων μὲ τὸ ὑπάρχον προσωπικόν. Αἱ ὑφιστάμεναι σήμερον σοβαρὰ ἐλλείψεις εἰς στελέχη - κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς - εἰδικευμένα εἰς τοὺς ἐπὶ μέρος τομεῖς καὶ μὲ δημιουργικὴν δραστηριότητα, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ στενότης χώρων καὶ μέσων δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἀνάπτυξιν νέων προγραμμάτων.

β) 'Ηγοράσθη φωτοτυπικὸν μὴχάνημα ξηρογραφικῆς μεθόδου τύπου Rank - Xerox 3107. Δι' αὐτοῦ ἐπετεύχθη ἡ ἔκδοσις διαφημιστικῶν φυλλαδίων πρὸς προώθησιν τῶν βιβλίων τῆς Α.Δ., ἡ ταχεῖα ἀναπαραγωγή ἐγγράφων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς 'Υπηρεσίας, ἡ ἔκδοσις ἐπιμελημένων σημειώσεων (διὰ τὰς σπου-

δαστρίας τής Σχολής Διακονισσών, διά τούς σπουδαστάς του Φροντιστηρίου Κατηχητών κ.ά.). Το μηχάνημα εξυπηρετεί επίσης τήν Ίεράν Σύνοδον εἰς περιόδους συγκλήσεως τής Ίεραρχίας καί γενικῶς ὡσάκις ἀπαιτεῖται ἀρτία ἀναπαραγωγή ἀντιγράφων εἰσηγήσεων, ἐκθέσεων κ.λπ.

Πρός ἀξιοποίησιν τῶν νέων τεχνικῶν δυνατοτήτων εἰς τὸ ἔργον τής Α.Δ. ἔχει ἤδη καταρτισθῆ εἰδική μελέτη διὰ τήν ἐκτέλεσιν διαφόρων ἐργασιῶν τής Α.Δ. ὑπὸ ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστοῦ. Δι' αὐτοῦ θά ἐπιτευχθῆ περιορισμὸς προσωπικοῦ καί ταχύτης εἰς τήν διεκπεραίωσιν πολλῶν προγραμμάτων.

γ) Ἐχρησιμοποιήθη πᾶσα πρόσφορος δυνατότης *εἰσμορφώσεως ὑπαλλήλων* τής Α.Δ.

Ὁῦτω παρηκολούθησαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος (ΕΛΚΕΠΑ) τὰ ἐξῆς Σεμινάρια: «Ἐπίδρασις τοῦ κόστους ὑπηρεσιῶν καί βοηθητικῶν παροχῶν βιομηχανικῶν μονάδων ἐπὶ τοῦ τελικοῦ κόστους παραγωγῆς» (19/10-7/11/1978, ἡ κα Παρ. Σολδάτου-Στρατηγοπούλου. «Ἡ ψυχολογία τοῦ καταναλωτοῦ» (20/2-3/3/1978) ὁ κ. Α. Παπαδέλης. «Ἐπιμόρφωσις ἑλληνομαθῶν Γραμματέων» (25/1-27/1/1979) ἡ δις Ἄν. Κωνσταντινίδου. «Βασικὲς ἀρχές τοῦ Management» (3/3-21/4/1980) ὁ κ. Ἄντ. Πασχαλίνος. «Τεχνικὲς Προβλέψεις Πωλήσεων» (4/3-20/3/80) ὁ κ. Γ. Πίσκοπος. Οἱ μετεκπαιδευθέντες μεταδίδουν τὰς γνώσεις τῶν καί εἰς ἄλλους συναδέλφους τῶν πρὸς προαγωγήν τής ὅλης ἐργασίας.

Ἐπίσης ἀπεστάλη εἰς Λονδίνον διὰ νὰ μετεκπαιδευθῆ εἰς τὸ WACC (World Association for Christian Communication) ὁ πτυχιούχος θεολόγος κ. Ἄγγελος Βαλλιανῆτος (σήμερον ὑπηρετεῖ ὡς στρατιώτης), μὲ προοπτικὴν τήν δημιουργίαν ὁμάδος κατηρητισμένων στελεχῶν διὰ νέας προσπάθειας εἰς τὰ μέσα ἐνημερώσεως.

δ) Εἰς τήν καλυτέραν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου τής Α.Δ. καί τήν μεγαλυτέραν ἀποδοτικότητα τῶν ὑπαλλήλων συνέβαλεν ἡ κατὰ τακτὰ διαστήματα σύγκλησις συσκέψεων τῶν ὑπευθύνων πρὸς ἀμοιβαίαν ἐνημέρωσιν ἐπὶ τοῦ ἔργου τῶν διαφόρων τομέων τοῦ Ὄργανισμοῦ, λήψιν ὀρισμένων ἀποφάσεων καί κατανομήν τοῦ προγραμματιζομένου ἔργου ἀναλόγως τῶν ἱκανοτήτων καί τῶν ἐνδιαφερόντων ἐκάστου. Ἡ ἀπὸ κοινοῦ διερεύνησις τῶν συνθηκῶν καί ἡ ἀντιμετώπισις τής δραστηριότητος τής Α.Δ. καλλιεργοῦν ἠδύνημένον αἶσθημα εὐθύνης τῶν ὑπαλλήλων, συμβάλλουν εἰς τήν ὀρθοτέραν χρησιμοποίησιν τῶν ἱκανοτήτων τῶν καί βοηθοῦν εἰς τήν ἐποπτεῖαν καί ἐξυπηρετήσιν τοῦ ὅλου.

Ἡ κατὰ καιροὺς συγκέντρωσις τῶν ὑπαλλήλων εἰς ἐξωὑπηρεσιακὰς συναντήσεις (λατρευτικὰς, ἑορταστικὰς, ψυχαγωγικὰς κ.τ.λ.) ἐβελτίωσε σημαντικῶς τὸ «κλίμα ἐργασίας», μὲ θετικὰς ἐπιπτώσεις καί ἐπὶ τής ἀποδοτικότητος.

Διὰ τῶν ἐργαζομένων εἰς τήν Α.Δ. καί τούς συνεργάτας τής ἡ «Ἑλληνικὴ Βυζαντινὴ Χορωδία», ὑπὸ τήν διεύθυνσιν τοῦ κ. Λυκούργου Ἀγγελοπούλου, ἔδωσε τὴν 21ην Δεκεμβρίου 1978 συναυλίαν βυζαντινῆς μουσικῆς. Τὴν 28ην Δεκεμβρίου 1978 ἐπραγματοποιήθη ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις διὰ

τὰ παιδιὰ τῶν ὑπαλλήλων τής Α.Δ., εἰς τὰ ὁποῖα προσεφέρθησαν δῶρα, ἀναμνηστικὰ καί γλυκὰ. Συμμετεῖχεν ἡ παιδικὴ χορωδία τοῦ Δήμου Ὑμηττοῦ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐλύθη τὸ χρονίζον πρόβλημα τής ἀσφαλίσεως τῶν ὑπαλλήλων τής Α.Δ. Δι' «εἰδικοῦ δανείου» ἐκ δέκα ἑκατομμυρίων δρχ., παρασχεθέντος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, ἐπετεύχθη: 1. Ἀπαλλαγὴ τῶν μονίμων ὑπαλλήλων τοῦ Ὄργανισμοῦ ἀπὸ τοῦ βάρους τῶν προσθέτων ποσῶν τὰ ὁποῖα ὤφειλον συμφώνως πρὸς τὸν νόμον νὰ καταβάλλουν διὰ τήν ἀσφάλειάν των. 2. Ὑπαγωγή εἰς τήν ὑγειονομικὴν περίθαλψιν τοῦ Δημοσίου.

Διὰ τήν κάλυψιν τῶν θέσεων, τὰς ὁποίας προβλέπει ἡ ὑπὸ τοῦ νέου Προεδρικοῦ Διατάγματος καθοριζομένη ὀργάνωσις τής Α.Δ., ὡς καί διὰ τήν μονιμοποίησιν τῶν ἐπὶ συμβάσει ἀορίστου χρόνου ἐργαζομένων ὑπαλλήλων εἶναι ἔτοιμον Σχέδιον Κανονισμοῦ. (Τόσον τοῦτο, ὅσον καί τὸ σχετικὸν Π.Δ. εὑρίσκονται πρὸς τελικὴν ἔγκρισιν εἰς τὴν Δ.Ι.Σ.).

Προσέτι, διηυρύνθη ὁ κύκλος τῶν συνεργατῶν τής Α.Δ. Σήμερον συμπαρίστανται εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν καί μορφωτικὸν τῆς ἔργον ἱκανοὶ ἄνθρωποι διαφόρων εἰδικοτήτων (ἀρχαιολόγοι, ἐκπαιδευτικοί, καλλιτέχναι, τεχνικοὶ κ.ά.).

ΙΔ' ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Παρὰ τὸ εὐρύτατον φάσμα εὐθύνης καί δραστηριότητος ἡ Α.Δ. δὲν διαθέτει ἀνάλογα τακτικὰ ἔσοδα δυνάμενα νὰ καλύπτουν τὰ ἐξοδὰ τῆς καί νὰ ἐπιτρέπουν τὴν ἀνάπτυξιν βασικῶν ἢ νέων προγραμμάτων. Οἱ ἐξ εἰσφορῶν τῶν ναῶν νενομοθετημένοι πόροι ἀντιστοιχοῦν μόνον εἰς τὸ 30% περίπου τοῦ συνόλου τῶν ἐσόδων τοῦ Ὄργανισμοῦ. Τὰ ἕτερα 70% καλύπτονται ἀπὸ τὴν ἐκδοτικὴν δραστηριότητα καί ὀρισμένας περιστασιακὰς ἐπιχορηγήσεις. Ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω, τὰ ἐλάχιστα κτίρια τής Α.Δ. διατίθενται ἄνευ ἐνοικίου πρὸς στέγασιν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν καί Ὄργανισμῶν ἐνῶ συγχρόνως διὰ τὸ οἶκημα εἰς τὸ ὁποῖον προσωρινῶς στεγάζεται τὸ Θεολογικὸν Φοιτητικὸν Οἰκοτροφεῖον ἡ Α.Δ. πληρώνει ἀνελλιπῶς ἐνοίκιον, καί λόγῳ τῶν κτιριακῶν τῆς παραχωρήσεων ὑποχρεοῦται νὰ μισθῶνῃ ἄλλους χώρους πρὸς ἀποθήκευσιν τῶν ἐκδόσεών τῆς, γεγονόςς τὸ ὁποῖον αὐξάνει τὸ κόστος τῶν.

Τὰ συνεχῆ καί μεγάλα ἄλματα τοῦ τιμαριθμοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1977-80 εἶχον ὡς ἄμεσον συνέπειαν τὴν ὑπερβολικὴν ἄνοδον τῶν ἐξόδων. Ἡ μέση ἐτησίᾳ αὐξήσις τῶν ἐξόδων, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων, ἦτο 23,2%, ἐνῶ ἡ ἀντίστοιχος μέση ἐτησίᾳ ἄνοδος τῶν νενομοθετημένων σταθερῶν πόρων ἦτο 16,4%.

Πολλὰ δραστηριότητες τής Α.Δ. (Φοιτητικὸν Οἰκοτροφεῖον, ΑΣΚΕΔ, Ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα, ραδιοφωνικαὶ ἐκπομπαὶ κ.τ.λ.) εἶναι ἐκ τῆς φύσεως τῶν οικονομικῶς ἑλλειμματικαί. Ὁ μόνος

τομεύς ό όποιος έξιςορροπει τὰ έξοδά του είναι ό εκδότικός. 'Αλλά και εις αυτόν άρκεται εκδόσεις είναι φυσικόν νά παρουσιάζουν έλλείμματα (π.χ. Πατρολογία, 'Εφημερίς Ε.Α.), τὰ όποία πρέπει νά καλύπτονται από άλλα κονδύλια. Αί απότομοι, επίσης, αύξήσεις τής τιμής του χάρτου (μέση έτησία αύξησης 22,37%) προεκάλεσαν επανειλημμένως δυσαρέστους και επικινδύνους καταστάσεις. Ούτω, πολλαί εκδόσεις και διάφορα άλλα ιεραποστολικά προγράμματα περιωρίσθηκαν ή και ανεστάλησαν λόγω οικονομικής στενότητας. 'Ο ίσολογισμός εκάστου έτους δέν αφήνει περισσεύματα ή υπόλοιπα άσφαλείας. Διά νά είναι εις θέσιν ή Α.Δ. νά κυκλοφορή πολλά και εύθυνα έντυπα και δωρεάν διαφωτιστικά φυλλάδια έχει ανάγκην σοβαρών εκτάκτων επιχορηγήσεων από διαφόρους πηγάς. Παρά τήν οικονομικήν αυτήν στενότητα, τó πολυσύνθετον έργον τής Α.Δ., τó ιδιαίτερας ευαίσθητον εις τόν τιμάριθμον, διά τής συνεχούς επαγρυπνήσεως και προσεκτικής διαχειρίσεως άπεφύχθησαν έλλείμματα, ηύξήθη τó Κεφάλαιον, και έχει συγκεντρωθή, με άφεταιριακόν πυρήνα ποσόν προελθόν εκ παραχωρήσεως οικόπεδου εις τó Δημόσιον, σοβαρόν ποσόν (περίπου 60.000.000 δρχ.) διά τó άμεσον οίκοδομικόν πρόγραμμα τής Α.Δ. (βλ. έπομένην παράγραφον).

Τό περιγραφέν, ούτως, έργον τής Α.Δ., προσλαμβάνει τās άκριβείς του διαστάσεις θεωρούμενον έντός του πλαισίου τών γενικωτέρων οικονομικών δυσκολιών και τών πληθωριστικών πιέσεων.

Κατά τó τελευταίον έτος κατεβλήθησαν υπό τής Γενικής Διευθύνσεως συστηματικά και επίμονοι προσπάθειαι προς τήν Κυβέρνησιν και τόν πολιτικόν κόσμον τής χώρας διά τήν έγκρισιν σοβαράς και μονίμου έτησίας επιχορηγήσεως του 'Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων εις τó Ν.Π.Δ.Δ. τής 'Αποστολικής Διακονίας προς πραγματοποίησιν του προγράμματος βασικών έργων ύποδομής (βλ. § ΙΕ) και περαιτέρω ανάπτυξιν του πνευματικού έργου αυτής. "Εχομεν βασίμους έλπίδας ότι έντός του 1981 θά ψηφισθῆ υπό τής Βουλής τών 'Ελλήνων τó σχετικόν άρθρον τó όποιον θά θεσμοθετήση εξαιρετικής σημασίας σταθερόν πόρον διά τήν Α.Δ.

ΙΕ' ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

'Η χρησιμοποίησις του κεντρικού μεγάρου τής Α.Δ. υπό διαφόρων Γραφείων τής Δ.Ι.Σ., του ΟΔΕΠ και άλλων εκκλησιαστικών ύπηρεσιών έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα χώρου. Διά τήν κάλυψιν τών αυξανόμενων αναγκών έχει σχεδιασθῆ εύρύ οίκοδομικόν πρόγραμμα και προωθείται ή εκτέλεσις του:

α) 'Ανέγερσις «Κέντρον βιβλίον και 'Επικοινωνίας» τής Α.Δ. εις κεντρικήν περιοχήν τής

πρωτευούσης (όδ. Καπλανών 6 — πλησίον τής Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών). Σκοπός του θά είναι νά λειτουργήση έντός τών εύρυτέρων ιεραποστολικών και μορφωτικών δραστηριοτήτων τής Α.Δ., ως άξων συγκεντρώσεως και διαδόσεως του όρθοδόξου βιβλίου, καταλλήλων όπτικοακουστικών μέσων, και γενικώτερον ως κέντρον όρθοδόξου επικοινωνίας.

Τό οικόπεδον (142 τ.μ. μόνον) έδώρησεν ό ΟΔΕΠ, κατόπιν επιμόνων ενεργειών τής Α.Δ., στενή συνεργασία Γεν. Διευθύνσεως και Τ.Υ.Ε. έγιναν τὰ άρχιτεκτονικά και λοιπά σχέδια, έξεδόθη ή άδεια άνεγέρσεως, συνετάγησαν τὰ οικονομικά τετράδια του κτιρίου και ώλοκληρώθησαν αί νομικαι άνέργειαι διά τήν εκκένωσιν του οικόπεδου και τήν άνέγερσιν πολυορόφου κτιρίου (άρχικού προϋπολογισμού 10.000.000 δρχ.). Τούτο προβλέπεται νά έχη 5 όρόφους, δύο ύπόγεια, ή όλη δέ επιφάνεια θά εκτείνεται εις 650 τ.μ. με συνολικόν όγκον 2.300 κ.μ.

Τό πρώτον ύπόγειον θά διατεθῆ εις τὰ όπτικοακουστικά μέσα (δίσκους, κασέττας, διαφανείας κ.τ.λ.). Εις τó ισόγειον και τόν πρώτον όροφον θά αναπτυχθῆ βιβλιοπωλείον χριστιανικού έντύπου, διαθέτον και ξενόγλωσσον τμήμα. Οί άλλοι όροφοι προορίζονται διά συναντήσεις και 'Εκθέσεις, διά τών όποίων θά γνωστοποιούνται αί δημιουργικαι προσπάθειαι τής 'Εκκλησίας.

β) 'Ανέγερσις νέου κτιρίου διά τó Θεολογικόν Φοιτητικόν Οικότροφειον. Πρός τόν σκοπόν αυτόν έγιναν διάφοροι άνέργειαι: Κατ' άρχήν διά τήν παραχώρησιν εκκλησιαστικού οικόπεδου πλησίον τών νέων κτιρίων τής Θεολογικής Σχολής εν συνεχείαι καταλλήλου εκτάσεως υπό του 'Υπουργείου Γεωργίας ακολουθως διά τήν άγοράν οικόπεδικής εκτάσεως εδρισκομένης εις τήν κυριότητα τής 'Εμπορικής Τραπεζής. Δυστυχώς όλαι αυτάί αί προσπάθειαι έμειναν άτελέσφοροι. Τέλος, απηυθύνθημεν εις τó Πανεπιστήμιον 'Αθηνών και, κατόπιν μακρών συνεννοήσεων, επιτοπίων έρευνών και συσκέψεων μετά τών νομικών συμβούλων του Πανεπιστημίου και τής Δ.Ι.Σ., άπεφασίσθη τόσον υπό του Διοικητικού Συμβουλίου τής Α.Δ., όσον και υπό τής Συγκλήτου του Πανεπιστημίου 'Αθηνών, ή άνέγερσις έντός τής Πανεπιστημιοπόλεως του Φοιτητικού Οικότροφείου τής Α.Δ. (άρχικού προϋπολογισμού 30.000.000 δρχ.). Τούτο θά άνεγερθῆ υπό τήν μορφήν συμφωνητικού δωρεάς εις τó Πανεπιστήμιον εκ μέρους τής Α.Δ. επί αυστηρώς καθωρισμένω σκοπῷ. Δι' αυτής τής μορφής «δωρεάς» παρέχεται ισχυρά συνταγματική έξασφάλισις, προς επίτευξιν του επιδιωκομένου άποτελέσματος. 'Η πραγματοποίησις του εν λόγω σχεδίου θά συμβάλῃ άποφασιστικώς εις τήν βελτίωσιν τών συνθηκών σπουδών, τήν εξοικονόμησιν χρόνου και δυνάμεως τών μελλόντων στελεχών τής 'Εκκλησίας και άκόμη θά έξυπηρε-

τήση τήν διενέργειαν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν συνεδρίων καί ἐπιμορφωτικῶν φροντιστηρίων.

γ) Διά τήν ἀνάπτυξιν τῆς *τυπογραφικῆς μονάδος* (τυπογραφεῖον - βιβλιοδετεῖον - ἀποθήκη), ἀλλά καί διά τήν ἀξιοποίησιν, συγχρόνως, τῆς ἐν Ἁγία Βαρβάρα ἐκτάσεως, ἡ ὁποία κινδυνεῖ νά ἀπαλλοτριωθῆ, ὡς καί τήν ἀποσυμφόρησιν τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου τῆς Α.Δ., ἤρχισαν ἐνέργειαι διά τήν ἀνέγερσιν νέων σχετικῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων ἐν Ἁγία Βαρβάρα (ὑψους περίπου 30.000.000 δρχ.). Μὲ τήν βοήθειαν τῆς Τ.Υ.Ε./ΟΔΕΠ διερευνήσαμεν τὰς δυνατότητας ταχυτέρας καί εὐθηνότερας κατασκευῆς τοῦ ἔργου ὑπὸ Ἑταιρειῶν Προκατασκευῶν, καί μὲ σύντομον ρυθμὸν γίνονται τὰ ἀπαραίτητα διαβήματα πρὸς λήψιν ἀδείας βιομηχανικῆς ἐγκαταστάσεως, διαμορφώσεως τῶν ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων καί ἐπίσπευσιν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἔργων.

* * *

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκθέσεως καθίσταται σαφές ὅτι:

α) Παρὰ τοὺς κατὰ καιροὺς ἐπιβληθέντας περιορισμούς, τήν γενικώτεραν ἀσάφειαν ἀρμοδιότητων Α.Δ. καί Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, τήν ἔλλειψιν ἐπαρκῶν στελεχῶν, τὸ *ἔργον* τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κατὰ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν διάστημα ὑπῆρξε *πολυδιάστατον* καί *σύνθετον*: 1. Ἐρευνητικὸν (βιβλικαί, πατερικαί καί λειτουργικαί ἐκδόσεις κατόπιν κριτικῆς ἐπεξεργασίας, ἱεραποστολικά καί κατηχητικά βοηθήματα κ.τ.λ.). 2. Ἐκπαιδευτικὸν (Ἀνωτέρα Σχολὴ Κοινωνικῆς Ἐργασίας-Διακονισῶν, Φροντιστήριον Κατηχητικῶν Στελεχῶν, Θεολογικὸν Φοιτητικὸν Οἰκοτροφεῖον). 3. Ἐπικουρικὸν (συμπαράστασις εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν δραστηριότητα τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, συνέδρια, βοήθεια εἰς τὸ κατηχητικὸν ἔργον, μέριμνα διὰ τὴν Ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολήν). 4. Βιομηχανικὸν (τυπογραφικὴ μονάδα), καί 5. Ἐμπορικὸν (διάθεσις τῶν ἐκδόσεων, βιβλιωπωλεῖον).

β) Ἡ Α.Δ. δὲν ἔχει τὴν ὁμοιογένειαν ἀντικειμένου ἀπασχολήσεως τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ὡς ἐκ τούτου χρειάζεται *εἰδικευμένα*

εἰς διαφόρους τομεῖς στελέχη, ἡ δὲ διεύθυνσις αὐτῆς ἀπαιτεῖ κατ' ἀνάγκην μεγάλην πολυμέρειαν. Διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν τομέων τῆς Α.Δ., τὴν συντήρησιν καί ἀνάπτυξιν τοῦ πολυμόρφου ἔργου τῆς χρειάζεται ἀδιάκοπος ἐπαγρύπνησις, σύντονος ὑπομονητικὴ προσπάθεια. Αὕτη καθίσταται πολλακίς ἰδιαίτερος κοπιώδης λόγῳ τῶν ὑφισταμένων νομικῶν κενῶν καί δομικῶν ἐκκρεμοτήτων τοῦ Ὄργανισμοῦ.

γ) Κατὰ καιροὺς ἠκούσθησαν ἢ ἐγράφησαν διάφοροι ἀπόψεις περὶ Α.Δ., χωρὶς ὅμως νά λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ποῖον εἶναι τό, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑφισταμένης ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας, ἰσχύον καθεστῶς. Ὑπενθυμίζομεν ὅτι ἡ Α.Δ. ἔχει μεταβληθῆ εἰς περιορισμένης εὐθύνης ἐπιτελικὸν ἱεραποστολικὸν ὄργανον καί μάλιστα ὑπὸ πολλαπλῆν ἐξάρτησιν — ἢ καί κηδεμονίαν. Συγχρόνως διέπεται εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ἀπὸ τοὺς κανονισμοὺς καί τὸ ὄρῳριον τῶν Ν.Π.Δ.Δ., τὰ ὁποῖα εἶναι ὑποχρεωμένα νά κινοῦνται εἰς καθωρισμένας σιδηροτροχιάς. Οὕτως ἡ Α.Δ. ἔχει ὅλας τὰς δεσμεύσεις, ἀργοπορίας καί ἀναστολάς τῶν δημοσίων Ὄργανισμῶν, ἡ δὲ προσωπικὴ πρωτοβουλία καί δυναμικότης περιορίζονται ἢ καί ἐκμηδενίζονται ἀπὸ τὰ μὴ ὀρθολογικά ὀργανωτικά σχήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν διαμορφωθῆ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καί τὰς κατὰ καιροὺς συμπτωματικὰς ἀλλαγάς.

Ἐάν βεβαίως ὑπῆρχεν οἰκονομικὴ εὐρωστία, παρείχετο δυνατότης χρησιμοποίησεως περισσοτέρων ἱκανῶν καί καταλλήλων προσώπων εἰς ἐπιτελικὰς θέσεις, ὑφίστατο γενικώτερα ἐκκλησιαστικὴ σύμπνοια, μεγαλύτερα ἐλευθερία πρωτοβουλιῶν καί ἄνεσις κινήσεων, θὰ ἦτο δυνατόν νά πραγματοποιηθοῦν περισσότερα. Παρὰ τὰς γενικάς, ἐν τούτοις, δυσκολίας καί τὰ ποικίλα προβλήματα τοῦ Ὄργανισμοῦ (περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος εἰς ἕτερον ὑπόμνημα), ἡ Α.Δ. μὲ τὴν χάριν καί τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ συνεχίζει ἀθορύβως, μὲ συγκεκριμένον καί θετικὸν ἔργον, τὴν σταθερὰν καί σεμνὴν προσφορὰν τῆς εἰς τὴν ἑλλαδικὴν καί γενικώτερον τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν «πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,12-13).

Σεπτέμβριος 1980

Ὁ Γενικὸς Διευθυντής

† Ὁ Ἀνδρούσης Ἀναστάσιος
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΑΝΕΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ, ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΟΣ Η ΙΕΡΑ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΑΣΤΟΧΙΑ ΤΩΝ «ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ»,

Κατά τὰ τελευταία ἑξ ἔτη τῆς γενικῆς ἀμφισβητήσεως, ἤχθη εἰς τὸ προσκηνίον θέμα μεταφράσεως τῶν Γραφῶν καὶ τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῆς Ἱερᾶς Ἑλληνικῆς καὶ Ὀρθοδόξου Ὑμνογραφίας, μὲ τὸ δικαιολογητικὸν ὅτι ὁ Λαὸς δὲν ἐννοεῖ τὰ ἀναγνωσκόμενα καὶ τὰ ψαλλόμενα. Καὶ περὶ μὲν τῆς σκοπιμότητος παραφράσεως τῶν λειτουργικῶν κειμένων, διὰ τὰ τεθοῦν ταῦτα εἰς χρηστικὰ ἔντυπα παραλλήλως πρὸς τὸ κείμενον αὐτῶν, γραφικὸν ἢ ὑμνογραφικόν, δὲν γίνεται ἐδῶ λόγος. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν μεταφραστικὴν κίνησιν τῆς Ὑμνογραφίας μας προσεχώρησαν ἀρχιερεῖς, θεολόγοι καὶ παραθεολόγοι, θὰ προβῶ εἰς μερικὰς παρατηρήσεις, διὰ τὰ δεῖξω τὸ ἐπιπέδαιον τοῦ ἐγχειρήματος.

Οἱ ἱεροὶ Ὑμνογράφοι καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ μεγάλοι (Ρωμανός, Κοσμᾶς, Ἰω. Δαμασκηνός, Ἀνδρέας Κρήτης, Γερμανός, Θεοφάνης, Ἰωσήφ κ.λπ.) δὲν ἔγραψαν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ οὐδ' ἐκ μόνης τῆς θεοπνευστίας. Χιλιάδες χωρὶα τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης (καὶ τῶν Ἀποκρύφων), τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ Βασιλείου Ἀμασειᾶς, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ κ.λπ. ἀνεχωνεύθησαν εἰς τὰ ποιητικὰ τῶν ἔργα καὶ μετεσκευάσθησαν, ὥστε γὰρ συνδεθῶν πρὸς τὰ ὑμνούμενα πρόσωπα καὶ γεγονότα. Ἐπομένως ἢ ἄγνοια τῶν ὑπαινιγμῶν καὶ τῶν δανείων αὐτῶν δὲν ἐξουδετερῶνται διὰ τῆς μεταφράσεως.

Δεύτερον. Οἱ Ὑμνογράφοι θεολογοῦν ὁρθοδόξως. Ὁ ἀείμνητος π. Γεώργιος Φλωρόφσκη μοῦ ἔλεγεν ὅτι τὴν Ὀρθόδοξον Δογματικὴν ἐσπούδασεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν λειτουργικὴν Ὑμνογραφίαν. Τὰ κείμενά τῆς, σπανιώτερον ὄντα διηγηματικά, εἶναι ἐκφράσεις τῆς ὀρθοδόξου δογματικῆς, διὰ τῆς καθιερωμένης ὀρολογίας, συμβαδίζουσι δὲ πρὸς τὰ δόγματα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν. Παράδειγμα: Ὁ Τίμιος Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἶναι ζωηφόρος, ἅγιος κ.λπ. οὐδέποτε ὅμως «θαυματουργός». Θαυματουργοὶ εἶναι οἱ ζῶντες ὄργανισμοί, οἱ ἅγιοι. Λεπτὰ διακρίσεις περὶ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, οὐσίας, ἐνεργείας, ἐκπορεύσεως, θεογνωσίας καὶ ἀγνωσίας, μκακρίότητος,

δικαιώσεως καὶ ἡσυχίας, δὲν γίνονται ἀντιληπταί εἰς τὸν συνήθη ἀναγνώστην καὶ προϋποθέτουν ἐρμηγυεῖαν καὶ ὄχι μετὰ φρασίν.

Τρίτον: Ὁ λεξιλογικὸς πλοῦτος τῆς Ἱερᾶς Ὑμνογραφίας δὲν ἔχει τὸ ἀνάλογόν του οὔτε εἰς τὴν καθαρῆσαν οὔτε εἰς τὴν δημοτικὴν λεγομένην. Οἱ Ὑμνογράφοι ἐχρησιμοποίησαν ὀμηρικὰς, ἐπικὰς, ἀτυκὰς, κοινὰς λέξεις καὶ ἐκφράσεις, ἀλλ' ἐπλασαν καὶ χιλιάδας νέων λέξεων ἢ ἀπέδωσαν εἰς τὰς ὑπαρχούσας νέας σημασίας. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀρχαίζουσιν καὶ δὲν ἦσαν ἀπὸ ὅλους κατανοητοὶ οὔτε ὅταν ἔζων καὶ ἔγραφον, ὅπως καὶ τὰ εἰς δωρικὴν χορικὰ τῶν ἀρχαίων τραγωιδιῶν δὲν ἦσαν κατανοητὰ ἀπὸ τοῦς θεατὰς τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς.

Τέταρτον: Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποδίδει εἰς τὴν νόησιν τῶν ψαλλομένων ἀλλ' εἰς τὴν κατὰ νοῦν τῶν πιστῶν. Διὰ τοῦ νοῦ ὁ Ὀρθόδοξος θὰ ἤγετο πρὸς τὸν Προτεσταντικὸν ὀρθολογισμόν. Δὲν ζητοῦμεν μὲρψωσιν εὐσεβείας ἀλλὰ πνευματικὴν συγκίνησιν καὶ ἔξαρσιν. Τέλος, διὰ τὰ μὴ πλανῶνται οἱ ὀπαδοὶ τῆς «γλώσσας τῆς καρδιάς των», ἐὰν τὰ ἱερὰ κείμενα ἦσαν κατανοητὰ ἀπὸ τοῦς συγχρόνους τῶν ποιητῶν των, τότε δὲν θὰ ἐγράφοντο αἱ θεολογικαὶ καὶ φιλολογικαὶ Ἑρμηνεῖαι πολλῶν καὶ ἄλλων καὶ δὴ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, τοῦ Γρηγορίου Παύρου (μητροπολίτου Κορίνθου) πρὸ τῆς Ἀλώσεως, καὶ μετ' αὐτὴν τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Ὁ θέλων γὰρ ἴδῃ τὰ γεννώμενα κριτικά, θεολογικά, φιλολογικά, πηγολογικά ζητήματα, ἄς ἀναζητήσῃ μίαν ἔστω ἀπὸ τὰς τρεῖς ὡς ἄνω Ἑρμηνείας (ἰδίᾳ εἰς τοῦς Κοσμᾶν καὶ Δαμιανόν) καὶ θὰ ἴδῃ τὰς ἀφαντάστους δυσκολίας τὰς ὁποίας γεννοῦν τὰ ὡς ἄνω κείμενα, ἢ ἄς ρίψῃ ἐν δλέμμα εἰς τὰ Ὑπομνήματα τῆς τετρατόμου ἀθηναϊκῆς ἐκδόσεως τῶν Ὑμνων Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, ἢ εἰς τὴν ἀπέραντον διδολογραφίαν τῆς Ἀκαθίστου Ἑορτῆς.

Χρειαζέται λοιπὸν προσοχή.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ

ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥ

ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Εἰς τὰς 15 Μαΐου ἔγινε σὲ ἀμφιθέατρο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τελετὴ ἀποχαιρετισμοῦ τῶν τελειοφοίτων φοιτητῶν. Παρέστησαν ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, Καθηγηταί, Ὑφηγηταὶ καὶ τὸ Δ. Π. τῆς Σχολῆς, οἱ φοιτηταὶ κ.ἄ.

Πρὸς τοὺς τελειοφοίτους ὠμίλησεν ὁ κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς καὶ καθηγητῆς κ. Ἡλίας Οἰκονόμου, ἀνακεφαλαιώσας τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸ τῆς Θεολογικῆς σπουδῆς. Ὁμίλησαν ἐπίσης ἐκπρόσωποι τῶν φοιτητῶν καὶ, παρακληθεῖς, ὁ πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ε. Θεοδώρου. Τὴν τελετὴν ἐπικρασίωσαν ὕμνοι ἀπὸ τὴν νεοσύστατη βυζαντινὴ χορωδία τῆς Σχολῆς. Τέλος διενεμήθη στοὺς τελειοφοίτους ὁμιλία τοῦ κοσμητοῦ με θέμα «Αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας» καὶ ὁ ἑορτασμός ἐκλείσει με προσφορὰ ἀναψυκτικῶν στὸ κυλικεῖο τῆς Σχολῆς.

Ἡ ὁμιλία τοῦ κοσμητοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἀγαπητοὶ μας φίλοι, εὐσεβεῖς ἱερεῖς, Κυρίες, δεσποινίδες καὶ κύριοι τελειόφοιτοι.

Ἡ παρούσα συνάθροισί μας, ἡ τελευταία τῆς τετραετίας τῶν σπουδῶν σας, διαφοροποιεῖται οὐσιαστικῶς, δηλαδὴ ποιοτικῶς ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη συνάθροισι τῆς ὑποδοχῆς σας ὡς πρωτοετῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Ποιμαντικῆς Τμήματος.

Οἱ στιγμὲς τῆς ἀποχαιρετιστηρίου συνάξεως — κάθε ἀποχαιρετιστηρίου εἶναι ἀνεπανάληπτες. Θὰ κάνετε πολλὰ πράγματα στὴ ζωὴ σας· θὰ ζήσετε πολλὲς εὐχάριστες καὶ δυσάρεστες στιγμὲς. Ἀποχωρητοὶ ἀπὸ τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ διασπορὰ στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν κόσμον ὀλόκληρον δὲν θὰ ζήσετε πάλι.

Πορευθῆκαμε τέσσερα ὀλόκληρα χρόνια μόχθου καὶ προσπαθειῶν, ἐπιτυχιῶν καὶ ἀποτυχιῶν, ἐντάσεως καὶ χαλαρώσεως, πικρῆς μαθήσεως καὶ λατρευτικῆς ἐξάσεως, προγραμματισμένης ἐκπαιδευτικῆς πορείας ἀλλὰ καὶ αὐτοσχεδιασμοῦ, προσφορῶν καὶ ἀναζητήσεων, ἰκανοποιήσεων καὶ ἀπογοητεύσεων. Ἐζήσατε δηλαδὴ ὀλόκληρον τὸ φάσμα, πὺν συναπαρτίζει τὴν διαδικασίαν ἐκπαιδύσεως στὴν ἀκροτάτη τῶν ἐπιστημῶν, τὴ Θεολογία, τῆς ὁποίας ἐδῶ στὴ Σχολὴ εὐδοκᾶται ἡ ἀφειρησία καὶ ὄχι τὸ τέρας, ὁ σιτισμὸς ἐπιβίβασης καὶ ὄχι ἡ ἀποβάθρα ἀποβίβασης ἢ τὸ λιμάνι τοῦ τελικοῦ προσορισμοῦ.

Ἡ ἐπιβίβασί σας περαινῶνται σήμερον ἐπισημῶς καὶ μετὰ τὴς τελευταίας διαδικασίας τῶν ἐξετάσεων,

ἀρχίζει τὸ μεγάλο ταξίδι σας, ἡ μεγάλη σας πορεία, πὺν θὰ διαρκέσῃ, ὅσο καὶ ἡ ζωὴ σας. Τὴν ἀπογειώσι σας ἀπὸ τὴν Σχολὴν κατευοδώνουμε σήμερον καὶ τὴν ἐναρξί τῆς ἐπευθύνου πησέως σας στοὺς κοινωνικοὺς οὐρανούς. Εὐχόμεστε νὰ μὴ λησμονήσετε καὶ στὶς πύθ δυσκόλες συνθήκες, πὺν ἀσφαλῶς κατὰ καιρὸς θὰ συναντήσετε, ὅτι μάθατε.

Τὸ πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς διανοίας σας με γνώσεις καὶ μεθόδους, τὰ ἐρεθίσματα εὐαισθητοποιήσεως σας καὶ βουλητικῆς ὠριμάνσεως σας, δηλαδὴ τὸ τριαδικὸ θεολογικὸ βίωμα, ἐπεδιώχθη με σύστημα καὶ ἐπιμονή, με θυσιῆς, με κένωσι ἀπὸ μέρους τῶν διδασκάλων σας, πὺν εἶχαν αὐτὴν τὴν τιμὴν. Δὲν ἐπεδιώξαμε ὅμως νὰ σᾶς μεταβάλλουμε σὲ προσωπικότητες με γνώσεις καὶ μεθόδους σκέψεως περὶ τῆς Θείας Οἰκονομίας μόνο, ἀλλὰ νὰ σᾶς μεταδώσουμε τὴν πληρότητα τοῦ δοθοδόξου βιώματος, πὺν συνδυάζει γνώσι, συναίσθημα καὶ βούλημα ἐργοποιήσεως τῶν. Δὲν στοχεύσαμε στὴν μόρφωσι ἀμετόχων τεχνokratῶν τῆς Θεολογίας, ἀλλὰ σὲ δοθοδόξους Θεολόγους, συμμετέχοντας στὴ γνώσι με τὴν προσωπικὴ ἐλευθερία ἐνταξί. Ἐπιζητήσαμε νὰ σᾶς κάνουμε σκεπτιμένους καὶ δρωῶντες θεολόγους καὶ ὄχι θεατῆς ἢ ἀκροατῆς τῆς Θεολογίας.

Γνωρίζουμε ὅτι ἡ ὠρίμανσι τῶν καρπῶν τῆς σπουδῆς σας θὰ γίνῃ βαθμιαίως στὸ κοινωνικὸ ἔδαφος, πὺν σᾶς περιμένει ὡς ἱερεῖς καὶ ὡς δασκάλους τῆς Θείας Οἰκονομίας, ὡς ὀδηγητῆς τοῦ λαοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς ἀγωνιστῆς γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ καὶ ὄχι ἀπλῶς τὴν ὑλικὴ ἢ οἰκονομικὴ πρόοδο τοῦ λαοῦ Του.

Σᾶς προσφέραμε ἀφειδῶς τὰ προϊόντα τοῦ προσωπικοῦ μας πνευματικοῦ μόχθου καὶ ἐπιμείναμε νὰ βλέπετε τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως εἶναι, δηλαδὴ ὡς εἰκόνες τοῦ Θεοῦ, πὺν ἐπιδέχονται καὶ θέλουν ἀναπτύξῃ καὶ θελιώσι μεχρὸς ὁμοιώσεως πρὸς τὸν Θεόν. Σᾶς ἐδιδάξαμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι πνεῦμα καὶ σάρκα, πὺν ἔχουν ἀνάγκην τοῦ ἐνδιαφέροντός σας καὶ τῆς φροντίδος σας γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουν καὶ πραγματοποιήσουν τὴν ἐλευθερία «ἢ Χριστὸς ἡμᾶς ἐλευθέρωσε» (Γαλάτας 5, 1). Σᾶς ὑποδείξαμε ὅτι οἱ πολῖτες τοῦ οὐρανοῦ ἀρχίζουσιν ὡς πολῖτες τῆς γῆς. Σᾶς ἐδιδάξαμε ἀκόμη ὅτι ἡ Θεία Οἰκονομία τῆς τελειώσεως καὶ εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου ἐπεκτείνεται πρὸς τὰ κάτω σὲ μιὰ οἰκονομία τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, σὲ μιὰ πολιτικὴ οἰκονομία. Μὴν διαχωρίζετε ποτὲ τὴν Θεία ἀπὸ τὴν πολιτικὴ Οἰκονομία. Θυμηθεῖτε ὅτι κάθε πολιτικὴ Οἰκονομία, πὺν δὲν περιέχει μέσα τῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Θείας Οἰκονομίας, πὺν δὲν δέχεται τὴν ἔμφρητη κλίσι τοῦ ἀνθρώπου καὶ κλήσι του πρὸς τὴν τελειότητα, τὸν κα-

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

ΠΕΡΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑ *

Μ Ε Ρ Ο Σ Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Ν

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΩΣ ΤΕΧΝΗ ΚΑΘΑΥΤΟ

Ὡς τέχνη καθυπερβόη ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ εἶναι: α) ἐπιστημονικὴ ὑπόθεσις, καὶ β) καλλιτεχνικὴ ὑπόθεσις.

Α. Ἐπιστημονικὴ ὑπόθεσις.

Ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας νὰ ἐρευνηθῆ ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ ἀπὸ ἄποψη ἱστορικῆς, παλαιογραφικῆς, ἐξηγητικῆς καὶ μορφολογικῆς. Βέβαια τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτὴν ἐξέτασις ἀρμοδιώτερη θὰ ἦταν νὰ τὴν ἀναλάβει πανεπιστημιακὴ ἔδρα Ἑθνικῆς Μουσικολογίας, πού πρέπει νὰ ἰδρυθεῖ στὶς Θεολογικὰς καὶ Φιλοσοφικὰς Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων μας, γιὰ νὰ εἶναι ἰσόκυρα τὰ πορίσματα ἀπέναντι στὴν ξένη ἔρευνα

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 246 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

ταογεί ὡς ἐλεύθερη προσωπικότητα καὶ τὸν ὀδηγεῖ σὶν ἐξανδραποδισμό. Μὴν ὑπηρετήσετε πρόγραμμα ἐξανδραποδισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἐνουνείδητη καὶ συνεχῶς ἐμπλουτιζόμενη θεολογικὴ προσωπικότητά σας θὰ σὰς καθιστᾷ τόσο ἀπαραίτητους σὺν τοῖς ἀνθρώποις, ὅσο εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ σὺλλάβῃ ἡ φαντασία σας, ἐπειδὴ μὲ αὐτὴ θὰ γίνετε παράγοντες πραγματικῆς καὶ ὄχι ὀνομαστικῆς, οὐσιαστικῆς καὶ ὄχι ἐξωτερικῆς ἀλλαγῆς καὶ προσόδου τῆς κοινωνίας. Μὴν σπαταλήσετε τὸν δυναμισμό σας σὲ παρερχομένους σιόχους, μὴ ἀναμείζετε καὶ μὴ ροθεύετε τὴν ἀλήθεια τῆς πίστεώς μας μὲ σιόχους ἢ σκοπιμότητες ἀταίριαστους μὲ τὴν Θεία Οἰκονομία. Νὰ μείνετε ἔξω καὶ ἐπάνω ἀπὸ κάθε τι, πὸν δαιριεῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς μεταβάλλει σὲ ἀλληλοὑποδλεπομένους ἐχθρούς. Εἶθε οἱ π ο ρ ῖ γ κ η π ε ς τῆς εἰρήνης, οἱ κ ή ρ ο υ κ ε ς τῆς ἀγάπης καὶ οἱ ἀ π ό σ τ ο λ ο ι τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ ἔτος αὐτὸ συμπληρώνονται 1600 χρόνια ἀπὸ τὴ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Στὸς θεολόγους τῆς 1600ῆς ἐπειτείου, δηλαδὴ σὴν 53ῃ θεολογικῇ γενεᾷ

πὸν ἀπὸ πολλὰ χρόνια πραγματοποιεῖται σὲ πανεπιστημιακὰς ἔδρας μὲ βλαβερὴ ἐνασχόληση σὲ θέμα ἐρμηνείας τῆς σημειογραφίας τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν χειρογράφων. Εἶναι καιρὸς νὰ ὑπάρξει ἰσόκυρο ἀντίδοιο σὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ διαδοθῆ θεραπευομένη ἢ ἀλήθεια τοῦ πράγματος ἀπ' τὴν Ἑλλάδα γιὰ ἓνα ἐλληνικὸ κεφάλαιο. Τὸ φυσικὸ εἶναι οἱ ξένοι νὰ μάθουν Βυζαντινὴ Μουσικὴ ἀπὸ ἐμᾶς κὶ ὄχι νὰ διατρέχουμε τὸν κίνδυνο ἐμεῖς νὰ ἐπηρεαζόμεστε ἀπ' τὰ τυχὸν σφαλερὰ πορίσματα τῆς ξένης ἔρευνας. Τὸ θέμα ὀπωσδὴποτε ἔχει ἐθνικὴ σημασία.

Πρόσφορα μέσα γιὰ τὴν ἔρευνα καὶ σπουδὴ αὐτὴ θεωροῦνται καὶ εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

- α. Κατάλογοι χειρογράφων καὶ ἐντύπων μουσικῶν διδίων.
- β. Κατάλογοι τῶν μελογράφων καὶ τοῦ ἔργου τους.
- γ. Κλεῖδα τῆς παλαιᾶς παρασημαντικῆς κατὰ εἶδη μελῶν.

μετὰ τὴ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ἐσχόμεθα οἱ διδάσκαλοι σας, πλήρη καὶ τελεία πραγματώσει τῆς ἀποστολῆς σας. Τοῦτο θὰ ἀπαιτήση συνεχεῖς προσπάθειες ἀναπτύξεως τῆς βασικῆς πανεπιστημιακῆς σας μορφώσεως. Θυμηθεῖτε ὅτι ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς θὰ ἐδρίσκειται σὴν διάθεσί σας καὶ ὅτι τὸ διδακτικὸ καὶ λοιπὸ προσωπικὸ τῆς Σχολῆς θὰ εἶναι φίλοι σας καὶ ἀδελφοί σας.

Ἄγαθητοὶ τελειόφοιτοι,

Ἐκ μέρους τῶν Καθηγητῶν, Ὑφηγητῶν, Ἐπιμελητῶν καὶ Βοηθῶν, ἐκ μέρους τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς, καὶ ὄλων, ὅσοι ἐμύχθησαν ἀφανῶς γιὰ σὰς, σὰς εὐχομαι νὰ ποιήσετε ἔργα ἄξια θαυμασμοῦ, πὸν νὰ σὰς τιμοῦν. Ἡ κοινωνία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Οἰκουμένη δλόκληρη εἶναι ὁ χῶρος, πὸν μπορεῖτε νὰ ἀπλώσετε τὸ ἔργο σας καὶ νὰ ἐκδιπλώσετε τὴν ὀρθόδοξη αὐτοσυνειδησία καὶ ποιότητά σας ἀπὸ τὴν δύσι τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἔως καὶ τὴν ἀνατολὴ τοῦ 21ου μετὰ Χριστὸν αἰῶνα.

«Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε» (Φιλίπ. 4, 4).

δ. Έκδοση των Άπάντων των κυριωτέρων μελωρηγών, βυζαντινών και μεταβυζαντινών, στη νέα αναλυτική σημειογραφία.

ε. Έκδοση - συνέχιση της σειράς ειδικών δίσκων με θέμα «Βυζαντινοί και Μεταβυζαντινοί Μελωρηγοί».

ς. Μαγνητοφωνική διάσωση της σημερινής κατά τόπους άσματικής παραδόσεως, των ναών των πόλεων και των μοναστηριών.

ζ. Έρευνα του θέματος «έκκλησιαστική και δημοτική μουσική».

η. Σπουδή της παραδόσεως και της τεχνολογίας των συγγενών μουσικών των ανατολικών λαών — Τουρκίας, Περσίας, Ινδίας, αραβοφώνων χωρών — με τὸ θεσμὸ των ἐπιστημονικῶν ἀνταλλαγῶν μεταξύ της χώρας μας και των χωρών αυτών. Τὸ πρᾶγμα ἔχει τεράστιο ἐνδιαφέρον για τὴ γνώση ἐνδεχομένων ἀλληλεπιδράσεων κατά τὴ μακρόχρονη συμπόρευση των ἀνατολικῶν αυτών μουσικῶν παραδόσεων.

θ. Έπιστημονικὸ περιοδικὸ για τὴν παρακολούθηση της ξένης ἔρευνας και ὑπεύθυνη πληροφόρηση πάνω σὲ ἐπιστημονικὰ μουσικολογικὰ θέματα.

ι. Σύγκληση ἐγχωρίων (προπαρασκευαστικῶν) και διεθνῶν περιοδικῶν ἐπιστημονικῶν συνεδρίων.

ια. Πυκνὲς διαλέξεις με συμμετοχὴ Χοροῦ Ἱεροψαλτῶν και περιοδεία στίς ἐπαρχιακὲς πόλεις.

ιβ. Πλήρες σύστημα ἐκμάθησεως της Βυζαντινῆς Μουσικῆς σὲ μαγνητοταινίες ἢ δίσκους με τὸ σχετικὸ φυλλάδιο για τὴ θεωρία μεταφρασμένο και σὲ μιὰν ἄλλη γλώσσα.

ιγ. Έκπόνηση ἐποπτικῶν Πινάκων των κλιμάκων και των διαστημάτων τους και ἀνάρτησή τους στίς Σχολὲς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Έκπόνηση μουσικοῦ γεωγραφικοῦ ἄτλαντα, ὅπου θὰ σημειώνονται τὰ κατά τόπους μουσικὰ ιδιώματα και θὰ διακρίνονται οἱ τυχόν ἐπιδράσεις στὸ ἐκκλησιαστικὸ μέλος.

ιδ. Συγκρότηση μονίμου Χοροῦ Ἱεροψαλτῶν στὸ Ἱδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας για τίς μουσικολογικὲς σπουδὲς σὲ δημόσιες συναξίες, ἀλλὰ και για παρουσιάσεις σὲ ἐπισκέψεις ξένων ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων ἢ ἐπισκέψεις ἐκκλησιαστικῶν συνοδειῶν στὸ ἔξωτερικὸ. Ὁ Χορὸς μπορεί να εἶναι μικτός, ἀπὸ κληρικούς και ἱεροψάλτες, ἢ ἀπὸ κληρικούς μόνο, ἢ ἀπὸ ἀριστεῖς ἱεροψάλτες μόνο. Τὰ κείμενα θὰ ἐλέγχει και θὰ ἐγκρίνει

ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἱδρύματος. Ἡ διεύθυνση τοῦ Χοροῦ θὰ ἀνατίθεται ἀπ' τὴν Ἐπιτροπὴ.

ιε. Μελέτη ὑπὸ της Ἐπιτροπῆς τοῦ IBM για μελλοντικὴ ἐτοιμασία και ἔκδοση των λειτουργικῶν βιβλίων με μελισμένους τοὺς εἰρημούς των τροπαρίων και των προσομοίων, τὰ ιδιώματα και τὰ δοξαστικά και ἄλλα μέλη ποὺ ἀπαντοῦν στίς δεσποτικὲς και θεομητορικὲς γιορτὲς και στίς ἀκολουθίες των μεγάλων ἁγίων. Στὴ σύνθεση των λειτουργικῶν βιβλίων αὐτοῦ τοῦ ἀπαιτουμένου τύπου, ποὺ θὰ συμβάλλουν λυσιτελέστατα στὴν ὁμοιομορφία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μέλους, μπορούν να χρησιμεύσουν σὰν πρότυπο οἱ μουσικοὶ χειρόγραφοι κώδικες ποὺ χαρακτηρίζονται ὡς Ἀκολουθάρια.

*
* *

Β. Καλλιτεχνικὴ ὑπόθεση.

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία, με ἔντονο τὸ ἐθνικὸ - ἑλληνικὸ χρώμα, της Βυζαντινῆς Μουσικῆς εἶναι ἀναμφισβήτητη πραγματικότητα, και πρέπει για τὸν λόγον αὐτὸ να προσεχθῆ ἰδιαίτερα ἀπ' τὴν Πολιτεία. Καὶ ἡ φροντίδα μπορεί να ἐκδηλωθῆ με τίς ἀκόλουθες ἐνέργειες, μέσω τοῦ Ἱδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας για τὴν καλύτερη τελεσφόρηση.

α. Καταρτισμὸς μονίμου ἐκθέσεως εἰκονογραφημένων ἢ με διαφόρους τρόπους ποικιλμένων σελίδων των χειρογράφων και των ἐντύπων, ἑλληνικῶν και σλαβικῶν, κωδίκων Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ὑπάρχει πλουσιώτατο και ποικιλώτατο ὕλικὸ. Ὁραιότατες μικρογραφίες, ἐπιτιτλα κοσμήματα και ἄλλα στολίδια, κομψὰ ἁπλὰ ἢ ποικιλμένα πρωτογράμματα ἕνας ὀλόκληρος θαυμάσιος ἀλλὰ ἀποληρσμονημένος διάκοσμος. Ἄν ἡ ἔκθεση ἔχει σὰν πλαίσιο τὴ βυζαντινὴ ναοδομία, ἀγιογραφία και ξυλογλυπτική, και συνοδεύεται ἀπὸ ψαλμωδίες, ἀναμφίβολα θὰ εἶναι κάτι τὸ ἐξαιρετικὰ σπουδαῖο και μοναδικὸ. Ὁλο αὐτὸ τὸ ὕλικὸ βέβαια θὰ παρουσιάζεται σὲ φωτογραφίες ἐγχρωμες και ἀσπρόμαυρες ἢ σὲ προβολὴ ἀπὸ διαφάνειες. Ἀπ' αὐτὸ τὸ ὕλικὸ οἱ εἰκόνες των μελογράφων μπορούν να ἀποσπασθοῦν, να πολλαπλασιασθοῦν ἐκτυπωτικὰ και να ἀναρτηθοῦν στίς αἴθουσες των Σχολῶν Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

β. Έκπόνηση Καταλόγου των κυριωτέρων βυζαντινων και μεταβυζαντινῶν μελωρηγῶν, με βραχεῖα βιογραφία και ἀναγραφή τοῦ ἔργου τους. Εἶναι ἕνα ἐθνικὸ πολιτιστικὸ κεφάλαιο ἐντελῶς παραγνωρισμένο. Ὁ προσωπογραφικὸς αὐτὸς Κατάλογος μπορεί να κυκλοφορηθῆ

σέ ιδιαίτερο διδλίο και σέ πολές γλώσσες μεταφρασμέ-
νος, θά συνοδεύει δέ απαραίτητα τήν "Εκθεση Βυζαντινής
Μουσικής στις μεγάλες έλληνικές πόλεις και σέ πόλεις
του έξωτερικού, μέσα στα πλαίσια των πολιτιστικών σχέ-
σεων του 'Υπουργείου Πολιτισμού και 'Επιστημών, ή των
διεκκλησιαστικών έπαφών.

γ. 'Απαραίτητη συμμετοχή Βυζαντινού Χορού, ύστε-
ρα από άρτια κατάρτιση και μεγάλη άσκηση και έτοι-
μασία, στο Φεστιβάλ 'Αθηνών και άλλα έγχώρια φεστι-
βάλ, καθώς και ίση προβολή. άπ' τó Ραδιοτηλεοπτικό
δίκτυο, όπως γίνεται και με τίς άλλες πολιτιστικές εκδη-
λώσεις, δηλαδή άρχαίο θέατρο, σύγχρονη μουσική, λαϊ-
κοί χοροί, κ.ά.

δ. Θέσπιση ειδικών διαγωνισμών βυζαντινών χορών
φαλτών, για να εκδηλωθή εύγενής άμιλλα, και δυσκο-
γραφική παραγωγή των μελών άπ' τόν πρωτεύοντα χο-
ρό. Οί δίσκοι αυτοί μπορούν να προσφέρονται δωρεάν
άπό 'Υπουργεία ή Δημοσίους άλλους Φορείς σέ πρόσωπα
ή 'Οργανώσεις ή κατά τά διεθνή συνεδριακά συμπόσια
σέ επίπεδο διεθνών σχέσεων.

ε. Ειδική έπιλεγμένη μαγνητοφώνηση και μετάδοση
φαλμωδιών άπό έγκαταστάσεις ειδικών τεχνικών έξοπλι-
σμών, στους Ιερούς ναούς, ιδίως τους μνημειακούς, κατά
τήν ώρα των τουριστικών επισκέψεων άπό οργανωμένους
όμίλους.

ς. Προσθήκη έμπεριστατωμένου κεφαλαίου περι Βυ-
ζαντινής Μουσικής στους τουριστικούς οδηγούς τής 'Ελ-
λάδος, εκεί όπου γίνεται λόγος περι παραδόσεως. Τó
κείμενο αυτό μπορεί να έτοιμασθή με τήν εθθύνη του
'Ιδρύματος Μουσικολογίας.

ζ. Να προτιμάται, κατά τίς εθνικές γιορτές, ή σεμνό-
τητα και μεγαλοπρέπεια μαζί του βυζαντινού μέλους
—υπάρχουν θαυμάσιες συνθέσεις για τέτοιες περιπτώ-
σεις— άπό Χορό φαλτών, κι όχι να παραμελείται και
καταστρέφεται άπ' τίς έπίσημες άρχές ό,τι ή παράδοση
έσωσε κι ό μόχθος φιλοτίμων έργατων του πνεύματος
προσπαθεί να περισώσει, με ευρωπαϊκή τριφωνία ή τε-
τραφωνία, κατά κακή τίς περισσότερες φορές απομίμηση
τής ευρωπαϊκής πολυφωνίας. Τούτο κυρίως επιβάλλεται,
όταν παρίστανται ξένοι έπίσημοι. Οί ξένοι, με τήν πολυ-
φωνική τους μουσική παράδοση ή τή θαυότερη μουσική
τους παιδεία και συνήθεια, δέν έχουν ανάγκη άπό τρι-
φωνίες και τετραφωνίες ελληνικές.

η. Καθιέρωση στήλης στον ήμερησιο τύπο, ή τόν εκ-
κλησιαστικό, για καλόβουλη κριτική των διαφόρων πα-
ρουσιάσεων και εκδηλώσεων των Χορών των Ιεροφαλτών

(σέ φεστιβάλ, σέ προγραμματισμένες έμφανίσεις σέ αλ-
θουσες συναυλιών ή σέ πανηγύρεις Ιερών ναών), για να
διαμορφωθούν τά κριτήρια των καλλιτεχνικών αξιώσεων,
πού πρέπει να επιδιώκουν οι έμφανίσεις αυτές. "Έτσι και
ή καταξίωση τής Βυζαντινής Ψαλτικής ως Τέχνης ύ-
ψηλής θά έχει τήν ευεργετική επίπτωση στη μουσική
παράδοση του τόπου μας.

* * *

Μ Ε Ρ Ο Σ Τ Ρ Ι Τ Ο Ν

Η ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

"Η Βυζαντινή Μουσική αποτελεί εθνικό κληροδότημα
σέ μάς τους νεοέλληνες, που ή αδιάκοπη εθνική παρά-
δοση, μέσ' άπ' τους άγασμένους δρόμους τής 'Εκκλησίας
μάς διαφύλαξε και μάς παρέδωκε. "Η παράδοση αυτή
είναι συγχρόνως κι ένας ακίδηλος μάρτυρας για τή
συνοχή και τήν εξέλιξη του έθνους. Μέσα σ' αυτό τó
φανέρωμα του πνεύματος ό σύγχρονος έλληγισμός βρίσκει
τίς ρίζες του και ανακαλύπτει τήν πραγματική του ταυ-
τότητα. Κι ή ψαλτική παράδοση είναι ένας μάρτυρας
αυτογνωσίας και μαζί μιá δύναμη και αξία αυτή καθ-
εαυτή, πέρ' άπό οποιαδήποτε σύγκριση. Είναι ένας ε-
θνικός θησαυρός. Κυρίως ή χειρόγραφη κληρονομιά των
άειμνήστων διδασκάλων Γρηγορίου πρωτοφάλτου και
Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, οι όποιοι ως δημιουργοί τής
Νέας Μεθόδου αναλυτικής σημειογραφίας κατά τó 1814-
1815 μετέγραψαν και παρέδωκαν τó πλείστο μέρος τής
βυζαντινής και μεταβυζαντινής παραγωγής των μελο-
ποιών σέ μιá σειρά άπό πενήντα περίπου όγκώδεις τό-
μους. Είναι ένα χρέος βαρύ με τó όποιο μάς χρέωσαν
τó λιγώτερο που πρέπει πρώτα - πρώτα να φροντίσουμε
είναι ό θησαυρός αυτός να μείνει άλώθητος και πρό παν-
τός να είναι σεβαστός.

Στήν αδιάκοπη εθνική άσματική παράδοση ή Βυζαν-
τινή Μουσική, ή Ψαλτική, αποτελεί τόν ένα, τόν εκκλη-
σιαστικό κλάδο' ό άλλος, άξεχώριστος άπ' αυτόν, κλά-
δος είναι ή Δημοτική Μουσική. "Επειδή όμως σέ τέ-
λεια τέχνη με μουσική γραφή αναπτύχθηκε τó εκκλησια-
στικό μέλος, εύκολα διαπιστώνεται ή ευεργετική επίδραση
τής εκκλησιαστικής μουσικής τέχνης στη δημοτική μου-
σική, στην όποία δάνεισε τούς τρόπους και τά διαστή-
ματα κι όλα τά παρεπόμενα τής μελικής δομής. "Αλ-
λωστε με τή βυζαντινή σημειογραφία είναι γραμμένα
όσα δημοτικά τραγούδια μάς έσωσαν οι μουσικοί κώδικες
κι όσα οι κατά καιρούς μουσικοδιδάσκαλοι κατέγραψαν

και δημοσίευσαν τὸν ΙΘ' καὶ τὸν Κ' αἰώνα. Συμβαίνει βέβαια στὸ δημοτικὸ τραγούδι, σὰν ἑξωτερικὸ —κοσμικὸ ἢ ἑξωεκκλησιαστικὸ μέλος— νὰ ἔχουμε μεγαλύτερο πλοῦτο ρυθμοῦ, ποικιλώτερη μελικὴ ἀνάπτυξη καὶ εὐρύτερη χρῆση μουσικῶν κλιμάκων, ποὺ στὴν Ψαλτικὴ Τέχνη μόνο ὡς κλαδικοὶ περαστικοὶ ἤχοι ἀπαντοῦν. Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα συμπληρώνουν καὶ συναπαρτίζουν τὴν ἐθνικὴ μας ἀσματικὴ παράδοση.

Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ προσεχθῇ ιδιαίτερα τὸ κεφάλαιο αὐτὸ τῆς δημοτικῆς μας μουσικῆς

α. Νὰ συνταχθῇ καὶ νὰ περιληφθῇ στὰ Θεωρητικὰ τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ τὰ διδακτικὰ Ἐγχειρίδια τῆς Μουσικῆς εἰδικὸ κεφάλαιο περὶ τῆς δημοτικῆς μας μουσικῆς, τῶν τρόπων - κλιμάκων, τῶν κλαδικῶν ἤχων, τῶν ρυθμῶν, τῶν κατηγοριῶν τους, δηλαδὴ ἱστορικὰ - κλέφτικα, δρομικὰ - πατινάδες, χορευτικὰ, κ.λπ.

β. Σὲ ιδιαίτερο κεφάλαιο, πάλι, τῶν Θεωρητικῶν νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὴν ὄργανοχρησία τῆς δημοτικῆς μουσικῆς, τὴν προέλευση, ἐξέλιξη καὶ χρῆση τῶν ὄργάνων κατὰ ἐποχὲς καὶ κατὰ τόπους.

γ. Νὰ τονισθῇ τὸ γεγονὸς ὅτι πολλοὶ ἀπ' τοὺς μεγάλους μουσικοδιδασκάλους γνῶριζαν καλὰ ἕνα ἢ περισσότερα μουσικὰ ὄργανα, μὲ τὰ ὁποῖα ἤλεγχαν τίς συνθέσεις καὶ ὁπωσδήποτε ἔπαιζαν τὰ τραγούδια τους. Τέτοια ὄργανα εἶναι τὸ ταμπούρι (πανδουρίς), τὸ κανονάκι (ψαλτήριον), ἡ λύρα καὶ τὸ βιολὶ καὶ τὸ νέι (πλαγιάυλος). Αὐτὰ τὰ ὄργανα εἶναι τὰ καταλληλότερα γιὰ τὴν ἀπόδοση τῶν λεπτῶν καὶ ποικιλωτῶν διαστημάτων τῆς ἐθνικῆς —ψαλτικῆς καὶ δημοτικῆς— μουσικῆς μας. Πολλὲς συνθέσεις ποὺ χαρακτηρίζονται «ὄργανικές» στὰ ψαλτικὰ κείμενα μάρτυροῦν ἴσως τὴν προέλευσή τους· δὲν εἶναι παρὰ καταγραφές τοῦ ἀκούσματος ἀπὸ ἕνα ὄργανο, καὶ δὲν εἶναι βέβαια γραμμένες γιὰ νὰ παίζονται μὲ ὄργανο.

δ. Καθιέρωση τοῦ ταμπούρα ἢ τοῦ ψαλτηρίου (κανονακιοῦ) ὡς ἐποπτικοῦ μέσου - ὄργανου γιὰ τὸν ἔλεγχο τῶν διαστημάτων τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης σὲ ὅλες τίς Σχολές Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἢ τοῦλάχιστον τίς κεντρικώτερες. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ σημαίνει ἀχλίγνωτη μεταφορὰ στὰ ὄργανα αὐτὰ τῶν βυζαντινῶν μελῶν, ἐξδὸν ἀπὸ διδακτικούς σκοπούς, γιατί ἐμφωλεύει ὁ κίνδυνος τοῦ πει-

ρασμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς ὄργάνων στὴ λατρεία, ἔστω καὶ αὐτῶν ποὺ ἀποδίδουν πιστὰ τὴ βυζαντινὴ ψαλτικὴ. Οἱ μεγάλοι μελουργοὶ γνῶριζαν τὰ ὄργανα αὐτά, οὐδέποτε ἴσως τὰ χρησιμοποίησαν γιὰ λατρευτικούς σκοπούς. Ἡ ἀπαγόρευση τῶν ὄργάνων ἀπ' τὴν Ἐκκλησία ἀφορᾶ σὲ ὅλα, ὁποιαδήποτε, ὄργανα.

ε. Ἀπαραίτητη εἰσαγωγὴ στὰ κεντρικὰ Ὁδεῖα καὶ διδασκαλία αὐτῶν τῶν δημοτικῶν ὄργάνων σὲ ιδιαίτερο τμήμα, τὸ Τμήμα τῆς Ἐθνικῆς Δημοτικῆς Μουσικῆς, στὸ ὁποῖο θὰ διδάσκονται καὶ οἱ δημοτικοὶ χοροὶ, στεργιανοὶ καὶ νησιώτικοι. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ ἀναζωπυρωθῇ ἡ ἐθνικὴ μας μουσικὴ παράδοση μὲ ἀπρόδλεπτα εὐεργετικὲς ἐπιδράσεις στὴν ὅλη μας μουσικὴ παιδεία.

ς. Καταγραφή (καὶ δημοσίευση) τῆς δημοτικῆς μουσικῆς μὲ τὴν βυζαντινὴ σημειογραφία, τὴν μόνη ἄλλωστε ἱκανὴ νὰ καταγράψει τὰ διαστήματα καὶ τὸ ὄφρος τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς, σὲ καθιερωμένη σειρά «Μνημεῖα Ἑλληνικῆς Δημοτικῆς Μουσικῆς». Ἀπὸ εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐξετασθῇ τὸ θέμα τῆς μεταγραφῆς τῆς μουσικῆς αὐτῆς στὸ πεντάγραμμο, μὲ τὴν εἰσαγωγὴ ἀπαραίτητων σημείων, ἀλλὰ κυρίως μὲ τὴν διδασκαλία τῆς δομῆς καὶ τῆς λειτουργίας τῶν στοιχείων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἐκπόνηση συνοπτικῆς διδασκαλίης τῆς θεωρίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ποὺ ἀπαραίτητα θὰ προτάσεται σὲ κάθε τόμο τῆς σειράς αὐτῆς, τοῦλάχιστο μεταφρασμένη καὶ σὲ μιὰ ξένη εὐρύτερα γνωστὴ γλῶσσα.

ζ. Ἀπαγόρευση τῆς αὐθαίρετης διασκευῆς τῆς δημοτικῆς μουσικῆς. Ἡ διασκευὴ εἶναι πάντοτε μιὰ προσρμογὴ τοῦ παλαιότερου καὶ γνησίου στὶς αἰσθητικὲς ἐπιταγές τοῦ τώρα, ἄρα μιὰ ἀλλοίωση καὶ παραμόρφωση καὶ κατάργηση τῆς χρονικῆς ἰδιαιτερότητας ποὺ ἔχουν ὅλα τὰ μνημεῖα τοῦ λόγου καὶ τῆς τέχνης. Ἡ δύναμη καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῆς δημοτικῆς μουσικῆς ὑποβάλλει τὸν ἀκροατὴ μονάχα μὲ τὸ δικό της γνήσιο ἔνδυμα. Ἄλλωστε πρόκειται γιὰ ἀνεπανάληπτο καὶ πάγκοινο μνημεῖο τῆς ἐθνικῆς μας παραδόσεως, ποὺ τὸ ἔστησαν μαζὶ τὰ κύρια ἐκδηλώματα τῆς ζωῆς, δηλαδὴ ὁ λόγος, ἡ μουσικὴ καὶ ὁ χορὸς, καὶ πρέπει νὰ τὸ σεβόμαστε ὅπως μᾶς παραδόθηκε, γνήσιο καὶ ἀθθεντικό.

(Συνεχίζεται)

Γ. Ρ. Θ. ΣΤΑΘΗΣ

δρ. Θ. — Μουσικολόγος

ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

ΦΡΟΥΜΕΝΤΙΟΣ ΝΑΣΙΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΕΙΡΗΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Εἰς ἀκόμη Ἱεράρχης τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀλεξανδρείας, δοκιμασθεὶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀναδειχθεὶς ἄξιος αὐτῆς, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν 18ην Μαρτίου ἐ.ε., ὁ ἀειμνήστος Μητροπολίτης Εἰρηνοπόλεως Φρουμέντιος Νάσιος.

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Καίρῳ τὸ ἔτος 1914. Κληρικὸς ἐχειροτονήθη τὸ 1933 ἐν Καίρῳ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Μεταξάκη. Ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Ἡλιουπόλει Καίρου Ἱεροδιδασκαλεῖον «ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος» καὶ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

ὑπηρετήσεν ὡς Διάκονος καὶ Ἐφημέριος εἰς διαφόρους Ἱερούς Ναοὺς Ἀλεξανδρείας, Καίρου καὶ Ἀθηνῶν (Ἁγ. Γεωργίου Καρύκη καὶ Ἁγ. Χαραλάμπους Πολυγώνου). Ἐπίσης ὑπηρετήσεν ὡς Γραμματεὺς τῶν Πατριαρχείων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Καίρῳ, καὶ ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν ἐν τῇ Διευθύνσει Διοικητικοῦ αὐτῆς ὑπὲρ τὴν εἰκοσαετίαν. Ἐπίσης ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπηρετήσεν ὡς Ἐφημέριος καὶ Καθηγητὴς τῶν Σχολῶν Χωροφυλακῆς.

ὑπῆρξε γνωστὸς ὡς συνετός, πεπειραμένος, ἐγκρατῆς τῆς γλώσσης, χειριζόμενος ὡς ἄριστα τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοιαύτην, τὴν ἀραβικὴν, τὴν ἀγγλικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν, ἀναδειχθεὶς πάντοτε ὁ δεξιὸς θραχίω τῶν Προϊσταμένων αὐτοῦ.

Ἐν ἔτει 1968 ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἐκάλεσεν αὐτὸν γὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, τὸ Πατριαρχεῖον, ἐκλέξασα αὐτὸν Βοηθὸν Ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν τίτλον «Νικοπόλεως» καὶ ἀναθέσασα αὐτῷ τὰ καθήκοντα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Μετὰ τριετὴ ὑπηρεσίαν καὶ πάλιν ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκτιμήσασα τὴν δραστηριότητα, τὴν πείραν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν του τῇ Μητρῷ Ἐκκλησίᾳ, ἐξέλεξεν αὐτὸν Μητροπολίτην Εἰρηνοπόλεως (Κένυα - Οὐγκάντα - Τανζανία) περιοχὴν λίαν νευραλγικὴν ἔνθα ἔχει ἀναπτυχθῆ ἡ Ὀρθόδοξος Ἱεραποστολή. Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ συνέβαλε τὰ μέγιστα ὁ Μητροπολίτης Φρουμέντιος ἀξιοποιήσας καταλλήλως τὰ πολλὰ του χαρίσματα καὶ τὴν μεγάλην πρὸς τὴν Μητρόπολιν Εἰρηνοπόλεως δωρεάν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου τοῦ Γ'. Δι' αὐτῆς ἐδημιουργήθη εἰς Ναϊρόμπι μεγάλη Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ πρὸς καταρτισμὸν Ἱερέων Ἰθαγενῶν ὡς καὶ Μητροπολιτικὴ Κατοικία καὶ Γραφεῖα καὶ πάνσεπτος Μητροπολιτικὸς Ναός.

Ὁ Μητροπολίτης Φρουμέντιος ἐκοιμήσεν εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν ὑπὲρ 50.000 Ἰθαγενῶν - Χριστιανῶν ἀφοσιωμένων εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἐδημιούργησε Ταμείον Ἀλληλοδοθηθείας Ἀφρικανῶν Ἐφημερίων Ἱ. Μητροπόλεως Εἰρηνοπόλεως καὶ παιδικὰ συστάτια ἀπόρων καὶ λοιπὰ ἔργα εὐποιίας καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του.

Ἡ ἀφοσίωσις του εἰς τὸ καθήκον, ἡ μεμαρτυρημένη πολλαπλῶς μέριμνα ὑπὲρ τοῦ θεοπιστευτοῦ λαοῦ, ἡ ἀνωτερότης τοῦ ἤθους καὶ ἡ θαθεῖα καὶ συνειδητὴ πίστις καὶ μόρφωσις ἐποθεύον αὐτὸν εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἐκτίμησιν τῶν χριστιανῶν του.

Ὁ ἀειμνήστος Ἱεράρχης κυρὸς Φρουμέντιος κατὰ τὴν διάρκειαν χοροστασίας του.

Ἡ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος ἐγένετο εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Καρύκη Ἀθηνῶν, ἔνθα ἦτο πολὺ γνωστὸς ἀπὸ τὴν κατὰ τὴν κατοχὴν ἐθνικὴν του δράσιν. Εἰς τὴν ἀκολουθίαν ἔλαβον μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολιταὶ Νουβίας κ. Συνέσιος, Καρθαγένης κ. Παρθένιος καὶ Ἀλεξίωμης κ. Πέτρος καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Ἀλέξιος, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ. Παρέστησαν ἐπίσης ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος, Γεν. Δ) ντῆς Ἀποστ. Διακονίας καὶ Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ Ἀρχηγὸς Χωροφυλακῆς μετὰ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, πολλοὶ Κληρικοὶ καὶ πλῆθος λαοῦ ἐκτιμώντες τὸν ἀειμνήστον. Ἀπόσπασμα ἐκ 30 ἀνδρῶν Χωροφυλακῆς ἀπέδωκεν τὰς κεκανονισμένας τιμὰς. Τὸν νεκρὸν ἀπεχειρέτησαν οἱ Σεβ. Μητροπολιταὶ Νουβίας κ. Συνέσιος καὶ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Ἀλέξιος. Ὁ ἐνταφιασμὸς ἔλαβε χώραν ἐν τῷ Ἀ' Κοιμητηρίῳ Ἀθηνῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.

Ἡ εἰς Ἀθήνας ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἐξαρθοῦν τόσον ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ὅσον καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, οἱ μακαριῶνες δεσμοὶ ἀγάπης καὶ πνευματικῆς ἀνταλλαγῆς, αἰτνες συνδέουν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, ὅπερ, ἀνάγον τὰς πνευματικὰς ρίζας του εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους καὶ εἰς τὴν δοᾶσιν μεγάλων Πατέρων, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ λαμπρὰν ἱεροποστολικήν, θεολογικὴν καὶ λειτουργικὴν παράδοσιν. Εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτὴν λειτουργικὴν παράδοσιν ἀνάγεται ἀκριβῶς καὶ ὁ πυρὴν τῆς κυριωτέρας Θείας Λειτουργίας τῶν Ὁρθοδόξων, ἣτοι τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου φερομένης Θείας Λειτουργίας.

Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐχεται εἰς τὸν ἅγιον Ἀντιοχείας πολλὰ τὰ ἔτη καὶ πραγμάτων τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ πόθων πρὸς ἀκτινοβολίαν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος ἐν ταῖς περιοχαῖς τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας του καὶ πρὸς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης ἐν ταῖς περιοχαῖς ταύταις, αἰτνες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δεινῶς δοκιμάζονται, ὡς μὴ ὄφελε, ὑπὸ πολεμικῶν συγκρούσεων.

«Ἦγγικεν ἡ ὥρα τῆς Ὁρθοδοξίας».

Αἱ ἐπαφαὶ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐν Ἑλλάδιν ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας κατέστησαν ζωηρωτέραν τὴν συνειδήσιν περὶ τοῦ διὰ αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις τῶν διαφόρων ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ συνενωθοῦν διὰ τὴν μετάδοσιν τοῦ μηνύματος τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸν σύγχρονον κόσμον, ὅστις δεινῶς κατατρώχεται ὑπὸ παντοίων δεινῶν καὶ ὑπὸ πνευματικοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ.

Ὡς ἐτόνισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ κατὰ τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Προκαθημένου τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας παρατεθὲν ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης γέφυμα, «ὁ σύγχρονος κόσμος, διὰ πολλῶν σκοπιῶν δυνάμεων καὶ φθοροποιῶν ρευμάτων φερόμενος μακρὰν σωτηρίων λιμένον, ἀπὸ ἡμᾶς ἀναμένει τὸν ἐπανευαγγελισμόν τῆς σωτηρίας του ἐν τῇ ἐσχάτῃ ὥρᾳ τῆς ἀγωνίας του». «Ὅθεν μὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ, ὅτι καὶ ἐν εὐκαιρίᾳ ἀγάπῃ Χριστοῦ συνέχισις τῆς ἀρραγοῦς τῶν Ὁρθοδόξων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐνόητος, ὑπὸ τὴν πεπνυμένην Κορυφὴν τῆς Μεγά-

λης Μητρὸς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, εἶναι ἡ παρὰ Κυρίου ἐντεταλμένη πνευματικὴ σηματοφόρος. Διότι ὄντως ἤγγικεν ἡ ὥρα τῆς Ὁρθοδοξίας».

Εἶναι εὐχάριστον, ὅτι ἡ πεποιθήσις αὐτὴ θὰ ἐνισχυθῇ ἐν περισσύτερον καὶ διὰ τῆς ἀναμενόμενης προσεχοῦς ἀφίξεως εἰς Ἀθήνας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Διοδώρου, ὅστις προσφάτως διεκλήρωσεν, ὅτι «ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ὁ πολυτιμότερος θησαυρὸς, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός».

Ἐπὶ τῇ 1600ετηρίδι.

Αἱ ἐν Ἀθήναις πανηγυρικαὶ ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς συμπληρώσεως 1600 ἐτῶν ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐκορυφώθησαν διὰ τῆς τελέσεως πανηγυρικῆς Θείας Λειτουργίας, τελεσθείσης ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, προεξαρχόντων τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ. Αἱ ἐκδηλώσεις αὐταί, ἐν συγχρητισμῷ πρὸς τὰς ἄλλας ἐπισήμους τελετάς, αἰτνες ἐγένοντο εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰς ἄλλους ὀρθοδόξους ἢ καὶ ἑτεροδόξους χώρας, συνετέλεσαν, ὥστε, —ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου κατὰ τὸν ἐκφωνηθέντα ἐν τῇ Θ. Λειτουργίᾳ ταύτῃ λόγον του—, νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἀλήθεια, ὅτι εἰς τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὅπως καὶ εἰς τὴν πρώτην, «χρυσωσιτοῦμεν τὴν περὶ τῆς ἐνόητος τῆς Ἁγίας Τριάδος Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν, ἣν ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως: «Εἰς Θεὸς ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι»».

Τῷ ὄντι οἱ ἅγιοι Πατέρες, οἵτινες μετέσχον τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, «ἐκ τῶν περὶ τῆς Οἰκουμένης συνδραμόντες Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα Ἁγίου μίαν οὐσίαν ἐδογματίσαν καὶ φύσιν καὶ τὸ μωσῆριον τῆς Θεολογίας τρανῶς παρέδωκαν τῇ Ἐκκλησίᾳ».

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Μέγας Φῶτιος, ἀναφερόμενος εἰς τὴν σημασίαν τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, χρησιμοποιοῦ τὴν ἐξῆς λυρικήν διατύπωσιν: «Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών... Ἐνφραίνου καὶ κατατέρον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. Ὑἱὸς πατρὸς κηρύσσεται ὁμοούσιος τὸ Πνεῦμα τοῦτοῖς εἰς μίαν σύναριθμεῖται Θεότητι».

«Εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλη ἡ τιμὴ».

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος, ἀναφερόμενος προσφάτως ἐν συνεντεύξει

του εις τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀντιμετωπιζόμενα προβλήματα, ἐτόνισεν ὅτι τὸ σπουδαιότερον ἐξ αὐτῶν εἶναι «ἡ ἐπάνδρωσις τῶν ἱερῶν προσκνημάτων διὰ νέων φλογερῶν καὶ ζηλωτῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι, ὡς ἀκριβῆς, θὰ θελήσουν νὰ ὑπηρετήσουν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸν νευραλγικὸν καὶ εὐαίσθητον, ἀλλὰ καὶ τόσο ἀγιον χῶρον, ὡς εἶναι οἱ Ἅγιοι Τόποι, ὅπου ἔζησεν ὁ Θεάνθρωπος Ἀρχηγός Τῆς, οἱ ἀπόστολοι καὶ σιχαῖα ὀλόκληρη ἀγίων τῆς Ὁρθοδοξίας».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης προσέθεσε χαρακτηριστικῶς τὰ ἑξῆς: «Χρειαζόμεθα νέους, οἱ ὁποῖοι νὰ ἀγαποῦν τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ νὰ θέλουν νὰ τὴν ὑπηρετήσουν. Καὶ ὑπάρχουν τέτοιοι νέοι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Αὐτοὺς τοὺς καλοῦμεν νὰ προσέλθουν νὰ πικνωθῶν τὰς τάξεις τῆς γεραρᾶς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος..., ν' ἀναλάβουν τὴν σκυτάλην τῆς προστασίας καὶ διατηρήσεως τῶν προσκνημάτων», τὰ ὁποῖα «εἶναι μοναδικὰ εἰς τὸν κόσμον. Εἶναι τὰ ἱερώτερα κειμήλια τῆς Πίστεώς μας. Εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλη ἡ τιμὴ δι' ἕνα εὐσεβῆ Ὁρθόδοξον ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν χορείαν τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἡ ὁποία ἔχει ἐπωμισθῆ τὴν εὐθύνην αὐτὴν τῆς φυλάξεως τῶν προσκνημάτων ἀπὸ πολλοὺς ἐχθρούς».

Εὐχόμεθα, ὅπως ἡ ἔκκλησις τοῦ Μακαριώτατου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων εὖρη ἀνταπόκρισιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ὁρθόδοξων Ἑλλήνων νέων. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ὁργανωθῆ ἀληθῆς διαφώτισις καὶ σταυροφορία ἐκ μέρους πάντων τῶν φορέων τοῦ ἔργου τῆς ὀρθόδοξου κατηχήσεως καὶ ἀγωγῆς.

Ἐκκλησία καὶ Παιδεία.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος, ἐν προσφάτῳ θαρσημάντῳ συνεντεύξει αὐτοῦ, ἀναφερόμενος εἰς τὰς προσπάθειάς του περὶ συνδέσεως τῆς παιδείας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐτόνισεν ὀρθῶς τὰ ἑξῆς: «Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας μας σὲ σχέση μετὰ τὴν παιδεία ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν θεμελιώδη ἀρχή, πὺν λέγει πὺς «παιδεία, χωριζομένη τῆς ἀρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία λέγεται». Παιδεία χωριζομένη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία εἶναι καὶ τὸ ἀδιανόητο. Αὐτοί, πὺν ἀπὸ πολιτικὸν δόγμα ξεκινῶντας τὴν θέλουν ἐλεύθερον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τὴν κατενθύνουν ὅπως θέλουν, ἄς ρωτήσουν τὸν ἑαυτὸν, ἂν πράγματι κάνουν ἔργο ἐκπαιδευτικόν. Ἡ παιδεία τότε εἶναι ἐλεύθερη, διὰν προγραμματίζεται καὶ κατενθύνεται ἀπὸ ἐλεύθερους ἀνθρώπους, γιὰ νὰ κάνει ἐλεύθερους νέους. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Κοινότητα φωτίζουν. Δὲν συσκοτίζουν. Πλύνουν τὴ σκέψιν καὶ τὴν καθαρίζουν μέσ' οὐτὰ νάματα τῆς ἐλληνοχριστιανικῆς παιδείας».

Ἡ ἀπελευθερωτικὴ καὶ καθαριστικὴ αὐτὴ ἐπίδρασις τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ὁ ἅγιος Ἀμερικῆς, ἔχει τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν τῆς εἰς τὸ ὅτι ἡ χριστιανικὴ βιοθεωρία προλαμβάνει ἢ θερα-

πνεύει τὴν ἀξιολογικὴν μωοπίαν καὶ τὸν πνευματικὸν δαλιωνισμόν καὶ συντελεῖ, ὥστε τὰ ἀξιολογικὰ κίνητρα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὴν ἐλευθέρωσιν καὶ ἐπεύθυνον ἀπόφασιν, νὰ ἐνεργοῦν μετὰ μεγάλης ἀπελευθερωτικῆς δυνάμεως, ἐφ' ὅσον συναποτελοῦν ἐν ἐνιαιῶν ὀργανικὸν ὅλον, ὅπερ κινητοποιεῖ τὴν ὀλότητα τῆς ἀνθρωπίνης ἐπάφξεως καὶ ἰδίως πάσας τὰς ἀνωτέρας πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τρόπον, ὥστε νὰ γίνεταὶ οὗτος νέα ὑπαρξις, «καινὴ κτίσις».

Ἀπαράδεκτοι ὑποδείξεις.

Εἰς τὰς ἐπανειλημμένας προσφάτους ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν Θεσηκευτικῶν προσειέθη προσφάτως καὶ παρομοία διακήρυξις τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἐταιρείας καὶ ἐνὸς δημάρχου προαστείου τῶν Ἀθηνῶν. Πρόκειται περὶ ὑποδείξεων ὅλων ἀστηρίκτων, αἱ ὁποῖαι στηρίζονται εἰς τὸ λογικὸν σφάλμα τῆς μεταβάσεως εἰς ἕτερον γένος καὶ παραθεωροῦν κατ' ἀπαράδεκτον τρόπον τὴν παιδευτικὴν ἀξίαν τοῦ ἐν λόγῳ μαθήματος.

Ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τῶν σιγῶν τούτων, τὸ μάθημα τῶν Θεσηκευτικῶν, ὅπερ εἶναι ἔκφανσις τοῦ μεγίστου κοινῶ παρανομαστοῦ τοῦ ἰδεολογικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ἱκανοποιεῖ θεμελιώδεις προδιαθέσεις τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, φέρει εἰς ἐπαφήν πρὸς τὴν μακραίωνα πολιτιστικὴν παράδοσιν τοῦ Γένους, προάγει τὸν διάλογον καὶ ἀναπτύσσει τὸν ἐπεύθυνον αὐτοπροσδιορισμὸν διὰ τῆς ἐλευθέρως καταφάσεως ἢ ἀπορρίψεως τῶν διδασκομένων. Ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἐξησφαλισμένη, διότι τὸ μάθημα τῶν Θεσηκευτικῶν δὲν δεικνύει τὸν δρόμον τῆς «ἡσσοнос προσπαθείας», ἀλλὰ τὴν ὁδὸν τῆς ἀντιστάσεως ἐναντίον τοῦ ὠφελιμισμού, τοῦ ἀτομισμού καὶ τοῦ ἡδονισμού, τοῦθ' ὅπερ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον δι' ἡρωϊκῆς πάλης καὶ δι' ἐλευθέρως προτιμῆσεως τοῦ «δελτίονος» καὶ «κρείττονος» ἀντὶ τοῦ «ἡσσοнос» καὶ «χειρότερος».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 παρὰγγ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Ἐφημερίου Ἁγίας Παρασκευῆς Μεγάλης.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 27ῃ Μαΐου 1981

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

΄Ι. Μητρόπολις Έδέσσης, Πέλλης και Άλμωπίας

Έχοντες ύπ' όψει τὰ άρθρα 33, 34, 35 και 36 του ύπ' αριθ. 2) 1969 Κανονισμού της ΄Ιεράς Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος, «περί ΄Ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημεριών», προκειμένου να προδώμεν εις την ανάκηρξιν ύποψηφίων προς πλήρωσιν των κενών Έφημεριακών θέσεων των ΄Ιερών Ναών: 1) Άγίου Νικολάου Άγίας Φωτεινής, 2) Άγίου Δημητρίου Άστοχωρίου, 3) Άγίου Άθανασίου Άρχοντικού, 4) Άγίου Άθανασίου Άψάλου, 5) Γεννήσεως του Σωτήρος Κράας Βρύσης, 6) Άγίου Άλεξίου Λειβαδίτης, 7) Άγίου Γεωργίου Λύκων, 8) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Νέας Ζωής, 9) Γενεθλίου της Θεοτόκου Πλαγιάριου, 10) Άγίας Παρασκευής Πλατάνης, 11) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Πλευρώματος και 12) Άγίου Γεωργίου Ραχώνης, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τὰ ύπό των ΄Ιερών Κανόνων και των Νόμων του Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης προκηρύξεως έν τώ Δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμιν τὰ άπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Έν Έδέσση τή 29η Μαΐου 1981

† Ό Έδέσσης, Πέλλης και Άλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

΄Ιερά Μητρόπολις Παροναξίας

Έχοντες ύπ' όψει τὰς διατάξεις των άρθρων 33, 34, 35 και 36 του ύπ' αριθ. 2) 1969 Κανονισμού της ΄Ιεράς Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος «περί ΄Ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημεριών» και προκειμένου να προδώμεν εις την ανάκηρξιν ύποψηφίων προς πλήρωσιν των κενών έφημεριακών θέσεων των ΄Ιερών Ναών: 1) Άγίου Πνεύματος Γαλανάδου Νάξου, 2) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Σκαδού Νάξου, 3) Ζωοδόχου Πηγής Δανακού Νάξου, 4) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μητριάς - Έγκαρών - Νάξου, 5) Ζωοδόχου Πηγής Χειμάρου Νάξου και 6) Παμμεγίσταν Ταξιαρχών Σαγκρίου Νάξου, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης προκηρύξεως έν τώ Δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν ήμιν τὰ άπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Έν Νάξω τή 2α Ιουνίου 1981

† Ό Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

΄Ιερά Μητρόπολις Μαντινείας και Κυνουρίας

Έχοντες ύπ' όψει τὰς διατάξεις του άρθρου 33 του ύπ' αριθ. 2) 1969 Κανονισμού της ΄Ιεράς Συνόδου «περί ΄Ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημεριών» και προτιθέμενοι να προδώμεν εις την πλήρωσιν της κενής έφημεριακής θέσεως του ΄Ιερού Ναού Άγίων Αναργύρων Κοσμά Κυνουρίας, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως, έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τώ Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν ήμιν αίτησιν μετά των νενομισμένων δικαιολογητικών, διά τὰ περαιτέρω.

Έν Τριπόλει τή 3η Ιουνίου 1981

† Ό Μαντινείας και Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Έκ διδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ό Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ό Κίτρους και Κατερίνης ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Άκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Έσωτερικού: Δραχμαί 300 έτησίως.

Β) Έξωτερικού: Δολλάρια 20 έτησίως.

Τιμή έκάστου τεύχους μετά του «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Άκαδημαϊκού, Όμοτ. Καθηγητού Παν/μίου Άθηνών, Τεκνογονία, τώ μέγα σύγχρονον δημογραφικόν πρόβλημα της Ελλάδος.

Σεβ. Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ό Εύβοεύς Άρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζυγαβηνός (1835-1910).

Σεβ. Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Τώ έργον των ιδιωτών έρευνητών (Detectives) από ήθικής και ποιμαντικής έπόψεως εξεταζόμενον.

Σεβ. Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Η Έκκλησία και ό σύγχρονος κόσμος.

Σεβ. Μητροπ. Σισανίου και Σιατίστης Άντωνίου, Η άγάπη του Θεού προς τους ανθρώπους.

Θεοφ. Έπισκόπου Άνδρούσης Άναστασίου, Καθηγητού Παν/μίου Άθηνών, «Εις έργον διακονίας» (Έφες. δ' 13), «Έκθεσις Πεπραγμένων της Άποστολικής Διακονίας της Έκκλησίας της Ελλάδος».

Νικολάου Β. Τωμαδάκη, Άνευ έρμηνείας, άκατανόητος ή ιερά ΄Υμνογραφία. Η άστοχία των «μεταφράσεων».

Τελετή άποχαιρετισμού τελειοφοίτων της Θεολογικής Σχολής.

Γρ. Θ. Στάθη, δρ. Θ. - Μουσικολόγου, ΄Υπόμνημα περί Βυζαντινής Έκκλησιαστικής Μουσικής και έθνικης μουσικής παιδείας γενικώτερα.

Φρουμέντιος Νάσιος, Μητροπολίτης Είρηνουπόλεως (†).

Παρατηρήσεων στήλη.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Άθήναι, ΄Ιασίου 1 — Τηλ. 710.734

Πρώτατόμενος Τυπογράφου: ΄Ιωάννης Μιχαήλ. Άναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.